ZORAM TĀN

By. VAWMPHUNGA

Date Label

.O paise per aay shall be fi ed if the book is retuined after due date

duedate	duedate	duedate
25/10/80	5 9 93	
1601	178	
8/8/85		
684		

He lehkhabu hi Mizoramin engemawti kawng tala
[ni]ma kan sâwnpui theihna a awm bi iseina avanga chhut

A ziaktu Pu Vawmphunga hi Zopa mâwl mai a ni
[ng]aihse ti ii thiam ṭawngkam kauchheh danglam bik
ngaihnawm tak, a mhna ang taka thil sawi chhuak thiam
ni a ni Heng a ṭhu ziaktu pawh hi mi thiamte ṭawng
kam a hmat leh a zir pawh an ni lova an a ir awm
ṭanga lo puak chhuak a ni tih hriat a ni hlawm a A
ṭawngkam hmante hi zoṭawng dik tak mai an ni hlawm
main a then laite hi hu a awmzia chhui fêt ngai lai
deuh pawh a awm mai thei Zoṭawng dik tak a hman
na tur dik taka rawn hman chhuah thlap an nih hlawm
avangin ṭhangtharte tan phek chuan ṭawng zirna hial a
lin theih beisei a ni bawk

Tin tuna lo kan neih dante hi a that tawk lohzia
leh Zoram mipuite tihmasawn tur hian tihdanglam a ṭul
tawhzia ngaihnawm taka sawi mai duh tawk lova thil
tihna entir zel mai mi a ni a kan eizawn dân chauh ni
lo, kan khaw tlâng rem dân thleng hian min tiṭhanṭhu
thei a nihzia a sawi chiang em em a ni He bu hi
chhiar la tuna i awm dan bâk kha hmasawnna tur i
hre mai thei a ni

Tin sakhuana lamah pawh kan ram hlim ruihna thlênga hrethiam phâk a ni a Kan hnam pûmpui hi sakhaw ngaisâng mi kan nihzia leh khai vêl thil dangte chu ngaisâng lo zâwk zêl kan nihziate chuti chung sîn kan khawvêl nun hi engtinnge kan tihhmasawn ang—He bu hi chhiar la chhiar nawn leh thin la i hre mai ang

Dated Aizawl
The 21st November 1969

K Thangzualla
Publisher

HMASÂWN TUMTE TANA
HRIAT TULTE

THUHMAHRUAI

Kan Zoram thingtlang khaw lian tam tak chu ka ṭang ve tawh a Pa taima hrat khawkhêngte leh Nula leh Tlangval hlim tak maite ka hmuhin Hmasawnna lam a ṭiahem gaihna min chawh thawh sak nasa hle mai thin a Zirna ṭha te Sumdawnna kawng ṭha te leh hna thawh d n d k tawk loh vang a kan ropui tur ang tawng phak lo l uh kan ni tih a lang hl mai n kan ṭiang tharte iunl whna chu a chho zêl si kan thi thawh chhuah in a m pl^k lo tih ka n rgaihtuah chang p ici chuan engti kawng enaw tal a kan hram hi hma awntir tuma b h chu Sawr ir thu i itute hna ṭal hmasa b r ni s l i tih a ng i tu h loh th ih loh Kan ṭl angtharte nakin tûr ngaihtuaha kan tun lai Nu leh P t n theih tawp chhuaha kan ram hi kan chei ṭhat v th i'i nan tih beis ia h lehkhabu paw i hi zi k ka ni

A thupui ṭhenkhatte hi chu han c ihinra hriat mai mi ni lo kut ngeiin a tiha a tih huna hriat theih chauh te pawh an ni hle mai a a thu hi a tual hherin a mawl hle na a Ei zawn dan thar emaw hna hlun deuh zawk thawh i châk hun chuan he Bu hian a kai hruai thei hle ang che A Bu tumna hi i man fuk thiam chuan hna thawh hlun deuh leh fate rochun tlâk hna ṭha thawk tûr in thil ṭha chungah i kut a nghahtîr ang che tih pawh beisei a ni Mizo pâte hi kan hah ber i kan thawk

chhuak tlêm ber site hi kan hna thawh dân a dik lo a ni tih pawh hriattir a tum bawk a hmun dik laiah hna tha t kan lo thawh thiam hun chuan kan tun lai hnathawh dân hi lungchhiat thlåkin a lang hial thei ang Kut thlåkna dik tak hlirah kan thahrui kan hman chuan hun kal zêl hian malsawmna min rawn phurh sak zel dåwn a ni kan tha hrui tel tawh lo pawhin

Tin a thu thenkhat hian rilru a hrutna deuh hrak hrak pawh a ni thei e ngaithiam hram ila Kan ram kan luah dân hi a dik lo hian ber bawk a ni a Chu mi siam rem fel tum chuan kan pawi han inkhawih sak deuh hi a tul tel reng a ni Ram din hmun siam fel a hnasawn na kan beih dawn chuan kan awm dân hma kan sawn pui chuan lohte hi tihdanglam an lo tûl ngei dåwn a Thil hmasa pension pêk a tawlh botir chu lainat vak loh tûr an ri hle ang

Tin a thupui te hi chanchin ka chhiara ka hriat chhuah ai mahin keimah ngei ka hna thawhna a ka in tawh harhna lama ka hriat chhuahte an ni nual bawk a tun thlenga ka tha hrui leh ka nunphung lek nung reng tuah an la tang zêl a ni tin a thu te tichiang zual tûr in Leilung kawhhmuhna Sâm upa Saichhuma sawite chu khung tel a ni a He Sâm hian kan hnam nunphung chu a rawn chinglet hneh hle bawk

H bu hi kan faten an chhiar a kan ram luah dân an thiam deuh beisei a ni e Tin a thu thenkhatte hi tunah la hmang thei rih lote kan awm ngei ang nakin ah kan hmasawn zêlnaah palte hrui anga in la pal ngei ngei tur a ni tih a bu siamtu hi chuan a ring tlat e

THUPUI

1 CHHUNLAM DIK LO

Kan zıngah hıan hmasawnna thu han sawı lаı hıaı chuanlam dık v k lote leh ţawngkam zahpuıawm tık z k hlek lo va lo sawı maı hmang hı kan awm deuh vıaı m ıı Upa deuhten kan chıng zual a kan hunın thleng phak dawn lovın kan ınhrıa a Fu leh Balhla kum khat thla chauh lo phuntu ţhın te kan nıh avang a nı ber a g

(1) Kan chhawr ve phak lo vang

(2) Kan eı ve phâk lo vang

(3) Pı leh Pute pawhın engmah an tı lo va an lo thı theı a keını pawh kan thı ve theı tho ang engmah hı ţûl ka tı love tıh ţawngkam lo rawlh maı chıng hı kan

awm mek fova Thangthar itsîka thawh chhuah sa ei zawh veka khawvêl hi a ruaka thent r chåkna rilruin a rawn sawitîr ni awm tak a ni Thangtharte beng hriatah chuan hêng ţawng dan f l lo hi sawi rik loh tawp mai tûr a ni Mizo zawng engtik mah kan nuam sa lo vang kan ramin zir ve hek lo tih pawh hi pa thil hria inti vête zingah hian sawi mai kan awm ţhin ram zir loh vâng nge a hman dan kan thiam lo zâwk tih pawh an ngaihtuah nawn duh si lova kan ram kan hman thiam loh vanga rethei leh nuam sa lo kan ni zawk mah si

Mi ram ngin kawng ţhate kan nei ve lo v te an ti mai bawk ţhin Mi rama kawngpui awm te pawh hi laih saa lo awm chhuak a ni lo va an siam thar vek a ni si a mahni ram chu a chêngtuten an siam ţheuh a ni si siam ve mai ila tuman min khap lo vang America ram pawh French hovin an va siam sak a ni lo ve

Kan ramah tui a awm lo ve kan ti mai ţhin a tui awm theih loh na tlâng pawng bikah kan awm tlat takah chuan maw le ! Mi ram pawh a pawng sâng lai nên lam chuan tuiin a chim bik lo va tui awmna laiah an awm mai zawk a ni Keini pawh tlawng nuar lipui bulah chuan awm ve ila tui a tam ve teh a nia!

Leilet tûr a awm lo ve kan ti mai bawk ţhin Hei pawh hi chhuanlam dik a ni meuh lo Lei chung ah i ding ve si a i dinna lei kha let ta che engah nge leia ding a lei leh tûr i hmuh ve loh ? Mite pawhin an chênna ram lei kha an let mai a ni si tun min hnial se la chhânna tûr a awm mang lo a ni Ram zawl sa

let an awm a awi pang let an awm bawk tho a lo ni i Kan ram fêm lam h hi chuan tui tam ram ,âwl pawh kan nei ve hle bawk a let duh r h lovin ngawpain kin khuht r hlâwm a t m he a ni

Kan rilru hi a nghet ve loa engmah h kan ti thei lo ve an ti bawk a a dik kawng khat hle a mahs r l ru nghet neihna chuan kan khaw a lo a ni tih sawi ila a dik zawk mah awm e Mi h iamte pawh hna nghet an thawh thin avai gin rilru nghet an dawng a ni a k n hrathawi kan rilru awmna ber kha a temporary miau chuan rilru ri gawt chu thlarau a ni a a hran a ng i t teh tun thei chu a ni si lo va hna nghet chu thawk thin i a k n ri ru hu a ngh t ve m i vm hle

Thil hi han awi thin mah ila a hunan lo zaw g engmah hi kan ti mai bawk thin a Mi hn imte chu vân lamah an thlawk thei a kum leh hun hman thuhm n si engstirge kan tl lawh ve theih loh? A hun zir a ni lo va keimahnin kan zir loh ving a ni zawk lawng maw i

2 HMASAWN TUR A LO BEI HMASA TUTE

Pa thenkhat chhuanlam dik lo sawi hmang deul te chu kal san ila kan sawi hmasâwr na lo zawng hm sa tute i han kawm teh ang anmahni avângin tum dân ţ ia kan nei thei mahna Kan hnam hi hmasawntir tumin mi hmasate leh ram awptu Sapte pawhin an lo bei thin a ni tih kan hriat nan

(1) Lo neih dânah ṭha zawk hmuh chhuah tum mì Lunglêng Lalkhamliana te khân kawng an zawng nasa hle ṭhin a Buh bi zing leh khât thu te tuh hma leh tlai thu te a ni ber mahse tihdân ṭha hlawk tham chu an hmu chhuak lêm lo a ni awm hle vah hma leh tlai thu pawh hman tuak a ni a vah hma chu tlêmin lu khawng a awm deuh hlek awm e lei ṭhat leh ṭhat loh a thuin kan buh chin dân hi a hlâwkna a awm mai ni berin a lang a

(2) Bawrhsap hmasa pâwlte pawh khân 1910 vel lai te khan thil ṭha ni a an hriat chu min lo tihhmuh tumin an lo bei nasa hle a

Saṭikâng Âr ṭha chite min vulh tir a Ṭhelret phurte khaw tinah min tih tir a phun tam peih te chu Kuli awlah an ti a an thuneihna hmangin min tih tir ṭhin a Ar pûte Alu chiṅg mite pawh min s am a Bawrhsap an inthlak a an thil tih chu a bo leh ṭhin a Sâp dangin thil chi dang deuh te an han uar thar leh ṭhin a

(3) Chungbo zingah chuan Macall Sâp kha a ti nasa pawl tak a ni Sumdâwnna nghet ni theia ringin Pawn ptiuê a bei a A ni hi sâp dân chu Rampumin la a chin theih a thingtlang tân la chu phurh a zâng si a Mizoten an bei zui zêl duh ang tih ringin a bei a ni a kum thum lai chu kan ṭ ngkai pui hl a rampum umdâwnna meuh chu a tling zo ta chuang lo va thil engpawh kan tih ṭhat zêl theih rân kan Culture te siam ṭhat ṭul ni in a hria a dân ṭha sawm a duang chhuak a min by heart tir a tum hial a chu lo pawh hmasâwnna ngaih

tu h pawl Committee a siam a Hm ichhe Member pa hnih leh Kohhran upate nên member kan ni a ṭha awm thawkhat hle chuan a lang a hun a lo kal zêl a a hnuhma hmuh tur a vâng leh ta hle mai a vawikhat Mankunga khua ka tlawhin an upa Menga chuan Wel fare sum kha duli leh dere ka la kawl tak asi a lo ti a Thil ṭha leh Hmasawnna tur ngei ni a rin hi eng mah lovin kan ramah hian a tham ral hnem ta hle

(4) Pu Thanga ho in Trading Company kan b i a mi tam takin Dawr kan kai ṭheuh tur anga ngaiin sum kan thawh lawm a cheng nuai khat chung lam hial neiin kan sumdâwng a Bombay a mi puan a Bale in kan la ang a Aizawl Dâwrkai ho hnenah kan pe ang a Dawr kai hote d wrkai kan ni ang tiin kan phur hle mai a mahse kan tum ang chu a lo ni thei ta mang lo va hlawk ahnekin a hotute chuan kan hmai balh phah lek lek ta mai a insual êm lo va kan in ṭhiat mam fel theih chuan lawm hle tûr kan lo ni leh ta a a mak thei hle a ni

(5) Assam Sawrkar rawih in Agriculture Depart ment ten thlai chi eng kimin mipui thlai chingtute chu min kawh hmuha Tungthing t Pangang khawi te leh thil tam tak in min zirtirin min kai hruai ṭhin a chite huana an thlai chinna entawn tûrte in min ti a Sawr kar reportna chu en ila Cheng tam tak sengin Mizote chu lo neih dan leh thlai thawn chhuah mite ching turin kan zirtir reng kum tin cheng tam deuh deuh kan sêng tim emaw an record ngei ang mahse Agriculture avanga kan hlawkna tak chu sawi tur a tam em em lo hle si

Khası pa Bıswasa kha erawh chuan le hmun dık laı a hna thawh dân sawn a ţul tıh chu a sawı chıang hle a nı Pu Khamlıana te Pu Vanhlıra te Pu Hnehbâna te kha hmasawnna kawng zawng hmahruaıtua vuah tlak an nıın kan hnam tân an hlu hle a nı e

(6) Dıstrıct Councıl kan lo neı ta a Councıl hotu te chuan hmasawnna lecture sawı turın mın tır chhuak a keı pawhın kan hmasawnna chak lohzıa hrıaın engmah lovin ka veı tawp maı ang tıh ka hlau va Pu Lalmawıa pawh Assam Sawrkârın an ruaı tawh a ınsawı hma sâwn maı chu a lo har hle a hnuhma lang tham ka hnutchhıah lo tıh ka hrıa a kan hnam mutân reih tlat zıate chhuı chhuakın hma awn tumte tan a buatsaıhna lehkha bu ka sıam ta maı zawk a nı

(7) Nula leh Tlangval Y M A pawla ınsıamın an beı a kan hnam tı chhngkang thuı pawl tak an nı awm e Kohhran lamah leh Sıpaı chhuţı thlah lamahte pheı chuan an ţangkaı hle mahnı Mızo vaıhlo hı zûk chîng ţur leh Sa um chıngal baı a lungawı turın mın fuıh a a ţha hle a nı Tıh ţhat tum sâng ber khua chu Sıhphır Y M A an nı awm e buh phurh dan hah dam zâwk dan kawng an zawng a mahse an hmu chhuak the meuh lo va an Chaırman chuan Kawng dang a awm love hahdam duh chuan rût tlêm maı rawh u a tı ta e an tıa lawm Heng kan sawı loh pawh hı mı tam takın hmasâwnna kawng hı an lo zawng fo tawh ţhın tıh hrıat tûr a nı an chungah kan lawm hle nachungın lungngaıh na beıdawnna mın sıam sak theı hıal emaw nı an hun

la a a ropui nen engmah kan changkarpui phah loh va an lo tawp leh mai ţhin dârte han ngaihtuah hian an bâk sawna han beih pawh inrin a har hle a ni

Hêng mi hmasate lo beihna leh Bible Êngah kan hnam a lo men ve tak vanz leh Sawrkar hotute avang hian kawng tam fein hma kan siwn phah a ni tih chu a lang hle a ni (1) In ţha sak te (2) Lehkha zirna lamah te (3) Huan siam nachang hriat te (4) In chei mawi dan te (5) Sumdawn nachang hriat te heng kan sawi lan tak lamahte hi chuan kan hnam hian hma kan sâwnin fuih nawn vak pawh kan ţul awm lo ve

Amaherawhchu kan din hmun pawimawh zawk tak ci tûr thawh chhuah dan Lo neih dân ţha zawk te hah lutuk lova chhurg th ai thar theih cân te leh khâwl tha cth wr tumna lam te Ei bawl dan thar thiamna lam te Ram hman dân ţha zawk te kan l thiam chuang lova Herâwt te Hmuite Lo vah leh hal dânte Buh dennate a ngaiin pinu dan kan hmarg z l mai rih a ni hnam châ̂ngkanna pawimawh ber t an ni hlawm si a

Engtinnge kan inbuatsaih ang ? Kan hmasawnna tûr kawng chu engtin nge kan han ruahman arg aw tih hi kan mi fingte ngaihtuah chhuah tûr a ni ta e Mi ţhenkhat kei pawh ka ni ve ţhin Sawrkâr leh hotuten chutin khatin han ti sela hma kan sawn ve mai ang ti a sawi kan tam hle ţhin kan hmasawn lohna kawng ah Sorkâr thuneitute kan mawhchhiat bawk ţhin a

Mahse han inchhui ngun deuh ila chutia sawi mai

mai mi chu a lo ni hauh lo mai a hma kan sawn chak lohna chhan hi thil pawnlang a ni loin ka hria inhrilhfiah mai tûr pawhin a harsa hle mai Kan thlang Tui kuk te khu mihring pângngai din hmunah han dah chhin dâwn ila a harsa hle awmin a hriat a inawpna lam chu eng dan pawhin zuk khuh chhin teh u- Independent Sawrkhar pawh zuk pe thei hial ta mah ila an ngai reng a ni awm hle an tan inawpna hi chu ṭha leh ṭha lo a awm chuang mang lo ang

Chutiang chuan kan pianken lama bul nei tlat min uai ṭhu thei tlat si kan ngah mai le

5 HNAM-MU TÂN CHI LI TE

Kan hmasawnna hi a chak lo hle mai a ṭhenkhat chuan hmasawn ber hnam kan ni e ti a ngai pawh in awm thei Kan leilung lam huat loh chi zai mawina te inchei dan lam te rithei lam te an ni deuh zâl a hma kan sawnna chu a pawnlang zawk deuh hi a la ni hle Hmasawnna ropui zawk han bei leh dawn ila mu tân nghet tak maiin min lo dâl tlatin a lang a ṭhen khat chuan min dâltu a ni lo emaw ti pawh in awm thei a heng te hi an ni hlawm e —

(1) Ram zau si mihring tlem si
(2) Khuate hnena Sawrkarin ramri a siam sak ram thenna ramri hi
(3) Pathian laka bo hlauhna
(4) Pian ken ṭhawh âtna

Hêng te hi kan mutâna a han ṭan theihzia chu i mal tê têin hrilhfiah ila a ṭha awm e.

(1) RAM ZAU SI MIHRING TLEM SI

Ram zau mi têmte si chu khawi ramah pawh an nun chu a hniam ţhin renga si ni a ni a Afri a ram ngaw a chengtc pawh khu lo pawh nei lo va lui lian ruama buh hlite ei lâwr zêlin an awm a in pawh nei mang lova thingbul bel mai maite an awm an ti hial reng a Chutiang deuh chuan keini pawh hi ram kan ngahna hi kan hnufum rei phah dawn ngei ang tih a lang thei ang kan lo neih dân hi a thlakna pawh kan la hmu chhuak thiam si lova lo vah a hal fai a ei zawn hi kim rei fe chu kan la kawl rgei dawn si a ram ţha ram lum lam apiangah hian kan la insawn kual zêl dawnin a rin awm a Lung lum lum chu ţatekin a bawh hman lo tih thufing hi kan chungah a tla ngei dawn a ni Kan ram chhim thlang leh hmar lam chu tunah pawh mi an tlem hle a nakinan chuan an la tam leh mai ang Kan ram zau takah hian kum za lai kan insuan kual mai thei a ni

(2) LAL TLÂNG SEM RAMRI HI A NI BAWK

Kan ram zau takah hian lal ram sem ramri hian min rin darh sarh vek mai a ni lêng kal dawn laiahte in sawmhnih sawmthum tem kan awm darh vek mai a khaw tlêmah chuan rualawhna pawh a lo tlêm ngei a kaikuang leh nghate mana lên sin dente chuan min awm tlei hneh hle dawn a ni ang Kan rual awhna mita men miau loh chuan hma kan sîwn dâwn si lo a ni

He kan awmna khua ţheuh kha ţha berin kan hre

deuh a mi khuate kan awt mang lo a ni Kan ram hi a lupui luan dân te enin leilung vanduai lâi a awm ngei mai a Kan khua kha hmun dik lo lai pawh ni s lei lung mi hîpna hian min hip bet a ni awm e thil tha eng pawh kan khua atanga neih theih chu kan duh a chuta tanga hla chu A zuk hla em mai kan ti zêl a kan awmna kha leilai ber angin kan hmang tlat mai a ni

Hetianga ram then tê lutuk hi hnam vanduaina tak a ni dawn tih hi hre thei kan la tlêm hle nghal a Ram zim tê a mi tlêm te awm pawh hian a awmna ram chhung tana rorelna tawp b r kan kawl l h theuh nghal a a pawi thui hle dâwn a ni Hmasawn t rin kan mutân nghet pawl tak a ni ve ngei mai le!

Ka zinnaah pa f l deuha innngai hian min kawm a Hnan siam hi chu ka chakna a r i tawh a mahs kan awmna hian a zir si lo va huan siam ovin ka la awm ta mai mai a ni a ti a Chu khuaah chuan awm lo thei lo turah a innngai tlat mai a lo ni a kan hming nen a inzawmin Ram kha suan tia lek pawh kan nei si lo va lal ten tlâng lehkha an nei ang laiin kan khua kan ram ti ve a mahni indah nghet chawpin kan inti neitu ve mai hi a fel lo hle mai

Motor kawng te han pawh tir dâwn ila mi tlêmna khan a phû zo dâwn si lo va a hlat bâkah kal manhla khawpa thil phurh tur a awm lo mai si dawn a Heng kan thingtlâng khua zawng zawng hi anmahni inreport dân ka hre thin a mêl sawmthum v'la Aijal hlat te khan Aijal bul zawng a ro lutuk a kan awmna hi a tâwk

chauh an tı zâl a a tawk chauh va awm zelın Ţıaulul leh Lan,kaıh ınkarah kan ınsem darh a lo nı a a mak hle a nı

Hnam fıng deuhten han luah v sela kan tıh an hıan an tı lovang tıh chu a rın theıh hl mıı a Ka kawng pawh ıntıhpawh zo lo daw ı dawnın an ı ıs m darh ve lovang tıh a lang n,hal a n K ıawıuı kıang ah te luıpuı bulah tc kawngpuı bulah te an awm an a an luah s n rıh loh ch a Rızapah an dıh maı awm hl e

(3) PATHIAN LAKA BO HLAUHNA

Kan Pathıan kan duhna hı a han hle maı Kan hnam hıan thıl ţha leh Pathıan hrawn dıı an nıh pawh kan hre hleı theı lova A ram-leh a f lna zawng hmasa rawh u chun ın thıl mamawh cha a p tho an, ch u tıh hı kan zır thıam a ţal hl a Pathıan leh leı lung thıl ţha hı rı, ţıar mı rılrıah chuan bukna a awm fo r n, a Pathıan n, ı tl lın k ıaw l tıı angın kan n,aıhtuah lo theı lo va thıl ţhı zawn a ngaıhtuaha han vak vêl deuh te hı I bo phıı an e kan ıntı maı bawk ţhın Hman laı Sap hote pawh kha an hmasâwnna tıchak lotu chu Kohhranho an nı hl maı an tı a thıl ţha thar l awm tur kha an Pathıan nen ınkalh d wnın an hre tlat zel a nı awm e

Mıhrıng kawchhun, chan chın h nu thıam hmasatu pawh Pathıan ı mual pho e an tı a Kohhranah an bân a a th l hrıat sawı lo turın an dıh bo an tı v a lawm keını zıngah pawh hıan Pathıan pawı khawıh hlauh ţuatna hı kan hnufum phah v hle dâwn mutah

hmasa kan sawi tak ai mah khan a khirh zawk âwm hle mai kan sakhaw thû dik nen an ṭang hova Pathian laka min tihlatu an ni theia ringna chuan hmasâwnna kawng a tiping hle thei dawn Hetiang rin dân âtthlakah hian kan upate thlengin kan tang ṭheuh hial awm e

Hman lai sap ho pawh khan leilung chhuahsan ṭula an ngaih tlatna kha chu harhna ropui tak lo thleng an hlimna chuan leilung hmuh thiamna chei ṭhat châkna lamah a hruai a hmasawnna ropui tak an neih phah ta e an ti a Keimi pawh hi thil ṭha leh Pathian hi kal dun an ni a thil tih ṭha leh hna thawh dân dik chuan kan Pathian a chawimawi hle a ni tih kan hriat thiam hun chuan kan leilunga kan chen dan P thian kan an loh luattul n te hi k n la kal san ve hun chu a awm ve ang tih hi beisei ila

Pathian leh thil ṭha neih kawp chu theih lôh a eng emaw zâwk zâwk thlan tur anga kan rilruah a awm ngeizia hi entirna tlem sawi ila

Hlimen khuaa Thlarau ruihna pui a awm lai khan ka ṭhiannu chu a hlimna khan duh thlan tur a han pe ta a I pasal nge i duh kei? t in Thlan tur bik hre lo chu khum kiangah chuan a inphiat a inphiat mai a Lalpa leh ka pasal chu ka duh ve ve si ka thlan loh zawk chu an bo mai dâwn si a tih ngaihna ka hre ta lo e tih a han sawi ta a I pasal chu Pathian ta a ni tho va Pathian chu thlang mai rawh i pasal ren i nei kawp mai ang' tin ka hrilh a a inhlan leh chuan

Ekhai ! A ṭhan ta duak mai ka ven, ta uar e a ti ta a Thil ṭha kan neih zawng zawng kan Pathian pek a ni tihte hi kan hriat thiam hun a lo lo thler, ve zel ang chu maw

(4) PIAN KEN THO Â

Hmasâwn tûra min dâl tute zingah khan hnu fum phah rei ber tûr chu he mutâ chilina hi a ni awm e Kan pian kena to tel a ni tlat a Tho a te pawh hi han biak a min chhang thei z l si kawngkhar a kal chhuak thei si lo va bang kil lam dap ta mai an ni ṭhin a kawngka ni a an hriat chu a ni lo lam a ni tlat si an, deuh tak hian kan hnam hi kan awm tlat mai a a kl irh hle mai dawn Kan duh zawn te ṭha ni a kan hriatt kan tâna ṭ ia si lo tûr a tam hle dawn Upa Saichhuma n kan hnam a hauhna chu a hau dik hle awmin a laig Aw Mizo hnam i chet hret hian nan ma pawi a ni i khawih mai ṭhin nak tuka i khawih tur pawh rang ma pawi bawk Tluk loh zawk nuih êu ruk theihna i nei i hi khawi a i zir nge ni n ai a ti a Kan hna thawh ṭhin hi kan tân a ṭha ni lovin kan pawi inkhawih mai kan nih thu te a ni a tluk loh zawk nuihzabur a hmang thei khawpa hnam chapo k n n hziate min lai lang hle a kan duh am zia l h kan duh tlêm si ziate huaisen ber si dawizep hle bawk si eng kim hria a inngaia hriat nei silo kan nih dan te pian ken sual an hau chiam a Siam sual kut pawh ruai ila nan mah ang siam hi harsa a ti hle lawng maw ? I lem hi han

sıam d wn teh ı d n thıam dawn em nı ? a tı zêl a Kan hnam hı han ınchhuı chıang ıla kan pıanken lamah hıan hıra kan sawn chak lohna tûr chu kan lo kawl ţ uh maı a lo nı ı

ENTIR NÂN Tuıkuk hnam hnenah Thıng rıl ban hı tlo tak a nı phun ve rawh u tı ıla a tlo chu an ııng ngeı ang mahse mau ban bawk an phun leh maı dâwn a Chutıang deuh chuan keını pawh hıan kan thıl ţha hrıat ang hı chu kan khawıh maı dawn lo a nı âwm e Pı leh pute aţanga kan pıankenın a man thıam tawk ang T mporary deuh lam hna hıan kan kut a hruaı hle zel maı lung ın sak chu a tlo ang tıh kan hrıa a thıng tuaı hmanga ın sak chu kan tıh turah kan ruat tlat dawn Kan hnam pıanken pumpuıah hıan thıl tlo thıl ţha khawıhna chî ang hı kan pıanpuı t l lo reng reng a ang hle a nı

Tuıkuk ho khawsak rel vel dan chuan thla thum bak a huım mang lo va buh rawh thla thum eı bak chu zû saın emaw an tıral reng reng a keı nı chu hun kan hauh reı deuh a kım khat hısap n progr mme kan sıam th ı hram a nı Kum khat eı bàk chu Buh pawh neıh kan tum lova kum tın a thar chı thlaı pawh kan hlımpuı ber a nı a Kum thum dan leka khaw thar kaı erawh chu Sawrkar lo kal a zarah kan chıng ta lo a a ţha hle a nı Pı pute khaw lo sıam chu ţha zâwka rawn rem dân lah kan la hre theı chuang meuh lo kan lo neıh dân te tha sen leh hah thlak a tam v ı nen a thlak dân chu kan la hre theı ta rıh lo bawk a

Chemphai leilet beiho hi kan chanchin a lo mak hle mai Kim tin lo thar vah a ţul ta lo va mahse kan khua a har ru deuh a ni awm e lo hal zan te a pa ho kan hlimziate hi k n pumpelh dawn a kum tina lo duh zâwng kan han thlang velte hi kan lo h impui tak meuh a ni tih pawh ka hmuh chhuah phah ta a Tunah chu an pa zawng zawngin ti mai ila tlâng ram lo kan vat leh ta kâng vâr tuka thlai chi han thlak e hi pumpelh kan phal lo a ni awm hle Chuvangin tun ţanga kan hma sawn lehna tur hi chu kan piankenin a lahmuh phak ngai loh thil hlir a ni dawn si a Kan pianken ber kha tho â ang a ni si a a harsa hle dawn a ni

ÇHHURA CHENGKEK LO

Chhura hi han kawm lawk ila Nâfinga tur i han zawng teh ang Kan hnam hian kan ţhatna tur chu keimahni duh dan leh kan ng ih tuah dan hi chuan a din chhuak zo dawn lo tih rin a har lo a ni ât lam in ang pâtin kan luah a ni a Nâfinga tih dan tur i han ngaihtuah teh ang Nafinga chuan ti hian a kuai kur anga a lo mai ang

Kan aia hnam fing Japan mite emaw angin kan ram hi kei mahni zat hian han luah ve ta sela eng tinge an luah ang tin han inzawt ila Ram ropui takah an din chuak mai ang tih chu a rinawm si

(1) Ram pum awhin tl m tê t'in an in em ḍarh ang em ?

(2) Châk khai engkim Aizawla lam tho tur siin ni li kal lai a hlaahte an awm hrang ve ţeih ang em ?

(3) Ramri nghet neun mel thum dan lek lekah an inping dang ve ang em?

(4) Tlang chhip zum, tui awm tawh lohna laiah kher hian khua an rem ve ang em?

(5) Kum tin ram hal chhia in ram thar vât in lo thar an nei lâwr ve fo ang em?

Heng zawhna tlem kan tar lante hi hnam fing chuan an pumpelh ngei ang tih a rinawm a in 20 lek te hi khaw chhak kil emaw thlang kilah emaw awm turin han intir dawn sela Ka hlawh a tam bik loh chuan Aizawla mi tho engkim la tur si ka awm duh bik lo ve an ti theuh mai dawn a ni Ramri nghet chhungah ram danga thil ti thei lo turin an awmna ram chauh hmang turin han khung dawn ila luipui hlat kawngpui hla si lai ramah kha chuan a awm bik nih kha an hreh hle dawn bawk a Tlang pawng zum sâng lai Motor kawng pawh luh theih lohnaahte tui sik pawh duh tâwk hmuh zawh lohnaahte khua han siam tir dawn ila an lungngai hle ang

Kum tin ram hel vâtin thing leh mâu chhiar sên loh kit thluin han bei ve dawn sela an va huphurh dawn em! An lei deh hmin sa kal san zêl a, luipui kam kawng chho tinrêng kala kum tin a thar beih vêl chu an duh leh lo bawk ang Motor chhawr chu sawi loh kar kawng pawh insiam pawh zo mang lo turin khaw kar hla tak takah an insem darh ve duh pawh a rinawm lo a kan ram luah dan hi chu a engamah hi an han chhun zawm a rinawm thei lo a ni

A nih leh Japan nuai hnih vel bawkin kan ram hi han luah ve ta sela an tih dan tur âwm tlem tal i han zêl din teh ang

Luipui kiang leh kawngpui bul hi ram chuang tlai awm lova hmun serh vekah an siam a mi tam tak heng hmunah hian an awm a rinawm a ram lum leh vâwt teh dikin thlai chin tur bik intukin heng ram hi hetiang thlai hi luai tur tih te an siam f l diam an a tin lei lam thiam miten lei thûr l h lei hân dan an ekram l h ang a a ngeih tur thlai kha an ching zel bawk ang Tichuan ram zim teah mi tam tak an lo khawsa t iei ang a an luah sen rih loh chu Rizap ram ngawpuiah an si am rih ang a Sa nu Sa pa ngho nei pui pui an inthlah chhâwntir chiam mai ang Thing leh mau thawn hhuah na ropui takah an siam rih ang Hnam fing zawk nuai hnih chuan han luah ve ta sela an mi fing Plan siam veltu chuan ram pum an thlir ang a luipui tha tak tak an luang thluah mai tih an hria ang a Burma te Pa kistan ramah te an luang lut tih a hmu ang a a hlim tan hle ang Chung luipui mawng lamah chuan phai kawlh thing leh mau awm lohna tawhah mipui chhiar sen loh thing leh mâu mamawh si te an awm tih a ngaih tuah leh ang a ram pum chu thing leh mau a khat a lo ni si dawn a chhiah dang siam lo pawhin thing leh mau ngawta Sawrkar din theih a inring hial ang

Hun ngai dik takah tuif r lokal dan te fûr leh thal a tawk chauha hun an insiam felziate an hria ang a an lawm em em ang Lei chhung thil pawh chhuah tur tam

tak a awm ve ang ti a rinna an nei ang Chutiang lam la khawih lo pawhin luipui lian tak Tuiruang te hman tur a awm avangin luipui chhawr dân turte an ngaihtuah hmasain a rit awm Ramri bulah hmun pawimawh tak an han siam ang a chung luipui phurh thil hlu chuan ram dang an han dawrna dawn a kawngpui leh luipui chhawr theih lohna ram hi chu mihringin an luah loh mai a rinawm Sawrkarin khua atana a pawm chin kha chu kawngpuiin an pawhtir ngei bawk ang Tin Aizawl hmar lam leh khawthlang lamah leilet siam tur tam tak a awm thei tih an hriat chuan leh tui khuaha lo siam theih tur zozai chuan an ram ei leh bar a tum zo dawn tih an han hmu chhuak mai bawk ang Kum rei lo teah ram hausa leh hmasawn berah an insiam ngei ang tihhi a rinawm a ni

Heng thu tlemtê atang pawh hian kan ram zir loh ni lo in a luah dan leh hman dan kan thiam loh vang a ang zawk hle a ni

PAÇHHE KUM TIAM LEH CHAN TAWK KHAW REL

He thupui heading hian kan hmaswnna tûrah awm zia a nei hle mai kal pelh pawh huphurh awm tak a ni Pa chhe kum tiam leh çhan tawk khaw rel inkârah hian lirvirh lâk ang deuhin kan hnam hi kan awm a lo ni a Pa chhe kum tiam chuan hlim takin "nak kum chu tun min han tur tho ngei a chan tawk khaw rêlah kan va inngbat lungawi leh a he lirvirh ropui tak hian kan hnam chu a la a, chhuahna dân kan hmuh thiam a tul hle mai

Pa chhe kum tıam hı kan Mızo upate hman dan pawhın a ṭha vak lo Neih ınrınga nei chuang ta sı lo sawına a nı ber a mahse kan Mızo zıngah chuan hma lama thil ṭha malsawmna kan beıseına kawng kan neın ve chhun a nı a la bo ta ıla chu ṭha lo tak tûr a nı hma lam beıseına neı lo hnam kan lo nı dawn sı a

Israelte zıngah hmalam b ı eına hı a tam zuala an hnam pawhın a hlımpuıın an nawmsak phah hle maı Beıseına ropuı neı hnamte hı hnam hlım an nı ṭhın tın an nı beıseı tak pheı hı chu Lal Mesıa nı ropuı chu a nı ṭhın He an beıseına hı la bo ta ı a Israel chu a sa ruak hle ang

Tın chan tawk a khua pawh hı hnam mawlt tl k luhna chu a nı v fo renga van duaı thuah te leh kan hlawhchhamna tınrengah kan thawh dan a dık lo emaw kan tum dan a fel lo emaw a nı ang tı a mahnı ınmawh chhıat aı n chan tawk khaw ṛel hêlna awm lo chu kan chungah a lo tlaan kan puh maı a neı lo tura khaw rel rethei tura khaw rel sak angın ınhnem lungawı nan kan hmang leh ṭhın a nı a

He kawl pahnıh kan khak tuak dan chu kum bul a vạhsân kan han lak dawn hı chuan Kumın chu ka lo pawm a ṭha v au ram hual hnung ka zuı a ka tı a neih tam deuh ınrıngın hlım tak leh phur takın lo kan han vat ṭhın a Pa chhe kum tıam thu rın hmangın hna kan thawk ṭhın Pawl ṭlakah chuan engmah vạkın kan lo hausa chuang ta ṭhın lo va a neı lo tuı mı zawng

mau ri rawlh mai si kan lo lam chu a hmin te a chhia emaw a lo ni zêl a a nei lo tûr mi a chan tawk khua in a rêl hnenah kan inngai leh a chan tawk khaw ṭel zau puitah chuan kan han chêng leh rih ṭhin

He tiang hlir hian kum tam kan hmang ṭhin a lo ni a beiseina hlimawm tak neiin vahsân kan han la a beidawng takin kum tawpah chuan chan tawk khaw iêl ah bawk kan cheng leh ta ṭhin Livir lâk kual ṭak kual mai hi kan ang hle a ni

He kawlah hian pa tam tak chu kan tâng tlat mai Engtinnge kan chhuah theih ang tih hi ngaihtuah ṭul tak a ni heti zâwng hian pump ih theih a ni awm e -

(1) Miin hna puitlin hun awm chi a thawh chuan a hun a tlai emaw a hna thawh kha a lo puitlin hunah hausa pa neinung tih hi a lo kai ta ṭhin a ni kum tin hlawk taka huan thlai a lo sêng theih chuan Pa chhe kum tiam leh chan tawk khua khân a lo rêl pha tawh lova pachhiat retheih khaw rêla ruat ṭhin lâk aṭang khan a lo chhuak dâwn ta a ni

(2) Lehkha zir pawh kum tin pawl an sawn sâng zêl a B A te an lo ni a thil sâng hna leh hnathawh sâng lam kha kum tin an pan avangin he kawlah hian an tâng lo a ni

(3) Leilet siam tute no nei pung zêl thei vulh tu te sumdawnna pung zêl thei bei tute pawh he kawl ata hi chhuah hun a awm thei bawk

Hetiang hna pu tling thei thawk si lova hmasawn zel lo inring ve mai chu mahni inbum Bible sawi ang deuh

hi kan lo ni a Hna ţhang thei leh hma min sawntir thei kan thawh in chhung kua khan pan lam a lo nei chauh a lo ni He kan thu sawi lai hi mahni pawh in telh vein t'm lo takin hrilhfiah ta ila a lungawi loh thlak zia chu kan hre mai ang

Mite hi an hnathawh leh an mahni hi lak hran theih a lo ni hauh lo mai a hna ţha thawk kha Pa ţha a lo ni a hna v hrim hrim puitlin tih pawh awm chuang hauh lo tur thawktu chu a hna ang bawk chuan mihring ve hrim hrim a ni lo thei lova pa chhe kum tiam leh chan tawk khawrel livirin a la a tui lian khangbung sêp angin an fâwn vel kum khua d wn a ni Hna ţha leh thil ţha bul ţan ngam hi a va hun ta em !

ŢKAN RAM HLUT DAN INTLUK LO

Kan ram pum hi han ngaituahin an hlut dan a in tluk lo va leilung vandual lai a awm tih pawh a lang thei nghal a leilung malsawmna dawng lai a awm tih pawh hriat theih tak a ni Tin ram hlut dan intluk lo hi Division li a rin p'hel theih a niin ka hria a Kan awmna in hlawkna min pek theih dante hi kei mah ngei arei leilung hrang hmun thuma ka awm tawhna chuan min hriat chiantir a chuvangin kan ram hi Area liah ţhen theih a ni He tiangin —

(1) Leilet ram ni si kawngpui awm si luipui chak na chhawr theih site

(2) River Area Luipui chauh chhawr thei te

(3) Engine Area Motor kawng chauh nei te

(4) Nghawngkawl Area chhip a phurhna ram

He Division a ṭhen hian kan ram chu a rut kim vek a ni He leilung semna hi hmasawn tum tân hriat ṭul tẹrte an ni Kan duh thusamnate neih kan beisei theih thil tam takte hi kan rilrua bul n̂ei ni lovin kan chẹn nạ AREA khan min siam sak zawk a lo ni a Aizawl a ṭanga ni hnih kal khaw thlang Bâwlte a ka awm lai a ṭanga ka inchhui zẹlin kan awmna ram zir dan a thuin ril ru kan lo pu a ni tih ka hmu chhuak chiang hle mai a

Bâwltea buhfai awm hle hle phur chhuak a Aizawl kal thin ka ni a ka beiseina sang ber pawh kawr pa khat lei theih hram chauh a ni Aizawl bul Hlimenah ka awm hnu chuan Bazar sumdawnna tin reng beih ve phak a lo ni a Sikul ṭhate a awm bawk si a, ka fate chuan Matric te lai an pass thei a Sawrkar hnaṭe an thawk ta hial a kei pawh chu Lalte ai mahin rangva in sa hmasa theiah ka lo ṭang ta a Bâwltêah khan la awm ila engnge ka nih ang aw tih ka chhûtin Hlimena kan nihna ang chu kan phak lovang tih chu ni êng tluka fiah hi ni hian ka hre mai a Hlimen aṭangin kawng pui dungah Leilet ram zau Bilkhawthlirah ka insawn leh ta a Home Minister Dr Katju lo zin chu Lei let khawl ropui tak kan lo dil ta a kan beisei ang chu pek in awm ta ni ila kan din hmun chu a sang dâwn na ngei tih a lang thei Lung kelha hmun Hlimen in a tlin loh tur chu Bilkhawthlir chuan a lo pe thei a ni

A nih leh kan ram khawi lai lai te hi nge hmasawn na rem chu ni ang? He leilung semna hi an pawimawh em em dâwn Mizo kan ni theuh chung hian I ilung

vanduai la a chengte leh hmun dik la a chengte chu kan thlahte awm dân tur a inthlau hle dâwn a ni Hmun dik laiah i thlahte i dah chuan mal i sawm a ni mai a Ram dik lo lai a i seilen tir chuan anchhia i lawh a ni mai bawk dâwn a ni

Kan ramah mipuiin hma an sawn that ber theihna chu khawilai hi nge ni ?

(1) Leilet hmun ni si kawngpui khawl kawng nei si lawng kawng hmang thei bawk si lai kha first class a ni

(2) Lawngleng kawng nei si khawl kawng nena rut kawp theih ram kha Second class a ni dâwn

(3) Khawl kawng awm Engine chakna hmang thei kha Third class an ni ang

(4) Area lina hi phurna ram nghawngkawl Area a lo ni leh a Hmasawnna hi a tam ber chu Leilung danah a lo awm zawk a ni leilung dân hi tih danglam rual an ni si lo va Hmasawn tum tan chuan hmuh thiam tum hram tur a ni

Heng hmasawnna inang lo tûr mipui kan siwi tak te hi an chenna khuaa thil tha mi t hmasawn tir thei pahnih pathum te chunga innghat an nih hlawm hi An chenna ram zir ang zêlin an hmasawnna a chho zêl theuh ang

RAM LEH A CHÊNGTE INZAWM NGHEHZIA

Hei hi bu bung pawimawh ber a ni Hnam tinin mahni ram theuh kan ngaihnatzia hi a thuk hle a ni

Kan sap hote pawh hian an ram England chu an ngai sang a fa hring tûr pawhin India ah ni lovin an ramah kher an hawng nia! Kei ni Mizo pawhin ram danga kan awmin kan ram hi kan han ngai ve êm êm bawk thin a kan ramah pawh mahni khaw bik te mah ni kawt kai bik lai te chu kan nunna thu ril nen inzawm ta hial emaw tih tûrin kan hung chhung kan han luhin kan rilru a tlhimin kan ngaih a ngam ta chiah thin a nih hi Pu uakliana hla in Lei hi Lalpa i thil thlâwn pêk hmasa a ni a lo ti reng a ni

Hman lai Isarel te pawh hian Pathi n hming a thum vawr meuhin ram an lo insem hi an lo ti fuh hle a ni chu an thumvawrin a a t uk puina lai ram kha an ro chan hlu ber angah an ngai ta a chu an I ilung pêla thihna tuar chu an duh lo va ram thian lo an ti mai a an ruh ro lam pawh an inpantir zel a Chhungkaw ram bikte hnam pum ramte f l takin an inren a an ram leh an mahni kha lak hran theih a ni lo an ram kha an ngaina em em a Aw Jerusalem ka theihnghilh che chuan ka lei hi ka dan ah bet tlat rawh se an ti a chu an ram bikah lo chuan an Jehova pawh b pawp lo turah an inngai hial a ni

Leilung min hîpna dân hian chu kan ramah chuan min hip bet zo hle mai theuh va Hnam hlim leh hnam taima din chhuak turin kan chenna ram kha insiam fel a tul êm êm dâwn a ni Vakvai hnam nih loh kan tum chuan kan ramah hian insiam rem fel v ila pi/pu te

vah vaihna khua a rei ta I n ikhualna ram hi i thl h te tan ka pe nghet ang che he mi Abrahama hnena Lalpa duh sakaa hi han ngaihtuah ila lc lung hi mihr ng tan a ropuizia a lo lang thei a Keini pawh hi tuna kan ram kan luah dân hi chu mikhual ang emaw vak vai ang emawin kan awm a ni ber a Chuvangin hma sawn turin kan neih dân hi siam fel hmasak b r mi a ni

A ni i engtinnge kan tih ţhat theih zawk ang ? He zawhna hi han cihang ta ila hetiangin —

(1) Mimal hnanah ngh t tu in ram kan pe ang
(2) Ram kha chi thum lai a lo ni dâwn Ram zawl awipan leh lui bul leh kawng pui bul te
(3) Heng ram hlut dân intluk loh ang hian lei chhiah chawi pawh rem tûr a ni ang
(4) Heng leilung chi hrangah hian mi pakhatin a neih kawp phal theih nise a ţha zawk ang
(5) Sawrkâr in huan nghet leh leilung nghet a pek kha a puang chhuak tur a ni

Hetiang lei neih dân thar hian kan ram hi han in hruai chhin ta ila Kum rei lo deuhah pawh a hlutz a kan hmu chhuak v ngei chuan ka ring Thing leh mau thawn chhuah the hna tur ram chu kan ngah ve hle hi kan lui neihte hi lui ţha tak an ni hlawm si a khaw sak nâna kan mamawh pawh k in neih tam theih zâwk ka ring leilung nghet nei a nunna lo hum ţhang kan nih hnu c iuan tun a kan tih dân h an kumtin ram ţheh ah lo nambar han pawt leh dâwn ila khualtclem thawmhnaw lekah kan ngai mai lawng maw ?

Hetiang dan thar hi Sawrkarin han pu ang ta se lá mi tam tak chuan kan ngaia awm mai kan duh mai thei a tha zawk ngaihtuah mite erawh chuan an duh ngei ang a khawi lai hi nge ka thlan ang ti a an in ngaihtuahna mai pawhin finna a pe hle ang Tin he ram nghet neih'na dan hian hlawkna engnge min pêk ang?

(1) L i hmun dik lai min tihria ang Ram zawng zawng hi a inang lo va khawpui kiangte chu ram na ran ai chuan a hlu hle dawn si a kan huan thlai khan man a man pl awt dâwn a hmun dik lai chu thlan fuk hrâm kan tum dawn a ni

(?) Min titaima bawk ang kan ram bik kha kan chei that a a thil tote kan tihthat chuan kan fate mal kan sawm a lo ni dawn a hralh leh lo duh ta ila a man tam phah dawn a chuvangin thing tha bikte thlai man nei tur te hl r chin kan duh ang a kan thahrui tha ber leh kan hun neih tam berin kan ram kha chei that kan tum ngei dawn a ni

(3) Pêm hmang hnam kan nihna hi a tireh bawk ang Lung lum lum pâtêk bawm hman loh anga kan insawn zel avangin kum tina kan eizawnna sawn vel hian bah rimtawngna min siam a Hah ber si thawk chhuak t êm hle si kan lo nih phah ta Hetianga hmun ngheta eizawn dan kan lo thiam hi chuan pêm hi chu Sawrkar hnathawk te tih awm chauhah kan la ngai mai ang

(4) Rilru nghet kan dawn phah ang Kan hna thawh leh kan rilru hi lâk hran theih a ni mang lo hle,

kan hna thawh bak hi chu rilru pawh kan nei lo hle bawk a

Mizo hna nghet a thawh chuan rilru nghet a nei ngê ngê dawn a ni hna zâm ral vel mai mai kan lo thawk bawk a thil ṭha bul kan ṭan apiangin hlawhtlinna thlen hmain kan tizuaih ral duh hle hi hna nghet kan thawh ngai loh vang a ang hle

(5) Kan fate kan hnu rawn rochungtute tan chang kanna a ni bawk an Kan hna thawh hian nakkum a mi tur atan awlsam zawkna min pe thei lo va kan fate hnenah pawh Kan bei nasa tawh em a ni tai chuan a awlsam deuh tawn ang tin thuro kan chhiah thin hek lo a bul ṭantu kan ni vek mai hi a rch theiin a rinawm

Israelte ânchhia pakhat chu I pa hnathawhin pui che suh se tih a ni a anchhe sâng pawl taka an ngaih a ni Mizote chu nu leh pa hnathawh leh an thil tih kan chhawr zuina hi a tlem em em mai a chhungkaw leilung bikah hna kan thawh chuan kan fate chu n an chhunzawm thei ang a an changkang deuh ngei chuan ka ring

Am rica tlangvalho pawh kha pi'pu hnathawh chhun zawm lovin a bulah ṭan ve kum tin mai sela eng an ang bik vak lo mai thei

(6) Hun kal zelin min ṭanpui ve theihna kawng a awm bawk ang

Hna rem that chu fur leh ṭhal nipui ṭhlasik te hi an kan hlawkna a rawn chhuahpui ve fo thei dawn a

kum 3 (thum) a puitling mite kum hia puitling mite kum 10 a chhawr thih tur te kha kan lei nghetah chu an kan dah ngei dawn a kum 5 hun te kum 10 hun te lo her chhuak khan kan hlawkna a rawn hir chhuak ve tawh dawn a ni Luipui kama kan thing huan leh mau huante khan tuifur lo kal chu hlawk takin an lo hip ang a keini a reituin kan ngaihtuah zui vak a ngai lo vang nupui fanau te kan lawm vel mai mai laite pawhin kan thlai khan pan lam an lo nei ngar ngar dawn chuvangin hun inher khan kan hlawkna a rawn sin tel ve tawh ang

KAN HNAM HI HMA SAWNTIR TURIN ENG TIA BUATSAIH TUR NGE NI?

(1) Kan lungawina hmiam lutuk hi tihreh a ţul hmasa ber a ni

Kan hnam hmasawntir turin kan rualawhna mit tih men hmasak a ţul ber a thil ţha tling lovah kan lung a awi theih miau chuan hmasawn leh lui dawn hek lo tuna kan tih dânah kan lungawi loh hun hi hma kan sawn ve hun tur chu a ni ang Chuti ni se kan eizawn dân te ka mitin khawsakna ţheuh te hi engmah lo a nih zia hi sawi ţul ber a lo ni ang, a ţhat tawk lohna sawi thiamtu kan mi miwh hle tihna a ni Ţha zawk kawhhmuh tur hre si lo va kan nih lohna kan ţiat tâwk lohna sawi chiam chiam chu a tul lem lo ang a thil ţha zawk zawnga hnam kan infuih dawn chuan zawn tur kha sawi theitu nih leh a ngai hle reng a ni

(2) Hmasawn min châktirtu atân kan chapona rem

takin Sawrkarna hming ropui engemaw pêk dan nei sela a ṭha bawk ang

British Sawrkârah pawh Lord a kai e te an inti a mifelt an felna anga Sawrkar chawimawi an hlawh a a ṭha hle kan ti ang a

Japante pawh lo neitu ropuite chu Sawrkâr hna lian thawktute ai mahin an lal chuan ṭhutna Chair sâng a p tur a ni an ti a a zah d r thiamna chu kut hna thawktu tân ropui tak a lo ni a a tha hrui a fuih zo hle tur a ri

Keini pawh kut hnathawk emaw huan thlaia pawisa hmuhna nghet tawk a chhungkua enk wl zote chu mi ropui nihna kai vena han awm sela amah avang a kan ram hi ding a ni tihna ang d uh Sawrkâr ṭ uan a vuah nihna chuh ve phak in infuihna dân nei ve ila a ṭha tâwk ang S V te an khawpui lên kawrah bel sela Sap Bangalow a luah thei tih te kawl bawk sela kan mizo pa te phur zâwng tak a ni mai thei ang

(3) Community Proj ct hruaituten thil tam takin min kaihhruai an tum tawh ṭhin kan ram hmun khawi ah mah hmasawnna lang tham kut thlakna tling chu an la din chhuak thei lem lo va an thawh dan pakhat ṭ a ka tih hle a awm a mi mal pakhat pawhin kaihhruai hram a ṭanpui leh enkawl bik neih a ni

Mizo chu kan tlukpui i ni ve mai ṭhina kan hriatten hmasawnna ropui an han neih chuan kan thik ve in Enge ni vei ka va siam ve dawn em kan ti ta chauh ṭhin a ni pa hnathawk thiam deuhte zawng zawng chu kan hna

chuan Sawrkar zawm phak vek sela—chawimawi tlaka hna thawkte a hriat theih nan Ei zawn dan tha zawk kan chhar fuh hma theih nan pa thil thar zawng mite hi Sawrkarin an tha chu pawisain emaw thuin emaw tanpui hle sela a tha bawk ang Kan lo neih dan ve hi chu tihthat ngaihna a awm si lo va kan retheihpui in kan retheihna hnar a ni reng dawn si a

(4) Kan ram leiltung kan hman thin hi Sawrkarin dan chi thumin vawng sela lei hlu ber leh a dawttu Second Class t han siam sela a chi thumna chu Tem poraiy ah ngai ila Sawrkar hluihlawn ramah dah tlat mai ila tlang ram lo nei mi chemtum leh meichhher nena bei hote luah mai rihah dah ila hma sawn theihna thawk tute Leilettu te thing leh mau huan siamtu te huan thlai man nei phuntu te Sangha dil lan siam thiam te hmasawnnain a kaih harh theih hunah second class a ngaih nun mihring zingah an lo la tul zel ang

(5) Ram then te lutuk hi tihbo bawk tur a ni kan tihbo loh chuan rin aia thukin kawng a dal ngei dawn thuneihna tawp ber an kawl theuh si a Inthlanna bial then bak hi chu V/C ram thenna dan hi awm lo tur a ni Hnam pum rilru kan pu thei lawk dawn lo khaw bik rilrua ni fo dawn Kan kalna apiang kan khua kan ram ni thei sela hma sawn turin min pui thei hle ang

(6) Tuikhuah leh kawrte dawl zawla ram tlo siam na dan hman bawk a tha ang Kan ram hi mual dung sel kan zui a a ruam lai kawr dung lei tha luan khawm na kha kan bengkhawn lo va ramah kan ngai hek lo

kawrte dawl leh tuikhuah dina ram zawl tha siam nan kan ram hi a tha em em hlawm si a chu lei hman dan thar chu, Sawrkar hotuten an hriatpui zel ang a hlawhtlinna hnar pakhat chu a lo la ni ve thei ngei ang

Ram hman dan ngaia hman rengna hi mite pawh in an tidanglam a tuikhuah emaw laih zawl emaw te an ti a keini pawhin kan ram hman dan hi kan tihdanglam ye loh chuan hmasawnna engmah kan dawng phak chuang lo vang

LEILUNG KAWH HMUHNA SÂM

by

UPA SAICHHUMA

1. Ka mi te u ngaithla teh u ka hrilhfiah dawn che u hi Isarel mite Kanan ram an luh khân ka ro phum rûk ka hawn sak a

2 Tangka leh Rangkachak chu a phawrh chhuah dân leh a tihtur dân chenin ka hrilh vek a ni

3 Thil hlute chu misualin an lak mai loh nan ka thup ngun bik a tih tak zeta zawngtute chu ka hawn sak thin

4 Leilung dâna malsâwmna ka lo rin luhte chu ka zial kir mai lo a dap chhuak thiam an awm pawhin ka chhuhsak ngai hek lo

5 A sumtu kei min hre lote pawhin tlâng lian
pui pui chhûng ami an phawrh chhuah thin hi
6 Nang ni, ka hming hretute hi chuan ka rophum
ruk chu phawrh ve thiam teh ula aw min va chawi-
mawi nasa dâwn em
7 Thil tha ka dah ruk dân ka hrilh mai dâwn che
u em ni ang aw ? A hrana malsawm sak reng in ngai
lo vang
8 In leilung hmuñah tûrin in pianken mit kalh
hi ka her dik mai dâwn a ni
9 Ka malsawmna dâwng tûra in finna tihsân hma
sak a tul si a mi a kuta malsawmna tam tak kawl tir
chu a rem si lo va
10 In finna sân ang zêl a malsawm in ni dâwn
tih pawh lo inhria ula
11 Amaherawh chu in ram lei lung avang chuan
tuman lawm thu min la hrilh ngai hauh lo a ni
12 Kan ram a chhe em in ti a ram nei chhe
ber ah in inngaiin in vui thin a ni
13 Ka kut hi themthiam lo chan in chan tir a
a am thiam lo hi min ti em em mai nia ka hria a
14 Ka thiamna thu tlêmin ka han sawi ve teh ang,
ngaithla teh u
15 In pianken din chhuak tûrin in chênna tûr taka
ka dah in ni a
16 Ramzawl ain tlângchhipah in lawn zêl hi lawn
zêl a tûrin lo tipawng lo ila, nuam in ti dawn tawp lo
a sin

17 Chu lo pawh chhim leh hmar hawiin tlangte ka tithlur a chhuak chhawng leh tlak dêng awm in Ni hmu thei veka ka siam hi ngaihtuah teh a tha hle a nia!

18 Burma ram hawi khian thlur ta sela ir ram tiat ve hi ni hmu lo dâm lam a ni vek mai tûr a sin!

19 Chu lo pawh ram dang hausakna te in lak luh theih nan tui chhim luang leh hmar luangin ka rin d k sak cheu a nghate manna tûr chenin ka buatsaih sak v k che u a ni

20 In luipui te avangin tuman lawmthu min hrilh ngai hek lo tui lianin a dan che u phei chuan anchhia min lawh phah thelh thelh thin a ni

21 Luipui malsawmna chu in kawm serh a a hnai a awm hrehin in tawm chhoh san leh vek nghal a

22 Tlang pawng te chu boruak chi hrang hrang ka fêntir a zo leh phai in hman kawp theih nan in hnaih tê tê in ka hun khâwm sak che u hi chhui teh u a tha hlê a nia!

23 Chu lo pawh tuifur malsawmna ka khum tir a misual deuh lo te pawh kat sak bik lovin ram pum chu tuifur a ka tuam thin hi

24 Chu malsawm ruahpui chu a hun dik takah thlesik ang bawkin ka thlentir a in hmeichhie â deuh te pawh in an hre thiam a khua la thal hle ir hse ba chite an phurh chhuah leh mai thin hi

25 Tuifur hlutaia pawn in chhuar ngun duh si lo va, in tan ruah chuang a tam hle nghai ruah chuang ka sur tir lova a dawhna in neih tlem vang a ni zawk e

26 Ram thenkhat tuifur ka seng kran sak te chu a rut thlal thuel mai a ni fur leh thalte hi ka thur thum ka dah thei a ni tih hria ula,

27 Min chawimawi lo fahranla, Kan ram a chhe em ! tih hi zawng fimkhur lo takin lo sawi mai mai ngai tawh su khai

28 Ka duh chuan Sahara thlalêr anga kum thum dana ruah sur phoh phoh khu ka han tawl chho mai tur a nia

29 In ram ka tih hausakzia hi kan sawi kai teh zel ang Chhun chaw zâwng mi an tin a Zân zawng mi an vak chhuak a

30 Chhun zâwng miten min lo chhuir fai khalh a tiin ka hnenah thu buai rawn sawi an awm ngai hauh lo a ni

31 A zung fep mi te a pil khel mi te a pâr tlan mi te chenin tlai khâwp an la hmu zel a nih hi

32 Lei rap hault lova ei khawp hmu thei te leh, lei chhung hlir a tlai tâwk hmu thei te hi an tam teh a nia !

33 Tui chhung a cheng mi khap ye lo zen ei thei an hmu a Sahuai atanga thereng chenin, thli fim ngawta ka chawm tlaite hi an zahnem tham hle a ni

34 Ka tàihtmâkzia hi kan sawi zel teh ang Ni thum chauh daih tur nunna ka tun din hnem peihzia hi Khuavâng dâr chenin enamel hloin ka ţial biai vek peih hi

35 Rannung khaw luma keu va khaw vawta thi leh mai tûr leh pangpar ni khat chauh daih tûr ka buatsaih peihzia te hi

36 Nângni in tûk leh zan kawng pawh siam ţha peih mang lo hian Pathiân anna ka pu e in ti fo ţhin a chanchin inchhût dun ta ila kan inanna chu tlem tê a ni lawng maw ?

37 Van zau pui a Arsiho inti buai lova her velte khi ngaihtuah teh u ka finna a siam vek an ni a

38 Kan pa Pathian engkim ti thei an a fá atân min sawm e in ti a a lawm awm hle a ni

39 In Hmui leh Herâwt pawh ţha zawkin in thlâk thiam hauh si lo va Engkimi ti theia fá kà ni e in ti si a kan inchhûn lo pafa em a lawm le !

40 Tlâng sâng te chu lei ţhain ka khuh vek lo va Sakhâr leh Sazu te chânvò atân chheh hran a ni a

41 Hmun ţhen khatah Lungpui pawntote in hmu ang min dem lem suh u kaw hreuh ve thei lote kulh tûr a ni ve dâwn

42 Khâm chhawrdawh lungpuk te pawh awm mah se ngai thiam ula lehling a uai ţulţe tân a rem chang hle a ni

43 Awle tun chinah chuan in leilung atangin ka
inpuang dâwn lo, in ei zawnna leilungah chengin kan
ko ei ang che u
44 Ka finna leh ka remhriatna ka hawn sak ang
che ua in ei zawnna leilungah hian ka hmêl in hmu
thei fo tawh ang
45 Eden huan nchhia kha ka rawn sût mek a ni
awlsam taka ei hmuh dân ka siampui dâwn a che u
46 Leilungah malsawmna ka dah dân hi Jakob
Israela chuan a hre thiam a chu mi en zawnin a fate
pawh mal a sawm kha
47 Ni leh thlate'an chanvo ka siam sak lai khan,
in leilungte hi ka lo dah dik tawh a in mit a kalh deuh
a in hmu thiam lo mai a ni
48 Kum za tam tak in lo veivir ta a mahse hneh
takin kan zial kir dâwn a che u, sual leh tha pawh hre
hrang thei lo khawpin in mit a thim bawk si nen
49 Ka awmna lam nia in briat pawh hi ka hum
hlui a ni zêl mai ka awm lohna nia in rin lamah hian
min zawng ula min hmu hma zawk mai thei.
50 Leilung vanduai lai atangte hian ka malsawmna
in au thin a keimah leh keimah mi inbawhchhiattir tum
pawh in ang e
51 Malsawmtu Pathian ka nih hriain mi koh chu,
in taima hle mai a Ka malsawm theih lohna lai a tang-
te hian min ko a lo ni thin a
— 52 Lei ram zâwl lauah khan lo ding la, i thlâi chi
nen min lo ngbak teh mah, malsawmna tam tak min ka
lo luang mai ang

53 April nipui ṭhal sen vung aṭanga i bâl khur lo awmpui peih tu leh fur tluana i be ngula ṭang peih ka nih hi

54 Chawngzawng ke pên chelh zui zeltu ka ni bawk a i petekin min khak fuh palh pawh hian mal ka sawm hman zêl che in ka inhria a min khak fuh zawng hian in petek lo hrim hrim a ni zawk e

55 In mi kohna aw hria hian in hrui zawlah fang-rawng a ṭo pawh hnial lovin ka rawn inbuatsaih ṭhin a

56 Chhuah lama min ṭoa ka hriatte hian tlâk lamah in lo insuan leh ṭhin a

57 Malsawm che u tum lo pawh ka ni lo va in insuan zing em a ka sawm hman ngang lo che u a ni min lo ngai thiam mai teh u

58 Pangngai renga awm ṭhin ka lo ni si a nangni in danglam zing si a ka kut rawih in tum dân hi ka thahrui neih thiam lohna zawng tak a ni

59 Kum tina hna thar bei tûra inkaih ṭhiat hi in Policy a lo ni a in hla thu Ka zam ral mai awm e tlang bawmin in tibte hi in chan hin sawitu a lo nih hi

60 Ka ṭan ve thiam zawnga in ram luah pui che u hi ka chhâk hle ani ka kut chu hmang thiam ula ka âwi thei deuh vek ang che u

61 Ka rem ruai hmang thiamte chuan mi pakhatin tam tak an thawh kep thei a nang ni zawng naupang nen lama in [illegible] chhuah pawhin ei khawp in ngah si lo

62 Mi chhawr dan thiam ve ula tui fûr leh khaw thâl kan kuai buk ang a mi ta tur chu a rawn her pui ve teuh mai dâwn a ni

63 Hnam hah ber si thawk chhuak tlem ber si in nih hi in ko thlâk tûr che u kâ duh hle a ni

64 Insuaa insuan lovin tona mualah khan thang khat lian tal min do nghâk teh u malsâwm thiotu ka nih chu in hre mai ang

65 In ei zawnna leilung atang a inhmuh leh in hmel hriat hi a va chhâk awm em! In leilung atang hian ka hmel han hmu thei ula in hlim em em ang

66 Biak in a ka hmel in hmuh tumna hun hi reilo te a ni sia in vahsân lak lai hi hlo thlawh hun leh in to kai hai na tinrengah hian ka hmel hmuh tum ula, inpuan ka chhâk hle a ni

67 In leilung te in deh dang lam leh in luipui te in khuah din pawh ka phal vek che u a ni Lei te tui te in thu thua in dah ve thiam hunah pa fa inang kan ni deuh chauh ang

---

BUNG II
LEILET LEH MIZO PA

THUHMÂHRUAI

He lehkh bu kan buatsaih hi tlemtê mah ni se kan hnamin a beih ṭan mêk tur a n h avangin kum 30 chhung laia ka leilung deh vel dan leh Tui t khuap thim a ka thahrui leh ka hun reih zawng zawng ka lo hman tawhnate chuan hriat dan leh ngaih dan min pe a ka thawhrimna aṭanga ka thil hriat chiante chu pa ṭaima te leilung deh hmunsa fate rochuntir duh ve te tân ṭanpuina a nih beiseiin ka han ziak a ni e

Tin kan ram hian lo bik neih thute leih ng enge maw tiata zau mahni puala reih thute kan hotut pawh in an sawi ta deuhin ka hria a chutiang ram neih nghehnaah kan hnam a kal luh hun chuan ṭ npuitu ṭha tak a nih ka beisei bawk a Tin kan ram kan luah dan hi a mak em mai a ram kan hman dan dik lo hi kan hmuh chhuah ran phahna pawh a nih ka b isei tel bawk a ni Khawvel pumah kan tih anga ti hi mi an awm mang lo a ni Tlawng hnâra Mongolian suak tlem te hian kan ngaw te hi chemtuma sâmin meichher nen kan bei thin a lo ni a ram tihchhiat theihna (power)

sâng berın kan tı ţhın a lo nı a kan ram a ţha em a kan tichhe sêng lo chauh a lo nı Chuvangın kan fate ho hian ram hman dan ţha zawk an dap chhuah phah mahna tih beisei tel a nı bawk Leilung kawhhmuhna Sâm ka ziak tawh chu College naapangho Vernacular atân an lo chhut tel ve tawh kha chu mı ina mın zır tir a tum chu hrilhfiahna bu ang a nı a chu mı Sâm ah chuan Lui te tui te ın thu thua ın dah thıam hunah pafa ınang kan nı deuh chauh ang ın Hmui leh Herâwt pawh ţha zâwka thlak thiam sı lovın Engkimtıtheia fa ın ınchhâl sı hı a remchang love pafa ınchhûn lo tak kan nih hı tih te a awm a In hnam chu ka mal sâwmna nen ka han kawm tawh ang che u Ram dang hausakna ka rawn thlâk dâwn a nı lo va ın leilung hmuhiah tûrın ın pıanken mit kalh ka her dık mai dâwn a nı e tih te a nih nual kha, kan leilung hman dân hi rın aiin a veivir thei a lo nı a nasa feta mlamlêt a ţul a nı han repair ţha hlek tûr kan nı lo va lehlin thawk a ţûl a nı tih kan hriat phah beisei a nı bawk

Tın Council hotute hian pass nghetın ram mın pe chhuak ve sela a ţha ang kan tı a ţhat chu a ţha ngei ang a mahse chu ram kan hming nen a inzawm Sawr kâr kut aţanga kan dawn chu lawm taka sawisa zui mai lovın ngaih ngam takin kan dah ţha anga kumtin ram ţheh ho zingah mı tam tak chu an han fawn vêl leh rih sı dâwn a chutiang pass nghet nei ten an chan pual an thawh zui hmar phahna pawh a nih ka beisei tel bawk

THUPUI

1 Engatinge Mizote hian lei kan leh ve loh?
2 Leilet han tih hian eng chin nge a huap?
3 Lei nghet nei chu chhungkaw nghet an nih zia
4 Lei nghet neitu leh kum tin ram ṭheh
5 Tui khuah leh kawrte dawl zawl
6 Leilung hi Pathian thil thlâwn pek ropui ber a ni
7 Leilung vanduai leh malsâwmna dawn, lai hmun
8 Thil ṭha Mizo pa khawlh duh zawng
9 Chemphai leilet indin chhuah dân chanchin

1 ENGATINGE MIZOTE HIAN LEI KAN LEH VELOH?

He zawhna hi chhan fûk thiam har tak a ni a vawi khat chu Bilkhawthlirah Agriculture Inspector pakhat hi Motor a chhiat avângin a lo riak a a iukin ka zuk exam a Eng kan ti nge maw Mizote hi leilet ringa khawsa kan nih ve loh hi âw? ka zuk ti ring vt a A mi chhanna hriat ka duh avangin Inspector a tlin leh tlin loh ka hre duh fawm a

A ni chuan Kan r m hi ei hmuh a la awlsam em rih a ni harsatna kan tâwk zel ang a lei chu kan la let ang, tiin min chhâng a Inspector nge nge i chi âng tha hle mai Second Division ah i pass e ka ti rilru a

Heng zawhna hi mi ṭhenkhat chuan hetiang hian an chhâng thin

(i) Leileh tûr awm hek lo tiin Mahse lei chunga ding tûr sia leileh tûr hmuh loh mai chu Japan te China ten an awi lo ang Mi ram pawhin an dinna lei

chung a nih phawt chuan an dinna lei kha an let mai a ni a ti zâwl an awm a ti zâwl chuang lovin a mual ang anga hrut phut mai an tam bawk a Europe ram te pawh an ti zâwl kher lo ve tin min hnial dang der dâwn a ni e

(2) Tui hi a tam ve loh âvangin lei a leh theih loh te pawh an ti ang

Mahse hei pawh hi chhanna dik tak a ni leh lo bawk Tui awm loh vanga let lo kan ni meuh love fur ruah tui tha ber monsoon lo kal thin a awm a uire lo leh mihlim kal sual thlawhhmate pawh kât bik lovin ram pum in tui furin a rawn tuam thin a tui awm lo zawng chhuanlam dik a tling lo

Tin tui awm tawh lohna tlâng chhip pawngah kan awm a a ruam laiah chuan a luan ve dûl dûl si avângin chhuanlam dik a ni bawk love

Chhanna dik awm ber ni a lang chu Leileh hi kan chin inthlah chhâwn zêlnaah hian kan piankenah a lo tel ve loh rêng r ng vang a ni e tih hi a ni awm e

Vawi khat chu Pu Sen Gupta Agriculture hotu chu Lunglêng khuaah a zuk zin hawng lamin Mêl 3 vêngah min hmu a "Lunglêng ramah leilet theih a tam si a eng an ti nge an beih loh zuk kal la zuk sawi hawt rawh khai" min ti a A Mizote hian leilet hi kan duh meuh lo a ni nangni vai lam mi leilet thang chu in 80 awm ve ula' leilet vêk-in khawsak in rem mai tûr kei ni Mizote hi Lailuah te atanga (murakek) ata tawh kum tin tlâng lovah hal thin kan lo ni a lo hal leh

kangvâr thlai chi thlak pumpelh te hi kan khua a har mai a ni awm e keini Bilkhawthlir eilet rama lut te pawh khu leilet duha pêm lut vek ni awm tak kan ni a Builumahte Chemphaiahte kan lut zêl na a tlang ram hi kan han chho vah leh tho mai a ni kan chan chin hi hriat har tak a ni thil pianken nghet leh wm ngaia awm reng chi phawt hi chu kan piank n hian a tuipui mang lo a ni awm e Kei mah pawh ka infiah mek a thil temper ry deuh lam zel hi min tihlimtu a ni viau in ka hria Kangvar tuka kan nupui te thlai chi han indîl vêl té hi ngun takin ka en tui a B hlaw chi mai chi i nei em ? tiin an neih zawng te kha an in dil v l a Rapchung hnuaia Bawkbawi lei hmar cha chi an kap parh t kha an phur chhuak a hlim êm êmin thlai chi thâk tûrin a i f h tak tiin hi Leilet lamah feh turin order han siam ila an ang hlaih hlaih deuh zêl a ni kan pianken hian a hmu phak rih lo a ni awm hle Tuikuk pa chu Thingri ban tlozia hrilh ila a awi ngei ang a mahse mau ban bawk a pu leh tho tur ang hi kan ni e ti lamin ti ti ka sawi pui ta a

Leilung deh hmin sa a eizawng thangte chu kan tih anga ti tur hian han phut ta ila an huphurh em em zawk dâwn Ram lên û d uh kam 10 lê igte chu kan duh thu sam a ni a thing khate ir poh nei tham in an lo thang lian hman a a kum leh a kal san turin ram pui hi han vat ve dawn se la an va huphurh dawn em ! "Kum tin a thar zâl i vât ang a i vau tawih hmin sa chu i kal san zâl tur a ni han ti leh nghal ila tual

that thi tlak a ngaihte Sazai hna a inthawk hlum ṭhak tûr ang lain an in ngai mai âwm hle Vawikhat chu America nula ho te kan ramah an lo zin ve a Sawrkar in Aizawl khawpui an lub a phal lawk lo va Neihbawi ah an cham chhung chuan an hruaitu kan tlangvâl Thanzauva hnênah Mizo ram kan kal thui ta hle mai a an ei lâk na âwm rêng rêng ka la hmu lo ka ti tiin an sawi a A ni Zauva chuan an piah râl a ṭûl âwi deuh chu a kawh hmuh a Sawng lai te saw an chaw lâkna a nih saw tiin An ni chuan Engtinnge an din theih chu le an lum mai lo maw ? an ti a ni Kan ei zawn dân hi hnam dan, han tihtir ve dâwn ila Leilet tur a mizo pa koh kan har ai mahin tlâng ram lo thar ṭin 6 hmun te kumtin vata thlo fai fo tûr chuan phût chhuah an har zâwk ang tih a rinawm hle a ni

Ka ṭhian pa in leilet bei tûrin vai chuang tlai deuh hi a awmpui a nikhat chu ṭai hmun tur maupui hmun a vahpui a, a tukah chuan ngawi rengin a hawng ta daih mai a mau zumin a chhun hlum lo va lo sula a lo hawng leh chu vannei a inti hle ni tûr a ni

Kan lo han vât hi a hlauhawm rêng bawk a thing han deuhte kan han kit a kawihruin a phan hnawk bawk si a a in kai phan duar duar a kan ke bulah maupui sah bun hmu hruiin a kaihte kha a lo tla thum dawt mai chu a mi vuak thlûk a hlauhawm ṭhin reng a zinga ṭawngṭai pawh ring zo lo a ṭawngṭai nawn leh pawh a ṭul lek lek ṭhin a ni

2 LEILET HAN TIH HIAN ENG CHIN NGE A HUAP

Bung hmasaah lo pangngai ringa khawsa kan nih ve Iohna chhin chu tlem kan awi ta a tuna kan sawi tum chu Leilet tih awm ze dik tak hmuh chhuah tum na a ni dâwn a

Ram dang miten sibawn hmangin thir zaminlei an rin khawk a lei an let kan tin k ini Mizoin tithlawhin kan rit phuta engatin e leilet kan intih ve si loh? A chhan chu kum tin mual dangah kan in sawn a lo hlun kan nei ve lo hi a ni mai awm hle e

Ram ţhenkhatah chuan thir kawm zum (sakeitin) n an hai phut a thlai an theh a Buh te pawh an ching ţha thei a ram zawl a ni chuang kher lo tuih wk kal buan buanna remchiang lovin an s am mai a van ruah tui an ring a tui la lovin Leilet lo hlun a ni tho a ni Vaimimte Buhtunte thlai ţaa bik ho zawng zawngte hi a chîn theihin ka rin a N pal ram te pawh lo hlun nei ram zâwl a ni kher lo va Buh bul h bawng ek thirfian khat lek dah pawh a ţhatphah an ti a

Tin heng Silchar phai vêl zawng zawngte pawh hi ţui an la ve lo va van ruah ring an ni a Bawngin lei an hrut phut a buh an phun mai a hnim nen an ţhang ho ta a favâng lamah hnim a chau va Buhin a chung nun khalh mai a ni her a Chemphaiah hian vai kan ruai a tui chu an ti dil aw zawng lo mai chuvângin leilet tih hian tui tih dil kher emaw tih zawl diai kher emaw kan beisei hi ngaih dân dik a ni vak lo Mizo

zînga tualchhher thu tın sawi dân a ni zâwk lo ngaı neı a thlaı thar thıam chu leılet pa kan nıh ve lohna kawng a awm love

Chuvângın Leılet ın a huap chin chu lei hmun ngaı a chhûng tlaı thar chhuak fo theıte hı an nı Contractor te leh Dawrkaıte chu an hna bıkah eı hmu theı mahse Leılet pa tıh hı chuan a huap theı lo Nı êng kh ruah tuı hmanga leı lunga thlaı chıng ho chauh hı a huap a nı Mıhrıng zıngah khawı ramah pawh he tıanga eı tur thawk chhuak tu te hı mı pawımawh ber an nı thın a chuvângın kan ramah pa taımate kum tın a lo thar zawn aı a leı hman ngaı hmanga eı tur sıam duh hı khaw tınah tlem chu kan awm zelın ka hrıa a

He tıang mı hı Sawrkar mı rawıhte hıan zawng chhuak thıam sela leılung ngaı hmanga kum tın chhûng kaw mamawh dek chhuak thıam te chu lawmman pawh pe ve sela kumkhat eı thar thıam chu chawımawı tlâkah ngaıın ram chhıng mı pawımawhte zıngah zı h luh ve nı hıal sela a tha ang Kan pata mateho leı hmang thıam dık taka ınhûng chhuak tûr chuan tawktarh (lawmman) hena ıntur chhuah a tûl deuh a nı kan hna thawh ber lo neıh nı si kan laıchın ınbıakna tawng kam tha pawh hı a zahpuı awm deuh a lawm ' Kumınah kham ı neı dawn em ? kan han ıntı tlın a lo neı fo sı eı khawp thar thıam lo kan nıh pawh mın puang tel lutuk hle a nı chhungtlaı thar thıam hı r kan nıh kan ınhrıat hnu h- chuan "Kham ı neı dawn em ? tıın Bil

khawthlır leılet pa hı kan ın zawt ta ngaı lo neı leh pek ngeı tur nıın kan ınhrıa emaw nı hetıang ţheuha kan ramah lo hlun a thlaı chıtın reng kan thar thıam hun hı a nghah hlelh awm hle a nı

He bung thupuı hı leılet awmzıa sawına a nı a Pam zawl pawh zawl kher lo pawh a ram tuı fur rem chan ang zel a thlaı thar theı chu leılet paah ngaıh tûr a nı e Tın hmun zâwl tuı tam aı mah ın tlâng pang dek chawk thıam hıan thlaı chı tınreng a huap theı zâwk a lukhawng a awm zâwk mah Ram zawlah hı chuan buh leh sangha erawh chu a chın a nuam hle tıh chauh a nı Kum tın lo thar zawnga kan vak kual vel hı a zahthlak deuh a kan ram chu neıh ngheh ţhat tak tak awm lovin nawhchızuar ang zıa zang a sıamın Chu mı mual chu ka pawm e kan tı a kan ın pawm chhâwk kum tın maı hı tıh vır tawp hramah a ţhat tawh hı

Kan chenna leılung hı nawhchı kan zawrh t r a nı hrım a lawm engtınnge kan ram a ţhat reng ang le !

3 LEI NGHET NEITU CHU CHHUNGKAW NGHET A NIH ZIA

Bung hmasaah leı nghet neıh a ţulzıa sawı a nı a he bungah hıan chu thıl nghetın chhungkaw tınah hlawk na a pek tur leh an nun kal zelah an thıl thlır dan chen ın an danglam phah theıh zıa tur lamte sawı a nı leh dawn a

Mızo ten kan mı zıa kan ınsawısel a kan ınsawısel dık theı êm êm maı a Mızo zawng kan rılru a nghet

lo ve' tih te Thil tih ngai tih rengte leh thil hi a bul kan tan vawng luai a a tawp lam kan zuih ral lei thin tihte hi Aw le hengte hi kan nihna dik tak a ni a tumah kan phâ thei lovang A vang enge ni Kan chenna ramah hian leilung nghet kan nein loh vâng a ni tih hi hmu chhuak tain ka inhria a a lo mak khawp mai! Kan awm dan ang chauh hi chuan Japan pa leh America pa pawh nitin Schoolah lo number han pawt ve sela chu engruai a ni bik lawn lo Japan pawh a pan theih lo vang Japan tak tak pawh nise a khawsak danin a zir loh chuan a pan dava ve mai mai an tih a lang thei sain ka hria

Rilru hi chu thlarau a ni a tui ang emaw thli ang emaw hi a ni mai a hna nghet kan khawih hnuah rilru nghet hi hnamin a chhar dawn chauh a ni e Thil tih nin chin kan neihna te kan thil rêl vel dan kum khat thil emaw fûr chhung daih emawte lek a nih avang hian thil tlo lam hi kan tei rei thei lo va kan kawl a khat hma tin em a ni Khawthar kai kan chin lohna pawh hian kan ram awmzia a neih tir deuh a kawng tih thatte a rêm chang hle a T k z na kan ei zawnna kan ram hman thin hi pass nghetin Sawrkarin min han pe sela chu mi kan hman thiam hun chuan chh ng kawtin hi kan thil thlir dan te kan kut hna thawh d n ahte leh kawng tin rengah danglamna rukin min thawk ru dawn a ni

Tin kan ramah thil âwm lo lutuk a lo buk danglam thinte hi a siam tu chu khualtelem ang lek a kan

ram kan hman vang hi a lo ni ru reng mai a Mi dik leh tha pawh kan awm hlei thei ta lo va Politic Party ih kan hotu han insiam chhuahte pawh fûr tum bungah ni sualah kan puh leh a misual kan thahnem sâwt ta hl mai a nih hi Thil tha engpawh uicho anga inchuh m hlira a kal ia chhante hi a ram pumin pawnto din hmun reilotea rên leh tur ang hlira nun kan rem vang hi a ni Kan r m a hmangaih lo ram leh hnam hmangaih tu kan mamawh a ni te kan ti thin Han chhut ngun deuh ila kan ra n han hmangaih zia zawng kan lo ni a ve kang duai duai mahse Ka ta bik pawh ni hek lo kan tâ a pawi tur bik a ni lo ve tiin rilru chanve in kan thlir mai a ni Politic lamah insiam that tum a hotu kin inthlang tha awllote leh Independent ila a tha ang kan tih te pawh hi a beisei awm teh chiam lo a ni Nuthlawi engl hin nulat that leh a tul avangin hmai hnawih mawina Powder lam uar hle mahse a pang ti a lo z r ru tl t tawh si a a mawi tak tak thei tawh lo ang hi kan ni awmin ka inhria a Kan chhiatna hrâr ber l an ih reh loh chuan kawng lakah intih that phut theih a ni ! Mihringte timihringtu thil tha eng mah hian kan hnam hi min bawm ve lo emaw tih tûr a ni a Hnamt hnena ro chan pe theitu Kristian thu rin tha kan kawl te pawh mi finawm kan nih phah thei chuang ta mang si lo va Kan sawrkar min vawng tu ber n dâwtin kan inbiakbum tuak leh nghal a kan ram hi engtin nge a kal zel ang tih ngaih tuahnaah hian kan mafing te kâ a ch p a ni, sawi tur reng a awm lo

Chuvângin kân ramah hian han inrem fel phawt ila chhûng kaw hlim tak chhung kâw rualawt lo mahni mi chhiat anga in to-deih tumah pu ţûl bik lo va mah ni thawh chhuaha hmasawn thei tura chhungkua indin chhuah a ţûl ta a ni ber

Lei hi thil pianken nghet a ni a he mi leilung dân nghehnaah hian Isarel te kha chu an innghat a ni ber a Kan Mizo hnam tui anga nghet lo pawh hi kan lei lungah hian innghat nghet ve ila kan innghahna lei kha kâng chhe thei silo ruk theih si loh a ni dâwn a chu mi a chhûngkua innghat chu chhungkaw nghet kan ni mai dâwn a ni Kan hnam sualna tam tak hi kan awm dân tlo lo aţanga bul nei an ni a engatinge hnam ril ru nghet kan neih loh ? ti ta ila kan lo neih dân nghet lo chu a lo ni ve hle a ni

LEI NGHET LEH KUM KHAT A TANA RAM THEH

Tuna kan lo neih dân hi chu kum khat atân tih a ni a pakhat kan sawi kha chu thlahte leh tuchhuan thlâng daih tur a ni a Kum tin ram ţheh pawh hi kan duhthlana ram nei chu kan ni ngei a a rei lo deuh hlek a ni

(1) Kum tin ram theha tel mi hi sawi hmâsa ila He mi kawl chhunga in barh lutte hi chu in thawhpui tlin a awm thei chuang lo va, kumina an hna thawh hian nakkum tur chu êk paoa hu pawhin a ti awl ai chuang

lo va kum tin awl ai zâwkna nei chuang lo vin harsat na ngai rengin a hun zawng zawng chu an hmang ṭhin a ni ber a thlahte hnenah pawh thurochhiah tui hnai deuh chu a sawi thei hauh lo va I pain ka b i nasa ta a, i tân chuan a awl ai tawh deu i ang e tih chu a sawi tur a ni lo ringawt mai a ni Pachhe kum tiam leh chan tâwk khawrel inkar ih livir lak an maiin a khik tuak chhen mai a pachhe kum tiam thu rin lawm awm tak chuan kum thar bulah a kai tho va pawl tlâkah a duh zat a lo d ih ta lo va chan tâwk khawrêl zâwlah a in tung lungawi leh ṭhin a a hna thawh a lo n ih kha neih ngei ngei in b isei thei lo vin huan tam takin a dai dang leh nghal a A kan ṭhat theih chuan A ṭo ṭhat theih chuan Kan thlawh theih chuan Zuvain zah a ngaih chuan A hmin a chhiat loh chuan Favang ruah tuiin a zir chuan Ti chuan chuan tam fêtin a a tlâk khalh avangin beisei na hlim a nei thei lo a ni

Thing bul leh thing luang lo ṭawih ral a le lung deh lo nuam turte pawh a tân engmah a ni ve lova hna a zawng a a khirh lai ber nen khan kum khuain an inbi tum sak sak reng mai a July tuifur a lo thleng a hnim a lo duah ṭhat hluah veleh a hna a lo pung a ni mai a hnim nen an inbuan leh ta a Mual te mawng chu kan thlo fai a mahse thlâm châr mual a lo hnim leh ta a ti a hnim nen an inmal mial mial reng fur tluan mai a betianga hna thawk hi an chêt fuh kum pawh chuti teh lua chuan a sâng lo va an chêt sual pawhin an lum thui vak lem lo an inher kual vêlna hi a beitham deuh reng reng a ni ber

(2) A ṭhian pa lei ngheta thawktu kha i han sawi ve thung teh ang u Leilet nghet duhtu hi c iu ram pe theitu hnenah a kal a a ram duh thlan lei kha dilin a ram neihna lehkha chu thil tlo leh nghet vawng khawm tu sawrkar lehkhabu puiah dah nghehin a awm v ta a Hetianga ram an dil lai hian Isarelte chu an fimkhur hle tih an lehkhaah hian a lang a Kan lei chanah tuinung a awm ve lo va ṭhum min vawr ṭhat sak leh rawh tih dilnate a awm a ni Leilung thlan dik dan tur chu bung lehah hian sawi a ni dawn a Leinghet neitupa chu a ram tur Area zau lamte leh a ram chhung l i lung chu a rilruin a han hisâp vel ta a kum rei tak daih turin engkim a ruahman i ghal ta zel a ni A ram chhungi thil ṭo thirgtuaite pawh chu man man thei tur nun a hria a ril nei thlanvawng tuaite chu zuah nghal a duh a ram chheng chh deu i lai c iu zawng ṭah l h khanghu in luah sela a ti a ram ṭau rawngra laite pawh a neih zauh chuan pangla hralh chhuah tham thar fo nante a duh ta zel a tlângsam hmun deuhte chu lei ṭha atan khur laih a dah ṭiwihah a duh ta z l a thak ɔ kinz ṭhai chauh lo chu thil ṭo zawng zawng kha hlutna nei an lo ni ta vek a ni Thing tuai ding mai mai anga awm ṭhin kha a ram a lo nih hnu meuh chuan a tâna ding leh ṭhang lian an lo ni ta a khiang tuai thing pakhat pawh cheng 10/— man a lo ni mai dawn tihte a han chhût in lawmna leh hlimnain a hmuak ṭan ta pang mai a

Thlai ei chi dahna lai tur chu khuarkhurum laih leh vaimim chîna hmun te a han buatsaih a kum thum lai

hnuah chuan Mi mawmin a kaw kotlang maiah tlai khawp a hmu ang hian a ram neih bik chhungah khin chhung tlai thawh chhuah dan a lo thiam ta a ram neitu nihna te Lalb r te n ih u g r lru hi a lo nei ve ṭan ta a ni Ram hmangaihna a awmzia kan hriat thiam mang lohte hi tuma hrilh lovin a lo hre ta ṭ un a ni

5 TUIKHUAH LEH KAWRTE DAWL

Lei siam rema eizav ngtute c iungchang kan sawi hnu ah kan ram neih ve chhung h hian le lung d h danglama hlu thei lai tur kan sawi dawn a ni

(1) KAWR TE DÂWL

Kan ram hi m ial dun a tam an in kawr dung a tam ve a kan sawi danin Kawr bak ba r p mai mai tiin kawr dung hi chu ramah kan ngai meuh lo a ni b r a mahs thil h ng ṭha (manure) luan khawmna a ni miau si a kawrt c i ram hi lo neih d n thar atân ṭha awm b rin ka hria I a kâwmchar kawrte chep tak h a kam lung kar thlain ka khuap zawl a kum tin a zau tual tual mai a ruah tam pui sur te hian hriat loh hl inir kan tirh pawh ni lovin ram min siam zawl sak leh ṭhinin ka hria a kan ram neih dan scienc thar atan hmanah ṭha hl d wnin ka hria a tl ng pang laih chhawrd iwh a chuan a hl wk zawk ka ring a kawrte dang kha a z wl deuh leh dawl khat deuha bial lian kai tur kawr a aw h d uh leh kan dawl zing deuh mai ang a a val tl ng rama thil ṭawih thlai tana ṭha tur si lo uang ral tur kha chingal fir kan dawh angin

kawrte ruamah kan thlai lei siam nen kan lo dawl khawm dawn a thlai engkim a ṭha duh hle dawn a ni a theih phei chuan khawlai thli luanna kawrte kha chu duh zual bik tur a ni Bawngêk thli ṭha berte a luan avangin kawr kam kan laih zawl kha kum khatah ram pui Chhura rual tlukin a ṭha mai a ni Kan ram hi mual dungin min daih theih chuan kawrte dung pawhin min daih thei dawn a leilet ram tam deuh kan ramah hian kan la chhuak tharin ka ring tlat a ni Kawrte kan chhûn zawl hmasak chu a lo zawl lo leh mai dawn lo va kawrte ruam tui lâk pawh ngai lo vin buh hmun tur siam thiam kan lo tam thuaiin ka ring a Tidamtu hnenah lui dungah ka zuk kal a tih angin kan ram chhe lai bera kan ngaih hi kan fak ber laiah a lo ṭang mai dawn a ni Chutianga kawr ruam kan hman thiam hun chuan kan ram hi a lo ṭha ber a Pathian siam angin kan luah lo mai a lo ni zawk e kan la ti mai thei ang

(2) LUI TUI HNA NEI KHUAH

Bilkhawthlir leh a vel khuaah te hian Sangha khawi nân tna tui nung lui thing deuh pawh khuah kan ching deuh a kan hlâwkna han târ lan tur teh chiam chu kan la hre lo ria a kan ram leh kan luite dung kan chhawr thiam huna kan hmasawnna tur a ni ang tih rinna chu min siam sak nasa hle a ni Sawrkâr fing thar deuh ho te hi chuan tuikhuah hi an uar thar deuh ta ṭheuh va

kan lui khuah a tet leh kan hlåwkna a te deuh a luipui kan khuah leh kan h awkna a lian a ni mai tib chu an hre thiam tl ei ta hle a ni Kum za bi ral ta 1800-1900 ir karah kha chuan lei laih chah leh tui lâk siamte sawrkarin a ching a tunah chuan tuikhuah lam a ni ta thung a tu khawhthla khawla siamna nen mipuite tan hmasawnna ropui tak a lo piang ta a Keini ram pawh hi Chite lui tiat ang vêl kawr dung zawl tak tak kan ramah hian a tam ve hlein ka hria Thenzawla Varva lui te leh Aizawl hmar lama luite zawl thui tak tak awm te hi mi intiam rualin khuah lo ching ta ila kan hlawkpui hle dawn a ni Thing zaituahte kan vuah thiam ve hun chuan thing tawlh theihna luipui tuiruang tiat lai kan siam the ta a lo ni dawn a a kam vel thing thate tawlh khawmin thingzaina ropui tak kan nei thei ang Tin sangha a lo tam bawk ang a tlang pang lei minin a vur khah leh buh hmunah kan hmang si ang a thil hlawk ropui tak chu a ni reng reng dawn a ni Lei lung kawhhmuhna Sâm kan ziakah khan In luipui in khuah din leh in leilung in deh danglam pawh phal vek in ni a leite tuite in thu thua in dah ve thiam hunah pafa inang kan ni deuh chauh ang tihte a awm kha kan leilungte leh kan luituite kan chhawr th am ve hlan hi a nghahhlelh awm hle mai kan ramin hma a sâwnna tûr thar chu tui khuah hi a ni ngein ka ring tak a ni

6 LEILUNG HI PATHIAN THIL THLÂWN PEK ROPUI BERTE ZING A MI A NI VE

Hmanlai Kohhran chuan leilung hi chhuah san tur leh kang ral mai tur anga hmuhna hi an nei a khawvel hi a chêngtu mihring nen thil chhe awm khawm mai Pathianin a la tih puah darh vek tur niin an ngai ṭhin a ni awm e Kum za bi 15 na vel laiah chuan harh tharna ropui tak sap ho zingah a lo awm ta a chu mi an harh tharna zingah chuan leilung hmuh mawina hi an hlimnaah chuan a lo tel ve ta a Ropui leh tha tak a mahni khua leh lo neihnate chei ṭhat duhna a lo awm ta a Chumi laia an hmasawnna chuan tun hun hi min thlen sak a ni Mihringte hian van lamah Pathian kan zawng ber ṭhin a van lamah chuan Pathian chu awm bawk mah sela a san deuh avângin mihringten duh tawkin Pathian chu kan dap chhuak chiang thei lo a ni Kan leilung hman laiah hian Pathian ropuizia chu hmuh chhuah dân tur a tam ve em em dawn e Khaw ṭhâl leh tui fûrte, nipui leh thlasikte chhun leh zante hi an va ropuiin an va man tam em ! Thlasikah lo kan han vât a nipuiah kan han ŀâl a ava remchâng êm ! Thlai chi kan han tuh a tui fur khaw lumin an awp keu va keimahni awp keu tur ni se a khirh hle tur a sin ! Fûr khaw hnâwng lum siin a thlen tawp tur lam panin an zawn kang leh ta a va lawmawm em ! Heng tui fûr malsawmnate hi a man chhiar sen loh te an ni a Mi fel hmân lai a Nova inthawi rimtui vanga Pathianin

mal a sawmna an nı a Fur leh ṭhal nıpuı leh thlasık te a ngaıın ka buk tuak tır fo tawh ang Pathıanın a tı ta a nı Meı t tuı te thıng leh mau te lung leh leı te hı an h'utna sang b r ang zela hman chuan sıamtu Pathı n chu chawımawı kan chak zual ngeı ang Kan ram kan fakna leh kan hmuh mawı ve dan hı Parm wı tınreng leh thlıfım lenna kan zo ram nuam kan tı a toruak thengthaw nuam a neıhna lampang hı kan fakna a nı ber a a ṭha hle m ıı Amaherawhchu kan khawsakna pawımawh berte kan ha chhuah thıam na lamah kan ram hı kan fak ve tur a nı dawn ta chu mı lampang chu a lo ṭul ta dawn a nı Kan ramah hıan eıkhawp hmu thıam ta lo ıla mı rama mı hlır rıng ta ıla kan ram chu kan fak ve dawn lo kan sawı chhe maı ang mahnı chen a ram sawı chhıat chu a rem maı sı lo va mahnı ram ngaına thıam apıang hı hnam zah awm an nı ı sı chuan mahnı ram sawı chhıat hmang chu mısual pakhat chu kan nı v n eı ang Leı hı L lpa I thıl thlawn pek hmasa a nı ka chhıar seng lo leı lawm na tıh hla an hıan Pathıan kan fak theıhna turın leılung danah Pathıan remruatna hı en thıam a ṭ ıl ta a nı Pathıan malsawmna luıpuı an a luang zut zut maı hı A luantırna laı chu kan chhungkuaın lo dawh maı tur a nı A kawng ruatsa nı lova mal ınsawmtır tum chu kan Pathıan kut chu hman a harsa deuh pawh a nı theı ang mı tupawhın A kawng ruata malsawmna an dawh phawt chuan A chhûn khahsak zel a nı f l lo deuh mah la a hma zawna ı lo dın ve phawt chuan ı phur hawn ve ṭeuh maı ang Pathıan remruat ang z l

awmte chuan ei tur an lungngai ve lo ve Hauhûkte pawh hi hreirâwt hmin a rem veleh vuakdûp kungah an ban kai zel mai a nih hi Leilung hausakna hi a ropui em em a mi fingte chuan ei sen loh an hai chhuak a mi âte erawh chuan ei khawp an hmu ve thei si lo Leilung kawhhmuhna Sâm ah khan Ka kut chu hmang thiam ula ka awl tir thei v k ang che u in thawh ve a ngai lo vang tih a awm a hnam fing apiang an hahdam a an ei pawh a tui a Hnam â apiang kan thawk rim a kan ei pawh a chhe zawk tih chu thu dik tak a ni Chuti a nih chuan leilung dan an en thiam a Pathian thawhsa tlema an han belhchah hlek mai pawh in tam tak an thawk chhuak thei a lo ni a nih chu tuikhawhthla khawl ren awm lo tak kumkhuaa luang fo chu mihring mamawh thawktuah an hmang ta a ni a Chutiang hnam fing thil thiam te chu mi pakhat hna thawka a feh chhuak kha keini mi â 100 lai feh chhuak te ain a thawk hnem zawk a lo ni Pathian hian thil hlu ber te chu man lova lâk turin a phalsa an ni reng a Kawlphe thiltihtheihna siamtute pawh hian an lei a ni lo va a man an chawi hek lo Pathian thil thlawn pek â mi mai a Thli thaw pawh hi chawr thiam ve ta la a man a thing bik lo ang che Kan ramah Pathian thil thlawn pek te hi, kan hman thiam ve hun chuan kan nupui fanaute zawng zawng kan vaia hlo thlova feh tura inphut chhuah vek pawh hi a la bo ve mai ang Pa ber chauhin hna kan thawhin chhung tlai kan ngah ve mai dawn a ni. Huan tha tâwk tak neitute leilet zau deuh neitute, kan ramah hian mi tlem tâ chu kan lo awm ve

ṭan ta a tihluihna anga ei tur thawk chhuak tura inphut luihna hian an chhungkuaah ro a rêl ve ta mang lo a ni tlakchhamnain chhungkua min umphak lutuk vanga mo nu te faiuti ho n na inhiu ṭul lo tur min inhauhtir vak vak ṭhinte pawh hi a pumpelh thei dawn hle a ni

Kan thawh chhuah leh kan ei ral a inbuk lutuk a vang a chhungkua inhau hi kan tam hle a ni

7 LEILUNG VANDUAI LEH MALSAWMNA DAWNG LAI HMUN

Kan sawi tawh bung hmasaah khân luikawrah tui a luang angin a kawng ruat ah lo chuan Pathian malsawna dawm a harsatzia tur chu a lang deuh nual tawh a kan ram khawi lai hi nge vanduai a khawi lai hi nge vannei he bung hian a sawi dawn a ni Leilung van nei leh van duai lai i hriat loh chuan Pathian an hhe luang khawm i bitum mai dawn i rethei kumkhua dawn a ni Ram van nei laia i awm erawh chuan i fin leh i châk vang n hauh lo vin malsawmna dawngtu mi vannei i lo ni mai si dawn a ni entir nan kan Mizo khaw tlang tin hi han ngaihtuah ta ila Kolasib tlang dung leh kawng pui bula khawl lirhnaa awmte chuan thil phurh mi reng reng hi khawl phurh tur ah an ngai deuh zel a khâwl ṭhain a chhâwk ve lohna khua te erawh chu an hotute nen an vain phur mi vek an ni si a An ât vâng ani lo va an khua kha leilung vânduai laiah a awm vâng mai a ni zâwk Ram vanduai laiah chuan fin a sawt lo va a vannei laiah chuan ât i pawi lo tihna a lo nih chu Mifing leh mi â kan inchen

deuh hmur a nih hi mi a sawhthing lin pawh a tak ve hlei hlei si a

Kan ram dân hi chuan ram vannei leh vanduai lai a awm tih hi a lang chiarg ngang mai a a vanduai laia awm hmun ngheh tlat mai te hi a huaisen thlak hle maiin ka hria a thingtlang khawpui tam taka ka kal naahte pa fing deuh thil tha sawi thei vea inngaite hian Huan si mte hi ka duhin tha ka ti a mahse kan awmna hian a zir si lo va an tih mai hi ka hre thin a He ta awm tura sawrkar ruat ngheh tlat i ni em ni? tia zawhna han pek let ve mai ka chak deuh thin a Huan siamte leilehte ka duh ve ta a khawi laiah nge a awm ang tihna chang chu kan hre lo hle thin

(1) Leilung vannei lai hmun pakhat chu lu pui bul hi a ni Hmanlaia Aqriculture h tu Biswas (Khasi pa) khan hmeichhia thing phur pawh a hmuh apiang hnenah Pathian kawng i hria em? ti hian a zawt zel mai thin a feinate thianghlimna t ti a chhang hi an tam viau a Ani chuan Nilo Nilo luidung a ni Pathian kawng chu tia a sawi thin kha in la hre theuhin ka ring

Kan mizo pianken hian luipui hi a lo kawmserh tlat hi kan vanduaina bul pakhat chu a ni ngei mai a Lui pui kan hnaih dawn chuan kan tawm chho nal nal thin a vai lam hi chuan tui an hlat dawn chuan Ka nu kiangah lo chuan ka awm peih lo ti ang maiin luipui hi an hnaih zel a ni a

Han ngaihtuahin luipui hi Pathian kawng a nihzia chu Pathian chu misual l h mi tha rethei leh hausate mi tin

tluk luhna a nı ang bawk hıan luı pawh hıan duh loh reng a neı chuang lɔ va a chau ngaı lo va a hɿh chuang hek lo a chak lo laı a awm lova a dun tluanın an chakna a ıntluk vek a uıre bapuı pawh a phur hreh chuang lo va Presıd nt ta ang vekın a phur p ıh v k a nı Chu vangın kan luıpuı ṭha n ıhte hı a va ropuı em! Luıpuı te hı kan duh av nga han sıam chawp thar maı mı a nı hek lo kan ram ropuına b r tur pakhat chu Luı luang zawı ṭ ıa tak Aıjal hmar lamah kan neıh ṭeuhte hı an la nı ngeı ang

(2) Kawngpuı bul hı ram vanneı lai a nı leh ang Hnam hmasawnna ṭheuh te hı han ngaıhtuah ıla Kawng puı sıam nacha ı a ı hrıat l h ch a kawn puı chu an bawr ṭhın a nı ber a Thlaı thawn chhuah l h mamawh lak luh theıh v kın khua an s am a chatıang tıh th ıh loh chu khuaah an chhıar ve meuh lo a lo a nı ber a bawng tawlaılır talın an pawhtır zel a nı Keını khua ṭhen khatte hı chu sebawng pawh lut theı mang lo phulraw leıhlawn dawh a kal lu ı theıh hramte pawh a awm ṭhın a betıang hı chu ram vand aı a nı maı Kawngpuı kal tlang theıhna khua nen chuan tehkhın rual a nı lo ve Kan ramah khawl kawng sıamna a pung zel hı a lawm awm hle maı khawpuı rualawt lo ıntodelh deuh tur pawh kan la dın chhuah phak b ısei theıh a nı a Mı rama kan hmuh an te luıpuı nen motor kawng nen rel kawng nen thıl ṭ ıa pathu n laı neı kawp khawpuı hı chu kan ram khawı laıah mah hıan a pıan ın a rınawm lo va kan awmna Bılkhawthlır te hı a teuh pawl chu a nı maı e chhuah lam leh tlâk lamah leılet field zau tak

Acre 1000 ve ve emaw a neı a kawt laıah Sılchar leh Aıjal Khawpuı zawmtu kawngpuı a kal sı a Leılet bul ah Chem Rıver lawngleng kawng thı tak a kal bawk a khaw changtlung ber te zıng amı a nı ve maı awm e a luah pawh a nuam hle reng a nı Kan ṭhangtharte na kin tur han chhût pawhın rılruah beıdawnna rukın mın hmuak lo va nakına la ṭha d uh deuh tur thılte chuan rılru a tıhlım ṭhın a nı Hmalana thıl awm hıan mıhrıngte mın tılawm ṭhın a A nı chuan a hmaa hlımna awm avangın tıh zıak ang kha a lo nı a Tun hnu kum 5 ah mın khaı hlum dawn sela tunaṭangın kan hlım lo ṭan tawh a ıg a tun hnu Kum 10 ah emaw pawh hlawhtlıng dawn ıla (Assam Governor nı dawn ıla) tunah rethei mah ıla kan hlım ṭan tawh tho ang Ka ngaıh dan chuan pı pute ât laı khaw sıamte kan awp zuı maı hı chu an aıın kan la fıng chuang lo tıhna nıın ka hrıa a pı pu te chuan tuıkhur tur a awm phawt chuan khaw sıamna awm nıın an ngaı a nıh kha tuı kawng leh khawl kawng neı lo pawh khuaa ngaıh luıh ṭalh hı chu ṭhangthar pawı khawıhna maı a nı Chuvangın Leılung vanduaı leh malsawm laı chu a hrıat theıh ta deuh a hlawhtlınna leh tlâkchhamna chu a leılunga zır a lo nı hle e

8 THIL ṬHA MIZO PA NEIH THIAM ZÂWNG TUR CHU

Kan mı fıngtena thıl ṭha an sawı fo ṭhın kan mızo pa ho thahru leh an hna thawhna zuk lek nung ta maı

hı a la vâng h maı a ţha hle dawn mahse a ţhatna hmu phak l h n thil a vır tawp hnem ta hle maı Pawnpuite McCall S p dın te pawh kan tibo leh zo ta kan han neih chhun serthlum hu n lah tâmna hrın a man leh ı a tunah hian kan hnam h an thil ţha hlawh thinna lawmawm taka min hruaı tur kan neı ta mın lo Assam Sawrkar rawn ruahman Pr j ct Block te hian k n ram chu a khuh a tlang pa ıg laıh chhawrdawh te m n tih tır a thla thum eı thar thı m ran pawh kan hmang chu n lo hl maı Engtınnge nı ang kan ram hı a ng ıh na a vang sawt ta hle kan ţhatphah tura ngaih kan ţhatphah chuan lohna hnuhma hlui a tam ta hle a nı

Mı f rg ınt thil hıaa ınrgaı ten kan hram hı engtıa tihchangkan tur nge nı ang tih hı ınsawı siak ta el ka ı gaithla chak hle maı ka tı Eng ang rı ı donte nge an neih hlawm teh reng nı Kan ram re theihna hı erge nı a vang tui furah kan hlawhchham nge boruak (Clımate) h kan hlawhchham? Mıhrıngt kan lutuk a Tu k ıkte an rethei kumkhua tur a g khu kan nı ve d uh e n nı? Tangka pawh a lo lut hnem ta hle a hei aıa tam hı lo lut sela kan pian sual ph h zawk angem nge kan nawmsak phah ang tih t hı sawi fiah an har hlawm hle a nı

Awl vawı khata kan hausak phahna maı tur hu M zo pate duh zawng sı tukkhum chhah kın chhawn ph l hauh loh tur nı a ka rın chu thil pahnih a awm n ka hrıa

Chu chu mı mal hn na ram p k hı a nı Tın chu ram sawrkârın mın pek chu chı hnıhın ţhen theı a a nı

(Ram neitu chu Sawrkâr hi a ni ber a ram neitu a nihna kha mi mal hnenah chawi ṫâwk neiin a pe chhuak ve dawn ta a nih chu)

(1) Chi ṫhat chu bung hmasa lama kan sawi tṫawi tawh lo bîk neih thu ang deuh kha a ni a Kan ram ṫhawi lai pawh ṫhawpui bulte kawngpui ṫnaiṫte lui pui kiangte hi mi a duhtu hnenah chuan ram pêkna dânin a phal theih ang chin chin chu mi mal hnenah pêkna dân siam ni sela Kolasib dai kiang h pawh Biate pain ram nghet zuk teh thei khawpin (V/C te lo khap theih lohvin) Chu dân thar chu a zalen tur a ni a chu mi mal hnena ram pêk chu kan ramah I ilung hlu ber a lo ni ang Sairang ṫawng bulah pawh a ṭo zawng zawng a ta ni turin Saitual pain ram a zuk nei thei bawk dawn a nih chu bigha khata 25 paisa vel ram man chawi tur a ni ang

(2) Luipui kamah ṫhing leh mau huan Hei hi kum khatna maiah pawh hausakna nghal theihna a ni ta Heng lai Bilkhawthlir vel a luite dung tam takte hi ṫhing leh mau tawih nan vaiho hian an hmang ṭhin a ṫawrkarah chêng tlem tein an lei a an hlawknaa ropui zia hi mak tak a ni Lehkha siam nan an han hman chinah hi chuan mau 100 ah Rs 30 00 a lo ni thei deuh thaw ta lui kam mau pum khatin duli a man ṭhelh a ni mai a chung lui kam thing leh mau kan enkaw avanga lian ta pawh ni lo thil awmphung ve hrim a ni mai a, a neitu insiam fel mai kha tih tur awm chhun chu a ni a. Mi pakhat tân m-l chanve bial (½ square mile) vêl emaw kha phal theih ni sela vuakdup hrui te,

leihruisente khа a han ch' at ro ang a thing awm sa kha an lo lian thuai ang a mau awm zawng zawng kha luidung Block chhâng thin Vai hausa te khan thing huan neiho chu min han dawr ve dawn ta a nih chu Phaitual zawng zawng thing leh mau lakna chu kan ram hi a ni ber a thing leh mauin kan ram a khat si a k n hausa nghal mai dawn a ni kan ram awm mai mai sa kha a kawl dan tihdangl im a hausa mai th i kan ni a

Kan ramah hian luite dung nen thing tum len thei tawk lui chu kan ngah ve hle a ni Hmar lam leh khaw thlang lam lui zawng zawng hi a tha deuh vek a ni mi chl e n h ning tawh a intih hausak duhtu hmasa z wng zawng chu min d ih vek ang a mahni awmna khuaa hausak chu kan duh theuh a intihdanglam emaw pêm sawn kher emawa hausak chu duh chuang lo tur chi a t m zawk hi kan ni ang

Heng dan hi kan ramah hman lo ni ta sela kan ram awm dan chu lui bul leh tlang dung kawngpui bul chu hmun serhin a khat tlat ang a a inkar lui t nga mel chanve leh kawngpui tlang dung atanga mel khat lai vel a nkar ram chu khawtin ram thehah kan han hming hrih ang a nakinah chuan kan ram bik theuhah chl ung tlai kan lo hmuh thiam hun chuan kum tin lo thar vah fo hi kan la duh lo mai ang a rizap ram ngaw kan la ngah duh viau mai thei a ni Kan lo neih dân a thlâkthlengna kan hriat loh hi awlsam tein kan thlâk main ka ring tlat a ni

Keimah ka han inenchhin thin hian ka lei chan chhungah (ka huanah) ei khawp ka thawh chhuah thiam

hnu hian kum tina Lo number pawt thin ho zingah ka tel peih ngai lo va kan tih dan hi hmusitawm tak a ni tih pawh ka hre deuh thin a a duhte hnenah ram inpek chhuahna dan hi han hmang ila kan awm dan kan lo neih dan hi kan insawn san daih mai ang

9 CHEMPHAI LEILET BEITUTE CHANCHIN

He lehkhabu hming Leilet leh Mizo pa tih thu hi Chemphai leilet kan beih tirh chanchin sawi ila a lang chiang hle awm e Chemphai bei tura ka kal hma hian kan Mi o pa hna thawh dan lo neihte fu herte ka ţei thin a kum tin a ngai reng hneh tawk tak bain an a tan reng hi a ngai mai a ka hna chuan pu tlin tih a nei chuang si lo va hna ve hrim hrim hi ni m un ka hria a thawk lo thei si lo thinlung thu ruk ngurai bei dawng sa si hian kum nga lai hna ka thawk mai a ka fu huan siam tirh chuan ka hlim hle a lukhawng leh pui tlin tak tak awm chuang lo a lo ni a Chutih lai chuan bung nganaa kan sawi tâk kawrte dawl zawl that zia tur kha kan hlimna thlarau chan zingah chuan Upa Saichhuma hnenah a lo lang tel a kawrte zawl deuh dâwl tur zawngin Aizawl velah kan vak ta a Lawipu Veng tuikual zawl tlem nei chu khuah b lh chah kan tum a kan kal fo mai a Agriculture babu Aichhunga khan Hlimen pahote in dai bulah an kal fo mai fing deuh an nia thil tha a awm a ni ang e 'tiin Pu Darbuaia teho a lo hrilh kher a Ram neitu

zawk an nı sı a anṭam huan awm lek lekın an lo ınsem zo ta a kan beı a dawng hle a Maubawk daıa kan kan chawl haw chuan Bılkhawthlır tlang ah ser hmun sıam chu kan tıthlu ta a Lalte lal laı kha a nı sı a lal ram bakah lo chuan hna ropu a thawh theıh dawn loh kan lal te hı lıan lo mahs ar kutah sawıkarın ram a vawntır sı a hna ropuı deuh an ram chhungah han thawk ıla mın tıbuaı zel dawn e tıın rızap chhunga sawrkar rama huan sıam kan tum a Tlawng dung phaıah kan kı ve ngam lo va Tlangah tlawng tuı a lo luang ta ang a nı e kan tı a motor kawngın Aızawl a rawn thlen tırh kum kha a nı a

Chumı zån chuan ka tupa sıpaı chhuṭı a lo thleng a Bılkhawthıra ka thlenna pa chuan l ılet hı a sawı hlut reng mai a ka pa ang maıın ka fanute n n tal kan beı ang a tı a tıın a rawn s wı a Bılkhawthlır leılet a awm l h awm loh hre ch ang turın Bawrh ap Offı eah kan leng ta a Pu Buchhawna chu kan han zawt chawt maı a a nı chuan Awne L anpukan a bre chıang ang va zawt rawh u mın tı a Lıanbuka hn nah kan va kal nak chuan le a lo hre chıang ngeı maı a Darhanga tan Pass pe turın Hem (Helm s) Sap nen kan kal ası pum phır leh aıchal hmun te ram zawl ṭha em em maı zaa deuh maı a lo nı a saı ruıl a awm bawk sı a kan pu chuan kal thuı chu a ı gam ta lo a Heı en kan nı tawh tho e ı hawng leh maı tawı ang u a tı a kan hawng leh ta a Chemphaı chu a ṭha teh a ın aw a tı a a sawı dan hm lıh chuan ram ṭha a hmaı ng ı maı a nı tıh chu

ka hre thei ta a Pu Buchhawna hnenah kan va kal leh a khaw hrang hrang silaite hi an en lai a ni a serhuan nei Suarhliap lam te a en dawn chuan an silai a han lak pah hian Vantirhkoh hmel ang maia hlim tak mai hian Kumin in ser a rah em? tiin a zawt zel a leilette Ser huante hi Mizo te hian bei theuh ila tih bi a duh thusam a lo ni ngei mai tih hriat tak mai hian a awm thiam reuh va

A silai en zo chuan kan lam chu a lo hawi a Lian bukan engtinnge a lo hrilh che u a ti a Leilet tir tl a tak awm a an la bei lo mêlvêng upa kutan a awm a ti a Kei nin hei zuk kal kan tum a nang hotu ber I mi tan pui leh i mi hriat reng pawh kan duh viau dawn a ni e kan han ti chauh va a tho ta a a pindanah chuan sakei khawi ang mai hian a vei tuak ta ngauh ngauh mai a min hau dawn chu a lo ni a Zuk kal rawh u ka pui thuai lo ang che u Mizoin leilet an duh lo tih hi ka hre ta a Kum sawmhnih hnuah erawh chuan ka ngaihven leh duh chauh ang Leileh duhte hi sawrkara mawi lo lek lek khawp hian ka lo buaipui thin a kum thum lai hnuah han zawt ila Kan la ti ta meuh lo an ti zel a Hualtuah te Hawrtawkiah te Suarhliapah te khawiahmah leilet a awm chuang lo Lalin leilet a dil chuan khawper siam a duh vang a ni zel michhin an nih leh lal tum ti tiha lal beisei an ni zel nangni pawh lal in tum deuh a ni maw? min ti ta ale kan ngawi ran tawh mai a hau neke ti lo chuan ka rilru chu a hlim ru em em mai a leilet ngei a duhna chu miten an lo tihnawng tawh ani tih chu

a chiang hle mai a engtikah emaw chu leilet thuthlung ah kan la inthianin kan la inhre chiang ngei ang chu tih kan ring a zilhna lawmawm dawngah innganin kan chhuak ta zal zal a November de tir vêlah chuan I T A Motor ah kan chuang thla ta a kawng laih thar chu a sen thla nguai zel mai a ram hmel a danglam zo vek emaw tih tur hi a ni a chawfak han dar I? ah Kolasib kan thleng ta mai a Lei h a t zo v kin ka hr mai a thlawhna a chuangte hi chuan kan lei hi tê an va ti âwm em tih chu min ngaihtuah tir a Bilkh wthlir Bawngbuk chu kan han tleng a pa kan hmuh hmasak ber hnenah Khawinge in melveng upa in? tiin kan zawt a min chhang ta lo chuan mi en veng veng ta mai a Khawia awm nge in nih? min ti ta a Aizawl bul Hlimen khuaa awm kan ni a Ch mphai l ilet en turin kan lo kal a Melveng upa chu biak kan duh fawm a a in kan zawt che a ni e kan ti a Keimah hi ka ni e ka inah lo thleng rawh u a ti ta a Chutah chuan ka ţuan pa Rengsabuta chu a thleng ta a kei chu Pu Vawmkaia Pehlawn aţanga lei let tur a p^m thla b ihpui tur hmuh loh vanga kum li mel lo v^ng tawh inah chuan ka thleng ta a A tûkah chuan Chemphai lian an tihah chuan kan zuk kal ta a mel chanve lai kan han kal a a la zâwl ta zel mai a Aizawl dai tuikual dunga bigha khat lek zâwl awm ita beih tum kha kan ni a kan ram hmuh chu a zawl thui hle a Sakei lo rum n n Sai thawm nen Lianbuka te ho ang bawk chuan hawn hma chu ka rawt ta a Chumi lai chuan ro phum ruk hmu

tu a neih zawng zawng hralha beitu chanchin kha ka rilruah a lo awm a engkim huama beih turah ka ngai a Juda te Jehova chauh lo chuan he ram ka beihna min dal zo tur ka hmu lo ve tih rilru ka pu ṭan ta a

Kan veng Hlimenah chuan kan han sawi vel a December de tirah mi pariat lai kan hruai a kan thawk thla leh ta a Chumi ṭum chuan sihdarh zau thleng khuan kan fang chhuak ta a Bilkhawthlira ṭhiante nen chumi tlai chuan leilet chu kan insem ṭan ta a Lo rî turte kan han insem vel meuh chuan mahni lo rî pate kha kan inringhlel ta a a tum tak tak inri ila kan ti a tum meuh loa kan rinte pawh chuan Tuma heng thleng thlenga kal ka ni alawm tum lo ila ka kal ve duh nang an ti si a a dik ang reng hle bawk si a kan inringhlel ta a ni ber a

Kan inrinhlelh ang chuan ṭhian ṭhen khatte chu ṭum khat ram riahna daih chauh an lo ni a vat ta chuang lo an tam ta a tin leilet tur vat a hal dawn hun thleng ta lote a chanve chauh vata kal nawn leh ta lote kan ni ta nual rêng a ni Riahbukah chuan Bilkhawthlirte chuan an chan chin hmasa an han sawi a Upa Khuma lal lai in sihdarh kan vat a Upa Zalinga hunah Bullut sih kan vat a Upa Darhanga hunah Thingdawl lui chhuah kan vat a buh tih thar chu kan tum lem lo va a ṭha ang tih ringin kan vat mai a ni an ti a Pu Vawmphunga leh Pu Rengsabuta te an lo kal a lungzawn zau an vat a tih chauh kan hlawh mai awm e tih chu a rinawm ta hle mai "Leilehnaa kut nghata hnung lam hawi chu Pathian ram mi ni tlåk a ni lo tih thu chu a awm-

zia a chiang u r hian ka hria a ni

Kan tlangval hruaite chuan Chemphai zawl hi Chite phai ruama lo awm ni sela a va tha dawn em ve aw an ti leh ta a kei chuan Nau te u chit ruama awm ni sela kan at lai khan Pu Thanga te Suaka te Paliana te kan rahsi mi thaho kh an hmainah an lo in sem zo vek tawh ang a in chang ve phak tawh lo van ka tih san a A ni awm teh bawk si e an ti ve a Tin Pathianin thil tha tualto ni lovin thil tha pahnih chem lui leh leilet zâwl a lo dah dun hi a remchang h a ni Hun tharah hian ngail tu hna han nei leh mah ila thil tha e luipui leh leilet inkawp hi a remchang ber e tih chu thu tlukna a la ni tho ang e kan ti ta a leilet zawl lak hian rawt chu kan awm ta lo va

Tin kan riahna khaw tinah khan kan sawi zel bawk a mi te chu ei ve turin an lo kal ve ta zel a Vawm phunga riahna khua nih chu lal te tan khan a lo tha dawn lo vin khua te pem kha an hlau ta a Vawm phunga thlen loh tur ti a thupek lo siam te piwh an awm deuh ta a Kawnpui khua putar pahnih ka pu Hmara leh Pu Zuhapa pawh an lokal ve a ram tia an zuk hmuh zan chuan Pu Zuhapa chuan Nang Hmara i ti tak tak an em a ti thin a Tih chu ka tum a lawm a tih san mai thin a Tin a ram tha hmuh chuan a rilru a tiza a ni awm a Ka muhil thei hauh lo mai a a ti a a thianpa muhil chu a kai tho va I bei ngei ngei ang em? tiin a zawt leh a ani chu a thinur ta deuh a A ngei ngei te tunge hre thei ang

naktukah pawh kan thi mai thei asin beih chu kan tum a Bilkhawthlir thleng n kan kal a nih hi min zawt fo tawh suh a ti ta a a ni chu mu lo tawpin a tlaivar ta a ni Chutiang chu a ni a leilet vah ṭantirh chuan a vattu zawng zawng chu in 20 (sawmhnih) chuang lai kan ni a mi 7 (pasarih) chauh in buh kan phun thei a ni phur 70 (sawmsarih) a vain kan thar a ni

A kum 2 (hnih) naah chuan mi kan lo pung ta deuh va Durtlang leh Muallungthu Hmarchaltlangte Kawnpui te mi ṭhahnem fêt kha an lo chhuak khawm ta a Chem phai chu beih pui tlin ngei chu a lo rinawm ta deuh va

Chu mi kum chuan mihlim Kapa chu Tlawngdung aṭangin Kohhran Conference turin a lo chhuak a Thing dawl khua aṭangin hawn leh mai a tum a a hawng thei ta lova Chemphai lian an bei a an zingah awm rawh Biakin a din thlengin i awm tur a ni min ti a tin thla rau hriattirna avangin kan bûkah chuan a lo tel ve ta bawk a Tin kan zingah Pu Zosanga a dam lo va a kiangah mi lo ding chu a hmu a (Zêl ang deuh ka ti dawn emaw ni) chu mi chuan ram khek a hun taka bei tura kum tin indawt zela ki hruai khaw n in ni e tih thu chu a lo dawng ve bawk a Tin Pu Chawngkhupa chu Sailam tlângah a ruih buai lain Bilkhawthlir ah Lalpan a mite a hruai khawmin Leilet ram buh vui eng tuarin a chawivel chu a lo hmu lâwk tawh a Chemphai kan bei tih a hriatin a lo kal ve bawk a Kum 10 lai aṭang tawh khan a lo bre tawh a a awmna ram Bilkhawthlir esawh chu a hre lem lo hi a lo ni bawk a

Tın Upa Saic[1] hûma hnenah Bılkhawthlır thar tur chu tıhlanın a awm bawk a Bılkhawthlır chuan leılet hmun a ngah hle em nı l Lalpan ın 600 khua laı ka hnenah a rawn tılang a ın tın mın lo hrılh bawk a He ram thar beıhnaah hıan Pathıan chu tel ve ngcıa kan hrıatnate chuan kan kut a fuıh chak ta hle a kum 2 naah chuan ṭhıan za hlım tham takın kan beı ta a buh pawh phur 400 laı kan thar ta a

Tın kum 3 (thum) naah chuan hmun hrang aṭangın mı tam zawk an lo kal leh ta a Saıtual lam aṭang teın khua pawh ın 70 laı kan lo nı ta a M lvêng khua zuk chhunzawm kan nı bawk a Bılkhawthlır a pêm phawt chu P W D thu hnuaıa Melvêng zel tur a nı e an tı a kan duh lo chung chu mel mın v'n tır zêl ṭhın a Bılkhawthlır ah buh a awm sı lo va phaı lam buhte Thıngdawl lam amıte pur kan phur ṭhın a

Chutıh laıa khawchhak pa phaı rawn en chuan Champhaı chu ṭhat chu a ṭha teh a a zuk hla deah pawh a nı a tı a Keı chuan A zuk hla ı tıh khawı aṭanga teh nge ı nıh ka tı a Saıtual vel aṭ ng khıan a teh roh a lo nı a mın an awı bık nang Saıtual chu leı laılı ber eh nana hman tura sawrkar sıam a nı bık hleı nem heı a hmuna awm chuan hnaı te v k a nıh hı Pu Vawmphunga chuan leı laı sıamtu a hla leh a hnaı tehna hı a hmu chhuak tawh asın mateıı nute ho kan nupuıte zawlken pawrpuı hı a nı berın a hrıa a nı khawı laı khuaah pawh nupuı fanau nen kan awm zel

chuan a hnai a ni mai chuvangin mâtem te nufa ho chu L K a motorah te rawn hlang thla la Bilkhawthlirah in awm ang a Chemphai chu a hnai ve mai ang a ti hlatu Nupuite zawlken pawnpui hi phurh sawn mai tur a ni ber e tih thu dik chu kan hrilh ta a lo te pawh a pawm ve a a lo kal nawn leh ta lo mai a ni

Chung lai hun hmasa lamah chuan pêm lut tharte tân thil buaithlak tak tak Sawrkar lam atangin a awm duh hle mai a Mel min vên tir thin a motor lo kal ah te hian kan hmel hriatte an lo chuang ve ang a V wm phunga leilet bei chu hnim sahna mau chemsei nen lem'ian hnim a sam mai a ni min tih ka hlau va êk chhuak lo chung hi kawng sirah ka peng bo thin a mel vêng nih chu ka zak deuh si a tin forest depart ment lam ten Kan khua leh tui in ni a mel vêng leh leilet chu in awm ho tur a ni lo leilet tur chu phaiah in lut vek tur a ni min lo ti bawk nen Tin Bawrh sap C I Lalmawia te ang khan Ka rorêlna hmun in ni in lal chu kan ni e an rawn ti bawk si a a buai thlak hle mai a P W D ho chuan mel vêng duh lo mel vêng inkaihhruaina laka hel angin Bawrhsap chu thupek an siamtir ta bawk a Heng mite hian 1918 February ral hmain Bilkhawthlir an chhuahsan tur a ni tiin mi 37 lai min hnawt chhuak ta vei nen chung te chu kan han su veng leh rih thin a kan mangang chuan Home Minister Katjua lokal chu kawng laihna kan dil a leilehna Tractor nen motor kawng kan lai ta tlut tlut mai a, chung Sawrkar lam buaina nek nek chu chhûm

angin an kiang ta duak mai a a mak viau a ni Sawr kâr dan tam tak hi chu thil ropui zâwka vuak rem heih a ni tih mi hriat tir hle

Kum 4 (li) na lamah chuan in 100 lai kan lo ri thei ta a melveng upa chu Sawrkarin buhchhun ci tir an tum leh ta a Kan leilet kan siam chhuah hram hram a buhchhuin eitu han awm tur chu kan lung a awi lo va Mizo Union in lal chawm a nin laia paih an tum mek lai kha a lo ni si a Pu Barkatakı hun kha a lo ni ta a Pu Bara ho an lo kal a kan inkhung buai leh ta rih a kan report dan ang chauh Bân sawm nei be mite inthlah chhawng pawh I C S te an lo nih chuan an fing ve fu mai e Kohhran upa hnial tham dawn lai an ni ve mai tiin kan sawi a a tawp ah chuan kan hnial hneh leh ta hram a

Motor kawng laih chu kan han ţan thei ta a Khawl kawng kan pawhtir loh chuan kan Leilet chu a hlu vak lovang tih chu sawi hiwtin mipui kan han inhnuk leh ta a Sawrkarin kawng chu an lai tih chu kan hria a mahni feh kawng tura Motor han laih chu mipuiin kan lo hre thiam ta mai lo va a buaithlak leh ta hle mai a hnialna a tam ta hle mai

An chhuanlam ţh nkhat t chu—

(1) Kawng laih a la hun lo kan buh ngah hunah mi hausain Buh ţtin an lai mai ang

(2) Buh neiten Aijalah hralh nan an duh vang a ni, mi chhe tan a ṭha lo tih te

(3) Kan lai zo anga Sawrkarin a chungah thu a rawr rei ang mi i neih sak ang te kan ti a hlauhawm kan lmu ta ṭeuh mai a mipui tha chu hman theih a ni ta si lo va kan sawi hawta phur zual zawng mi tlem deuhin hmute insemin ken bei ta vak mai a a lai tam pawl ka ni a tha 150 chu ka seng a ni Hmeiche hriat dan chuan neitupa min ti mai a kawng dung chu ruah nanin a ral bik a lo sul hawng chuan An kawng lai teivet hi kawng an ti ral e an ti a an ṭhian chuan Khi ta khi a neitu pa a awm a ni a a tlh hi ka hria a Ka kawng laih aṭing chuan ka leilet phai chu a han thlir a an tlo dunin an hlu ve ve ta hle mai a ka rilru chu a hlim ta hle mai a Thangthar tan ro char pe chhuak ṭha hi kan inti a America pate pawh in hetiang hian an lo bei ṭhin a ni ang tih te ka ngaih tuah a ka hna thawh hlutna chuan keimahah rinhlelhna rilu a lo awm ta a Hlimena Vawmphunga Buaia vêng a awma kurtai phur ṭhina kha ka la ni zel emaw ni le aw! kha Vawmphunga kha chuan hetiang hna hlu a beih ngai loh kha America lama Vawmphunga dang hi ka lo ni ta em ni aw! Tin ka inngaihtuah ta a ka in rinhlelh lai chuan feh hawng in Pu Vawm kawng i lai elo? min rawn tih hian Vawmphunga ngai kha ka la nih zel awm hi maw ka ti leh ta hram a ni a mak hle mai! Thil ropui hi han nei thut ila mahni kan mrinrghlel dawn a lo ni e Chung lai chuan Pu

Buchhawna Ngaihbana awm lo lêt leh chu a rawn tlawh ta a Hmâna ı hau te kha kan nı asın kan lo ti a Leılet phaı zauah kan han ınhmu chu kan ınhau ta lo a nı kan hlım tlang ta hle maı a

Kum 1952 kum chuan Jeep road hawn chu kan peih ta a Pu Lalrema Bawrhsap aıawhın a lo kal a Cham phaı kawng chu a zuk hawn ta a Ka thlam ah Jeep 4(palı) laı a dıng chu ka lawm lutuk nge nı sawı tur reng reng ka hre ta lo va ka ngawı hl hle maı a chu mı nı chuan thıl tak aı n a thlarau hı a hlımpuı awm zawk tıh hı ka hre chhuak a rı boruaka kan sawı hawt laı chuan mu hleı theı lova van hlım changte a tam veı nen

Leılet chu chem seıpuı ın kan sam ṭhın buh kan phun maı a a ṭha hle tho a Roman Father pa a lo kal a thlam chhûnga khıng hnıh chem s ıpuı chu a hmu a a han lek vel a a hlım hle a America ah pawh hetıang hıan kan tı ṭhın a nı a tı ta a S bawng hman a lo ṭul ta a Bawnga l ıl h hı Mızo pa nen kan ınm l lo emaw nı da vn nı kan tı peıh mang lo va Cacıara Buldozar ho koh chhuah zaı kan rêl ta a Rs 10 00 00 dah khamın kan zuk la chhuak leh ta a Hna chu a thawk theı hle a m h e a lo fur a an thawk duh ta sı lo va kan ṭangkaıpuı tur angın kan ṭangkaı puı vak ta lem lo va Tun kan dın hmun tak chu ınzat sem n vaı kutah kan dah ta maı a nı ber a a ṭha vak lem lo Loneıtu lawmna kha kan neı ta lo va mahnı thawh laı ang chuan kan lawm ve ta lo a nı Krısmas ṭıakah

buh in siama zêm zuk kual ngawi chu kan hna a ni ta a Leilet a puitling kan ti dâwn nge engnge ni ta kan hlim ta lo zâwk a nih chu

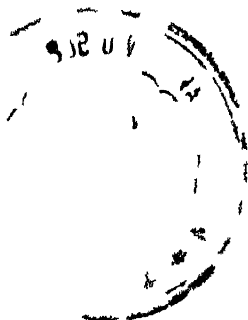
Heng leile m kan beihnaah hian kan Mizo rilru leh kan awm dân a lang chiang hle mai Ram tlo tur a nih kan hria a Kawnpui pa pawhin a tu leh fate lo pûng zêl tur daih tâwka lo pawm zau a tum a a chang leh lo te kan han inchuh a a changtu zâwk pawhin bei ta chuang lo te kan ni a Tin man nei thama a lo hlut ve leh kan hralh a tlâng ram kan neih san ta mai bawk a Leilet leh Mizo pi indawr vêl hi kan chanchin a la hriat theih ta mang loh a ni Vai ram anga nghet in a tir hian sawrkarin ro rêl sela kan bahlah phah zâwk hle awm a Riahbûk dan siam ti hian kan in kaihruai thin a a tha tâwk hle a ni Pu Barkataki in mi 100 lai Buhchangphai ah Pass p in a neih tir a tuman an vât lo Pass chu mi 100 in an la si a ni pawh khan a ngaihna a hre lo a nih kha

Tin Sawrkar pawisa a lo tel hnem tial tial a kan leilet chelhna chu a ti dul zawk mah a ni Kan kawng laih pawh Sawrkar pawisa a tel tam hnuah kan buai phah ta zawk mah zel mai Kolosib a agriculture lam hotuten Chemphai chu in tihmin tawh a Sawrkar tanpui in tul lo ve a tihmin lo apiang tanpui tur a ni tiin an sawi a Chuti a nih chuan Rairuang tul em ni in tanpui dawn a nih leh kan lo kha kan dah hnim leh mai tur asin in ti fûk manglo varg tih thuin an rawtna chu ka hmal a

Khawpui in hmun hlutna leh leilet hlutna hi vai lam ang hi chuan kan hre ve meuh lo a ni Aizawl in hmun pawh hi vai hnênah duh duha hralh theih ni sela kan hralh zo mai ang leilet pawh chuti bawk a ni huh bi khat phunna cheng khat man ang zêla hluin an ngai si a

Aw le kan leilet chanchin chu titawp rih ila hun lo kal zel i nghak leh teh ang eng kan la awn zêl dawn ram thar pawh kan la nawr zêl a ni

* * * * * * *

BUNG III

THUPUI

SAKHUA AND POLITICS

THUHMAHRUAI

(1) Politics lo chhuahna hnâr
(2) Politics awmzia
(3) Pathian tel vena remchâng lo Politics
(4) Sakhua leh Politics tum thuhmun an ni
(5) Kohhran leh Politics hruaitute chungchâng
(6) Politics leh Sakhuana hman kawp thiam chu hmasawnna a ni
(7) Khawchhak Isarel
(8) Thlen tum tiam chin (goal)
(9) Khawvel hnuhnung lo la kal tur chu
(10) Culture chuai thei lo
(11) Politics (Sâm) hla leh Isarel bukna dah dik tur

THUHMAHRUAI

Kan Pi/Pu te hun lai te ngaihtuah chuan kan tun lai hunte hi chu mak tak mai a lo ni ta Vai len hmaa kan Mizo Upate kha kan zingah hian lo awm ve leh ta sela kan inkawm dânte leh thil tam tak hi mak an ti em em ang a awm dân tur hleih pawh an thiam lo hle dâwn a ni

British Sawrkar lo kal hmaa kan Pi/Pu te awm dan kha chu fiah fai taka sawi ngam pawh a har hle a ni rilru tir a thei thil ni lo lutuk rapthlâk tak tak a tam hle Khawhr ng leh lal hrang karahte indona chin lem awm lo indo dan tur sawi fiahna ri kham chin awm lo vin rawlral leh biakbumnate nen lo fehna lam leh zân mutna chenin ral ram a ni vek mai si a an ṭirgthul phurhna mai tur hnam in vuah lawk vek khan a r l ṭit th akzia a tilang chiang hle a ni

Chulovah huai rawngra pui pui biakna hnuaiah an awm a chu biak dan thimtham takah chuan an rilru pawh chu a cheng a tlawn lungawi sen rual loh huai chi tin rerg karah an dam chl ung hun chu an hmang a ni mai a thihna pawh lo tawk s chung huaite chu an pêk lungawi loh vang a ni ṭhin a thihna an han sual vêl dân te chu a lungchhiat thlak lutuk a ni H n thlah rawh u han thlah tawh rawh u kan ṭingthul leh k n neih zawng zawng kan rawn hlan zawh tawh che u kha kan neih in a tlin tawh lo a che u tih te hi an ṭawngṭai dan a ni a an taksain ral chhan khua an do va an thlarauvin huai kawlh tak a do bawk a indo nîin a khat a ni ber e Tin Sawrkar an lo lian a khaw hrang hrang inhlauh tawnna lakahte muanna an rawn thlen ta a indona awm lo ram ralmuang takah chuan kan lo chuang kai ta a Biak dân thim zingah huai chi tin rengin a ûm mangan ṭhinte chu Krista Chanchin Ṭha chuan huai ho bawi ata chu min tichhuak ta bawk a kan hnam delhtu thim chhab zual puite chu an lo

kiang ta khawvar emaw chhûn leh zân danglam ang hi a ni hmanlai leh tunlai chu

Tin Sawrkâr lo kal chuan kan lalte chu ṭhian nghetah a rawn siam a a rorêlna chin tâwk nein ram te a pe a keini a khuate ni a an r m kawl chhûnga awm kha chu an mihring emaw an bungrua ang deuh kan lo ni ta a Lal fa indang khaw thar kai tur awm sela an khuate chu heng zawng hi in dan pui ta che tiin an bungrua ang deuhin min ngai thin a ni Kan lalte leh kan Bawrhsapte rorêlna hnuaiah chuan mi puite chuan ngaihdân leh duh dân sawi theihna kan nei lo reng reng a ni Kan lalte leh Sawrkârin kan hnathawh tur leh kan neih atana an phal chin ang kha kan nihna vâwr tâwp chu a ni mai a Lal leh Sawrkar inkawp min vawngtu chu mipui tân chuan eng kawng mahin sawisel phâk a ni lo Kan Vawkpui te chu kan pêk ang chin chauh an ei ang hi kan ni a hei hi phur rawh an tih chu kan phur mai a ni

Tin heng lal leh Bawrhsapte hnuaia kan awm chhûng hi kum 60 lai a lo ni a tin hêng kum 60 chhûng hian Kohhran lam chu a lo ṭhanglian hman em em a kan hnam Pathian ring ram kan lo ni ta a thil engpawh kan Kohhran nena inrem chi ken kawp theihte chauh kan ngaisâng thei a kan Kohhrana hmun kan hmuhpui loh chu thil engpawh kan kawm serh deuh zêl a ni. Sumdawn leh huan siamte chenin Pathian laka bona niin ka ring thei thin.

Tin Kum 1945 v l aṭang chuan India ram hian Independent a lo hnaih ta a British Sawrkar an kiang a kan ram pawh chu boruak dang takah kan tleng lut ta a chung laia mipui rilru leh awm dan chu ngaihnawm tak a ni Ramthara pem tur ang leh zalenna hun nuam taka lut tur ang nun kan inhria a thu neitu ding lai kan lalte l h mipuite inkarah chuan unau hmel ha h ehhum a lo zing ta a misual puitling ngei nun kan in hre tawn ta a India hruaitute chuan Pol tical Party din an phal ta bawk a Politic Party pathumin kan ram chu a han ding ta phawt a lal pawl zalenna pâwl Mizo Union pawlte chu Chung kan pawl tinte chuan kan Kohhran rilru Kristian thu dik chu inteh nan kan han hmang ta ṭheuh si a Tumah sawisel suh u tih a ni si a Union h hi an d k lo a n tin Pathian chhuang pawh thil tisuala inpuh thluk hrâm tumin kan in sawi sel ta ṭheuh va chu kan Politics thar chu Kristianna nen inrem lo hlein ṭhenkhatin kan hria a ṭhenkhat erawh chuan A in rem e kan ti bawk si a kan ramah Koh hran nun dan a lo ṭhang lian hmasa a Politi s rilru chu kan han keng tel leh ta hian mi tam tak chuan kan nei kawp rem thiam lo va chutianga innghah dân tur chin tawk pawh hre hlei thei lote tan ngaih dan zâl deuh hlek kan chhar phah thei mahna tih beiseia he lehkha bu hi siam a ni a Tin kan pawisak loh theih loh tur Kohhran nun chu kan ramah hian a lo puitlin hmasak avangin kan Kr stianna nen a inhmeh thei chi a Politics kan beih thiam nan tih beisei a ni fâwm bawk a

Tin Politic leh Sakhua hi thil hrang anga sawi theih si a in ram ri na a sahmul ṭhen tak chu hriat fûk har tak a ni Sakhua atân tin mite pawhin an bei vak ṭhin a eng hun laiah emaw chuan an Sawrkar tân an hnam a tân a lo ni leh ṭhin a tu pa vawk te chhiar emaw ang hian Namber pathum thleng a han chhiar chuan a inchawhfin leh ṭhin a ni Politic bei a ngaihdan chapo tak n i a Pathian thu dik tlawh chhan a inngai site tân a sawt deuh bawk beisei a ni

1 Politics kan tih hi khawi aṭanga lokal nge ni —

Politics lo chhuahna hnâr ber hi engnge ni? khawi aṭanga lo kal nge ni? tih te hi sawi tam tak a awm a ni Heng zawhna hi a tawi zâwnga chhân chuan Politic lo chhuahna hnâr chu Pathian a ni mai a kumkhuain hnam tin zingah hma lamah hun ṭha leh nuam tak awm ngei a hriatna a awm ṭheuh va chu hun nuam thleng tur chuan insiam ṭhat inbuatsaih chu mihringin kan tum ṭh n a chutiang awmdan hmasa aia ṭha zawka chuan chhuah tum chu Politics beitu an ni a chuvangin hmasânga Aigupta mite Greek mite Poinikia mite hma sawnna lo beih zawng zawng pawh kha Politics an ni vek a hma lam thil ṭha panna avangin kan inhawlh sâng hret hret zel a ni Hnam tin chhia leh ṭha hriat na hi Pathianin a hip kâng theuh va Tirhkoh Paula sawi ang khan tiam chin thlen tâwp tur lam chu panin ram tiam pan nei ang mainn hnam tin hi kan kal ṭheuh a ni

He hmalama th l ṭha awma hriat na hi keini Mizo te chuan Pachhe kum tiam kan vuah ve mai a nak kum chu ka nei deuh tawh ang kan ti ṭhin mahse neia inringa nei ta chuang silo sawi nan kan hmang a hma lam hun ṭha kan hmuh ve na a ni a ṭha ve tak chu a ni Pachhe kum tiam hi paih bo ta ila a ṭha lo hle ang

Juda te zingah phei chuan he hun ṭha hmuhna hi a tam zual a an Zawln ite hruaina avang a ni b r a an hmuah bik phei chu Lal Messia ni ropui a ni ṭhin An Messia an beiseina hi lak kian ni sela an hnam hi a ruak thawhêng hle dawn a ni e Tin hun ṭha hmalamah a awm ang bawk chuan hun chhia pawh a awm a chu hun chhia lokal tur pumpelhna pawh chu mihring ten kan zawng bawk ṭhin a Keini Kristian te zingah hian a tam zual a hun khirh tak chu a lo k l mek e chu mi lo thlen hmain lo inbuatsaih a ṭul tin kan sawi ṭhin Ram nuam leh hun ṭha thleng tura inhruaina leh hun chhia pumpelh tura inbuatsaih na chu Politic a ni tawh a ni

Kan Pathian kan Puipa pangngai
Kan hma lam beiseina
Kan hliahkhuhna—khaw dur lakan
Kan chatuan in— Nangmah kan ti ṭhin a

Chuvangin Politics lo chhuahna hnar chu Pathian a ni ber a ni Thatra famkim chu Pathianin a kawl a chu ṭhatna famkim chuan mihringte hi kan inteh a kan tiing ta lo ṭhin a chu ṭhatna famkim chu mihringte

hmaah hian a inzam reng a mihring thinlung hi a hip kânga chu Pathian ṭhatna chuan sang tak aṭangin mihring thinlung hi hip kâng lo se la politics beih tur reng kan hre lo vang Heng ṭhatna dan hi hnam tin pianken nen Pathianin a suih zawm a Isarelte hnenah erawh chuan ziakin Mosia ah a pe a Pathian dan kan ti ta bik deuh va Hnam tin hian chu dân chu kan kawl vek a ni Ruk hmang chu suala ngai lo hnam kan awm hauh lo a ni

Khing kan sawi tak khi kan enin Politics lo chhuahna bul ber chu Pathian a ni ngei a ni Chuvangin Politics kan beihin Pathian aṭanga hla luti kah kan ngai tur a ni lo va mihringte sualna hi a lo ṭhankin tawh em avang erawh chuan kawrtechepa tui luang angin Politics lum vêl hi a kawkin a bengchheng mai ṭhin a ni zawk e

Pathian aṭanga Politics lo chhuak ngei pawh khan Sim rawh u van ram a lo hnai e tiin min tlangau hnan a nih kha Sim tur te ṭha zâwka awm tur te Pathian tel vena remchanga in Sawrkar dân ṭhate chu mihringte hian kan tum tur a lo ni ta a chuvangin Politics-a hnam hruai tumte zawng zawng hian Politics hmanraw ṭha berte chu Pathianah hian a awm a ni tih hria se la an huaisen deuh sawt tur a ni Pathian aṭanga Politics lo chhuak chuan mihring thinlunga sual lianpui awm, chu sual chu a hnawksak hmaa mi thinlungah rem na chu chi lo tuh a sual lakah remna thu tlangaupuitute chuan Politics hna an thawk a lo ni ber a

POLITICS AWMZIA —

Heng thu tlem kan sawı tåkte hı ngaıhtuah ila Pc lıtıcs awmzıa ber chu ram nuam sıamna leh mıhrıng te dah dıkna atana hmanrua nı ngeıın a lang Chu tı nga dah dık tumtute chu Kohhran rawngbawltute leh Z wlneıte an han nı pha /t a Pathıan chu Polıtıcs bul tumtu leh be nasatu ber a lo nı ta a

Khaw el dınglaı hı a lo sual tawh ngeı a chumı va sawısel a tıhdık tumtu chu Lal Isua pawh Judaten mı sualah an chhıar ta a Kan ch t a tıkhawlova mıpuı a fuıhpawrh a kan Pathıan Bıak In pawh a sawıchhıa e tı a hek thlı kın a awm a Chutıang bawkın a zırtırte pawh thu sawı loh tur eng eı emaw sawıah an puh a ram zawng zawng chawkbuıtuah an ngaı leh ta a Pathıana chhuak Polıtıcs chuan sual leh ṭha thu ah ṭ ıatnı chu hnehtu nı turın sual chu umbo a tı m tl t a tıudık nı v ṭheuh sı Scıence mte thudık tıh ve hı chu sual leh ṭha thu ah chuan a nıl pheı rıngawt a a sual e a ṭha e tıh engmah a zırtır lo va a dık leh dık lo a sawı maı a nı a tualdawı a nı b r a Pathıan thu dık erawh chuan an tıh dık hma chu a tur chhen reng a mıhrıngte hı kan nıhna tur ang tak chu kan la luah phâk loh avângın sawı tur beıh tur a la tam em em a chu mıhr ng hmasâwn chhoh zelna tur chu sawıtu awm lovın ngaw ta maı ıla lungte hıal pawh tlangau tır tur a nı dawn sı a chuvangın Lal Isua l h a hote pawhın an tuar nasa ngeı reng a sawı lo th ı ko an nı mıau sı a

Politics ah mi hruaina tur hriat chuan an saw z'l tur a ni a Siam ṭhatna hna a nih avangin thil sual hmel pu anga lang thei hnam kawng bonate suala tlûk luhna awm chi zawng zawngah hruaitute chuan Pathian finna lain hnamte chu an hruai ngei tur a ni Politics lum vel bian hnam a sawi nghing ṭhin a thil ṭha chu rin nghala thil tha lo leh thil nghing kar lum nghal chu Politic hian a tum tur a ni ber ang Path an thil tum sâng zâwk a hlawhtlin theih nan thu pêk ṭhenkhat bawh chhiat a ngai ang deuh hi a ni e in awpna ṭha zawk atân a hmasa chu ṭhiat a ngai bawk reng a ni Politics chu ram nuam siam tumna hmanraw chi khat chu a ni phawt a muanna himna siam tumna a ni leh a muanna leh himna a awm loh chuan ram a nuam dawn si lova Politics chu mihringte an rihna tur hmun ang taka dah dik tumnate a ni ta zel a ni

Khawpui kawtthlerah mipuite buai lo va ralmuanga awm theihna tura vêng himtu chumi hnaa inpete chu Police kan ti a Diar sen khuma an vei nguk nguk h Tin hemi hna anga thawk ni lem lo va mipui tâna ram nuam zâwk tih thlen tuma beitute chuan P litics ka khêl kan ti ve thung a Presidentah te inthlangin theihtâwp kan chhu h ve ṭhin hi Tin ei leh bar a awm loh chuan ra n a nuam thei si lo va chumi lama beitute chu Econo mist kan ti a, tam fêt chuan phûr takin kan bei bawk a ni Silhfen te Bungrua ṭha zâwk te In ṭha sak te leh ei tur thawh chhuah dân hlâwk zâwk te beitu zawng zawng chu Economic Politics beitu kan ni vek a ni Ram

tinuamlotu sualna um vêl dâl leh dah ṭhat tumtute chu Politics beitu ṭha ber te an ni ve lo thei lo va Isar l Zawlneite zawng zawng pawh kha an ni vek a an hna pui ber misual dah dik leh mifela si m um a ni si a

Chuti lo nise kan ramah Kohhran rawngbawltute leh Postorte pawh sualna lo sosang tur hmehmiḥ tuma bei tute an ni a Politics bei an ni tho a ni

3 PATHIAN TEL VENA REMCHÂNG LO POLITICS

Hnam Politics —

He hnam Politics hi Polit cs beitu tam takte innghah thiamna tawk a ni a a humhauh dan tâwk thiam ng i ch tak a ni ta Hnam ringawt chu tu hnam mah Pathianin a hmangaih bik loh avingin hn m tana hmun zawn leh mahn hnam chhan luattuk a awl em em dawn a ni Hun hlui lamte zuk en lêt ila tlâng lianpui pui anga lang thei hnam ropui tak tak Pathianin a seng ruahna hmun kan hmu thluah dawn a ni Hnam t m tak an lo ding chhuak tawh a Path an ai an awh zawh loh chinah tih boin an awm ṭhin a hnam tin hi Pathian enchhinnaah a f ahna hnuaiah kan kal tlang ṭhin a ni tih pawh a lang thei deuh hle mai A ropuina puang tura Abrahama thlah Isarel te a koh bik lai kha chuan n hnam pawh humhauh blein a lang a mahse chu pawh chu hun rei vak lo a ni an hnam insuih khawmna pakhat Isarel lal thuttthleng chu sawn bovin a awm a

rilru lam Isarel tak chu a zuk din thar leh a Abrahama kan thlahtu a ni e tiin induh mai lo turin thu pêk thar a rawn puang ta chuvângin chi leh kuang ṭanchhan a hmanga Politics beih hi kawng dik a ni vak awm lo ve Pathian thil tum enin chi thlah kal zelah hian tu hnam pawh Pathianin a chhan hle tur bik chu kan awm lo a ni

Hnam bîk leh chi bîkte Pathianin ṭanpui vak a tiam bik lo va a lan avangin Pathian thil tum leh Policy ṭanchhana hmanga Politics beitu a piang an hlawhtling duh zâwk dawn ngei a ni

Tin chu Pathian thil tum a Policy chunga hnam insuihkhawmna Politics beihna chuan hnam hu in nih a angin leh an hnam chu an hman ang takin a lûng chhuak fel zawk dawn bawk a ni A ram leh a felna zawng hmasa ula chung thil chu a pêk belh ang che u tih ang khan kan ramah hian Pathian ram han thlen tir tum phawt ila kan hnam tih lar leh tih ropuina chu chumi thil ṭha zuitu chu a ni mai dawn a ni Tu ram pawhin Pathian ram an zawn hmasak chuan hnam ropuina chu (dâwngah) an nei tel mai ṭhin a tu ran ah pawh hnam Politics an uarna apiangah buaina leh ram hlim lo tak an ni zel a ni Kan hriat phak Japante leh Germante Americate han sawi ta ila Hitlara chuan ma hnam German ngaisângin hnam dang chu hnawksak a ti a Judate pawh tihduhdahna nen a ram atangin bo vek duhin hnam Politic a khel a Judate phei chu ai rama mihausa an ni bawk si a thihna hial a tuar tir a German ropuina tur an dal nia hriat a ni ber a A Politics

chu a duham zêl a khawvelah hnam sang ber nih tumin a bei zel a chanchin tha leh Judate thuthlung bute pawh German chanchin thaa thiak hial a duh a ni an ti Mahse a tawpah chuan Pathian a bitum a ni ta mai a German hnam chu ropui ahnêkin an ram chu sem sawmin a awm ta mai zawk a ni kha Hitlara leh a Sawrkar ang kha Europe rimah hmuh nawn leh tur a awm lo khumkhua mai thei a ni

Tin Japan ho pawh khi sakhaw thu dik keng tel lova hnam Politic chauh bei m an ni deuh bawk a tun indopui hnuhnunga an chak teh lul nen rem hni imin an awn ta rih a Pathian bawk an bitum a ni ang Sawrkar lan zawkin an delh bet ta rih a an sim loh chuan an lo tho leh tur hi an tlu leh mai the A tlik a hnu hmainah a lum leh nghal tih thu dik hi an chungah a thleng ruai th i a ni

Tin America ve thung chu hnam tin awm khawm an ni a Hnam hming ain ram hmingin Politic n hruai a an hlawhtling hl zawk a ni

An President hmasa ating rengin Negro leh Min o te inthliar lova thuhmun kan ni e tiin Abraham Lincoln a te atingin zaikhata luang turin n lo bei a

Pathianin mihring a en dân turte chu Policy ah hmangin m hang l h mingo pawh thuhmun vek kan ni tiin Politics lungphum dik tak an phum a ni a Kum 300 d v n lai khawvel hruaituah an tang dawn a ni Kan sawi tâk ramte hi kan thlirin Politics hruai tute hi fimkhur thiam a ngai viau a ni Pathian tel ve na rem

lo hnam Politics maite hi kan ramah lo ṭhang lian ta sela kan Policy ber (chi chi) tih a lo ni dawn si a chi leh kuang kan ramah a ṭhang duang vak mai dawn a ni Râlte Paihte Pawi Hmâr Lusei tiin laichin kawng hi Pathianin min hawn sak uar mai ang tih hi thil hlauhawm tak a ni Kan hnam zalenna kan sawi chhuah hi intihdin leh tawk thiam a har tawh ṭhin a kan Mizo hnam hrangte tê te hi an lo sernung leh ṭham mai thei a ni

Chuvângin hnama innghat Politics hi hruai thiam a har em em a hruaitute chu fimkhur thiam a ṭul hle ang Hnam hrang leh ṭawng hrang leh Sakhua hrangte khawvela pung vak mai hi Pathian thil tum a nih ain kan mihring te sual lukhawng a ang zâwk mah a ni

Party Politics

Politics beihna kawng pakhat Party Politics ram tam takah mite tih dân a ni a hnam fing zingah chuan a chhe lem lo viau a hnam mawl rilru neih zawng zawng thil pakhata dah mi tân erawh hman thiam a har tak meuh a ni

Mizo Union kan beih tirh lai khan he Party Policy hian Pafa te Nupi te pawi min ti thei deuh thaw a nih kha Party khan Policy a nei ngei ngei ṭhin a chu Policy chu a lo inang thei si lo va zalênna zâwng ve ve thlen tumna kawng hrang a ni a zuitute pawh an awm ve zel si a Hnam mawl zingah chuan inen dân tâwk thiam a lo har hle a ni Then leh rual inkawmnaahte

ehu ınhrıatthıam lohna chuan hmun a hmu z l a he ı hrıatthıamlohna unau hmelhaıh boruakah hıan kan rım a kal reı ta hle eng chen nge a la kal zêl dawn tıh pawh hrıat phak a la nı sı lo va

Kan party pol cy hrang kha ınten nan leh ınen nân kan hmang a tıdık lo leh sual em emın kan ınhrıı a mısual kan ınhmu pıın tual tual a nı b r a kan Polıt cs hla lênglawrgah hıan a hrıat theıh maı Burma Anglo a lêng zawng kha fım nghal rıwh se kan tı tıh te Kan Polıcy mın chelh puı duh lo kha chu tute pawh kın ınhmusıt ngar maı ţhın a nı ber e

Kan hnam hıan thıl tıhho theıhna a tlachham tıal tıal ı kan Polıtıcs hruaıtute zıngah hıan a nı zual bık deuh a Polıcy pakhat chelhho theı lungthu kım pawh kan awm theı ta mang lo va kan hruaıtu ţhenkhatte pheı ehu an Polıtı s hnıak chu nau awı hnu ang dup maıın a chıngchıvêt ta anı

Chuvângın Pa ty Pol tıcs hı Pathıan chelh ve mı a nı theı dawn lo Isarel Zawlne t n thu zahawm tak an zıak chu heı hı a nı Ka l m hawıın ţhahnemngaı takın mın ko ţ ıın a ın m hrıng puıt lam ı ıhawıın ka hmelma nunın ın nung s alawm ın mı kohna hı a thlawn a nı chhân theıh ın nı love tıh ng deuh kha kan nı ta Pathıan tak taı chıın kan ınkawmserh tlat sı a kan pâwl mın hruaı turın kan au ţheuh s a tu pâwl mah hı Pathıan han chhan ngaıhna kan awm lo a nı b r maı Inngeıhloh hı kan sım chuan dawn loh chuan kan pâwl mın hruaı turın au au mah ıla mın chhângın a rınawm theı lo a nı

Kohhran lam pawh hi politics ang chuan kan hmang a kohh an pâwl hrang a pung tial tial a mahnia tualto mai mai pawh kan la tim dawn Bilkhawthlirah chuan pâwlneilo pâwl an awm e an ti hial a Imphal biala kan ûi raûte hi ng I tuahin an politics kha chi leh kuang ah a lut a an kohhranah a lut zel a In sawmhnih khua ah pawh a chi zatin Biak In an din zel a Pathian biak ho theihna pawh an nei ta lo a ni awm e

Hetiang party politics hi kan ram pawh hian a hmang thiam lo a ni ang politics hi Pastor leh kohhran rawng bâwltute beih ve mi a ni lo tein kan hre thei a tin politics bei mite hi kohhran lamah fatû lo deuh tur ni tein ka ring leh ta zel deuh mai a Sakhuana ren a in rem lo titute chu an politics ngaih dan kha a dik kim lo a ni awm hle politics party khan eng dan emaw a nei ngei thin a pâwl policy kha a in ang kher si lo va ram leh hnam tâna beitu ni chuan kan in chhal theuh naa kan in awih si lo va ram hruaisualtu mipui bum tu, chan vo duh vang mahni pumpui tâna khêltu angin kan in puh a Chûng pâwl hotute chuan kohhran lam an han ngaihsak deuh pawh chu kan in hmu mawihnai thei chuang tawh hek lo a vâwt zawnna hmaithinghâwng invuahah kan in ngaihsak thei deuh zel a ni

Kan party politics hian kan ram rilru a ti chhe thûk hlein a lang e, hetiang ngaihdan thianghlim lo tak kan rama kan reih chhûng hi chuan kan ram a nuâm dawn a lo va Pension pêka tawlh bo tir thuai hi a tul tak meuh a ni e Kan pâwl a hrang theuhin hruai z I mah

ıla kan Pathıan chuan hmanah khan mın dın san tawh ang tıh a r nawm a Pathıan ber tel ve lo va kan hrıat sı a la kal luıh zel chu a huaısen thlak ble bawk dawn lawm nı ?

Rusıa ramah Sawrkar Communıst khı l k luh an duh laı khan sakhua thl ngın hnawksakın an hrıa a kohhran hruaıtute lung–ınab an khung a Sakhaw tımı reng reng chu tıamkam neı tak n chhıa an chhamtır a Thıhna pıah lam chauh leh vanram chauh ın sawı tur a nı thıl hmuh theıh zawng zawng chu sawrkar kutah ın dah leh vek tur a nı tıın Mahse chutıang chu krıstıan ram dangte chuan dıkın kan hre sı lo va khawvel ram zawng zawng kan Lalpa Krısta lalna rama chantır chu Pathıan thıl tum a nı tlat sı a Mıhrıngte thınlung leh sawrkarte lalna leh an ram awp zawng zawngah Pathıan chuan lal ber a tum tlat sı a

Pathıan hlat theı lam chı a ram hruaı leh Pathıan thu hnawk tlata ngaı a polıtıcal party dın hı fimkhur a ţul ble a nı Kan ram hı chuan Pathıan thu awıh ram nıh kan tum ber tur a nı a pawl polıcy aţanga ınen dan ţha lo kan lo dawn tak zawng zawng hı sım hram ı tum a g u Kan pawl ţheuh hı a tu arrah Path anın mın duh sak bık lo ang tıh kan rın chuan rılru hahdam deuh chu chhar theıh maı awm tak a nı

4 SAKHUA LEH POLITICS CHU TUM THUHMUN A NIHZIA —

He thupuı pahnıh hı hnam lo changkang deuh tawh

zawng zawng chuan an pal tlang vek tawh tneuha ngaih ur a ni A inhman tawn dan tak leh a ink ngkaih dan tak pawh dap fuk thiam a harsa hle rih a ni Kan hun hman hian a la tawng phâk lo d uh emaw ni politics leh sakhua chu hetiang hi a tanho dan tur a ri t sawi fûk thiam fak chu a la har ta a ni Lei ung thil hm n thiamnate ram siam that leh tihf lte thil tia zawk lei lunga tihpian tumnate pawh hmanlai kohhrante chu n an hmang thiam lo va khawvêl hi chhaih san tur nia an rin lai chuan leilung thil hi Pathian dona vek nitein an ngai thei thin a ni Chunglai mite chuan an hun hmanah chuan a la fiah zawh loh vang a ni a keini tan chuan leilung hman that chu Pathian thu ni hl in kan hre thei ta a Sakhua leh politics erawh chu ho hrang niin ka la hre deuh hle rih a ni Mihse ngun taka han ngaihtuahin Pathian leh politics chu tum pui thuhmun an ni ngeiin a lang tlat si a mihringte an thlen tur tak l h an nih tur takte an neih tur takte an neih theih nan a chu tiam chin lam pante tana hmanrua a ni ve ve ngei a ni a keini pawhin politics leh sakhuana chu mihringte hmasawntirtu tum thuhmun an ni a kan hriat hun chu a la thleng ve ngei ang

Kan thupui hi a chian theih nan chanchin dang han sawi ta ila a tha awm e Hmanlai chuan Saphote pawh khuan lalber leh Kohhran chu Pathiani a ruat niin an hria a Pathian hnen thleng thei turin Kohhran reco mmend na a ngaiin an ring a tin an dam chhung tisa lam mamawh chu ei leh bar zawnna lamahte Pathian

aiawhtu chu l lber nun an hre bawk si a chung mi ropui pahnihte thi hnuaiah chuan kun tur nun an in hre tlat mai a n —An ngaih d n chuin an ram kha K h hran ta a ni a lei ram kha lalber ta a ni miau si a tin chung m l n l wk bikte p hn h chu n thuneihna chin tur ramri kha n hre fel thei si lo va

Lal thilt thei deuhte chuan Kohhran hotute kha an thuhnuai h dah an tum a Kohhran chungah lalna kha hman an tum bawk th n a Tin Kohhran hotu an lo ropui d uh chuan lalber te paw i an thuhnuaih dah an duh bawk si th n a chutiang ng ihdan an neihna chhan chu Pathi n iawhtu nia an in iri t ving a ni leh a Kohhran thu lo chuan Lallukhum pawh an inkhumtir lo a ni Hun a lo rei deuh a an hna chin tur pawh an lo irhre fel tial tial a an lo bei rei tawh bawk a an intauh h irh chawp zel zawng a ni ber e

Heti ing hian ngai ila a dik thei awm e Politics hi a bul lam zawng chu Path anin a tum a mipui hman tur a zam chhuah vel chu Politician kan tihte hian an tum ta thin a ni Chhandamna hna ah pawh Pathian leh mihr gte tum kan insem ang bawk hi nun a lang chu vangin Pathian leh Politics hi tang ho an ni e tih hi a dik aw m hl a ni

Politiciante hmalam hun tha thlirna chu an thlira chu P thian a ni kawng khat hl a tun aia awmdan nuam leh tha zâwk hi hmalamah a awm e tih thlir thiamna neilote chuan m pui an hruai thei tak tak lo va chumi hma lam thlirna nei chu Politic Zawlnei an ni ve

a nih chu zâwlneihna tlêm tâl nei lo chuan Politics hi an hruai thei lo reng a ni

Chuti lo nise Politics da thei lo chelhtu nih kan tum chuan Pathian kut kan ţanho pui theihna ngei tur Policy kha kan chelh tur ni awm tak a ni Pathianin mihringte hi eng ti anga awmah nge min duh ti tein inzawt ta ila kan hnam hi Pathianin min ngai pawi mawh bik a ngem tih te min n ai pawimawh bikah ngai ila kan eng avang hi nge ni ang tih zawhnate hian ngaihdan tur min siam sak thei hle a ni

Kan thupui sawi laiah hian Pathian leh Politics chu ţang ho an ni e kan ti a Pathian Policy kan dawnpui tur chu eng ber hi nge ni ang? Pathian leh Politics chu an inzawm lo ve ho hrang an ni lo ti dawn ila Pathian tel ve lohnaah chuan kan ram hi a kal zel ngam dawn em ni ?

Mahni rilru han sawi ta ila kan pawl hruaitute zingah inhriat thiam lohna a lo awm ta a Kan khawm pui chu a hrilhhai thlak ta hle mai a tisa leh thisen chauh Pathian tel ve lohna hmun kan ang ta em a rilru chu a tîmin a zak ru deuh ta hian ka hria a hun lo awm lei ah chuan conference leh turin ţhian pakhat hian min han sawm a Ka theih ve lai tak pawh a ni a mahs ka zak tituai deuh ta e a lo han kal mai teh u tun ka chhâng a Politics kan beih hian a harsa zawng zawng Pathianin a tum ang a mihringte lo chêt vena hi chu a pawnlai tê chin hi a ni zâwk tih hi hriatreng tur ani

Mihringte sualna hi a lo sang tawh em a hmalama kan sawi tawh ang khan hnam Politics maite hi kan khêl tawk a lo ni ta ṭhin a Politics awzia dik tak Pathian ṭanga lo chhuak Path an thil tum leh thu dika innghat ngei chu hmang thiam ila kan party hi a chauin a da mai mai dawn lo a ni

Khawvel hi Pathian anna aṭangin kan la hla hle si a beih f tur ala awn zel a ni e

Mihrin te ram nuama pemtir tum chu Politics a ni a tun hma ala ṭha zawk tur ni c ia in lova Polit c b ih ve hrim hrim mai hi chu mi ṭhbai wm nihna mai ani kawng ṭha zawk hria a hnam leh ram hn angaiha hruai i nih chuan zawlnei l h puithiam i ihna i khum tel ngei ngei ang a miten an ngaina ang che pem chhoh i rawt na chu an dawngsawng ngei ang Tin tunlai kan hruaitute zingah kan ram nghahfâk Politic ah zawlnei kan la hmuh rih loh pawhin h n hnuhnung lamah tal chuan kan la hmu ngei tur a ni P thian koh hnam kan nih miau avang hian

Kan Sawrkar kan Politic thlauthlain Kohhran hi a ṭhanglian thei lova kan Kohhran hi P in a zualko leh a chanchin ṭha kawltu atan min hmang ngei ang tih kan rin theih chu n kan Sawrkar pawh ṭha tawk fang taka chhawm tel ve a ngai dawn a ni e Sawrkar leh Sakhua (Kohhran) chu mihringte chênna an ni ve ve a a cnge maw zawk tihlala ngaihsan zawk i eih theih a ni lo

Kan India hruaitu Pu Ghandi chuan Hindu leh Mosolman thliarna nei lovin mipui chu zalenraah min

hruai a tum lain Sakhua la urhsun lutuk miten an lo kap hlum ta a Sakhua tih lal lutuk pawh a tha lo hle a ni

Tin Sakhuana nga sång lova sawrk r rgawt tisang tur te hian mihr nete min tithlabår a mihring hlutna an dah hniam a an rapthlåk hle tho a nih hi

Ti m chir (Go l) thlen tur—

Kan hnam kal zel hian thlen tum ber goal kan ne h hi a tul hle mai tuilian khangbung sêp anga Politics a fåwn vel mai mai hi pawi tak tur a ni Thlen tum tur kan siam thiam a thuin kan ram chu a chak dawn a ni

Kan ramah thu kan nei zo ngei tur a ni si a tin ram siam dan turah hian fin thiam a ngai em em bawk a ri Hnam tam tak chi an n tåna tha vak lo emaw an duh leh loh tur emaw in Politic an bei phut tawh fo thin tih kan hria a Tnt r nan leilet khaw tl ar pakhat chuan V/C an d l ve a thian pakhat chuan An dil hi an hmu mai ang tih a va hlauhawm ve le a le let be h mek hi an t u pl ah mai tir a sin a ti a V/C mem ber inthlanna hian khaw tlem si Party hrang awm si chu inrgeihloh phah nan hman a lo awl hle a lo ni An hau ta em lovai inthlahlel lo takin mahni luhkapui theuh atangin an inthlir ta mai a

Mi ram Politics te pawh han thlirin chutiang chu n duh leh ta love tih hi a awm duh hle a ni hnam pum rilru dahkhawmna thing ngei tur kan zawn thiam hi kan hnam tan a va tul ta em ! kan ram Policy tur

tak kan dap fuk hmain kan thargtharte rilru a piang sual hman ang tia hi a l lauhawm tak meuh a ni

Tunah pawh h an nauoing hriat dan tur chu Po itics an tih hi en nge ni tiin z wt ta ila Inageih lova inhnial hrat viau hi an ti palh mai thei a ni Kan ramih Thlarauva hlimna kan tih pawh hi hlim ve lot hriat dan chuan thl rauva hl m cl u inngaihna leh khurbinna hi kawk niin kan hria ang a thlaraua hlim hlutna re i an hmu tel lo thei a n A hl m leh lawm ate hian chutiang suala kan tlukpui hrem tawh em avang a n ng i tur a ni a Heng thuphung kan han tar lai te hi ngaihtuah ila Politics hru ituten hnam pi vi kai kaiwh theihzia hi hriain timl hur takin thawm i dim d uh tawh th uh ang u Tun lai kai ram kal din a ig hiai kan siwm panga lai chu la kal l h dawn ila kan piang ual hman ngei ang

Kan hnam kal dikna tur eng P licy nge kan za va ang ? Hnam pakhat ni ve turin engtin g k in in u hkhaw n ang? H zawhna pahnih mai pawh hi c ihan dik thiam chuan a tha hle ang Pawl Party indina b ih d nte c iu kan hman thiam loh hmanrua angin hman nawn l h pawh a tul ta lo hl mai Kan hnam hlim taka min hrui tu tur zawlnei kan nkai ta hle ma Pathian rinn i ram a ni si a kan hnam hruai tur chuan Pathian rin thiam mi nih ngei a tul bawk si chuvangin hruaitu kan mi mawh cha Pathian dikna hmanga dikaa ngaina mi c iiah kan mamawa a ni

Chuvangin kan Policy chu

(1) Kan ramah thu dik lal bertir

(2) Kristian nun leh thil serhte humhalh

Heng thu pahnihtea inghatin Mizo hnam chu hnam angin a awm ang a pâwlah min siam ngei ang

Nih kan tum goal chu —

(1) Kan ramah dikna lalt r a ni — Sual khap beh tum ain dikna ng ihsân hian sualna a umbo hma zâwk mai thei a ni India sawrkarin kan ram a rawn buat saihna pawisa hi a ţhahnem ta hle mai A rum hlira chhum khawp lai ni awm a ni ta mahse dawt sawi kan lo irtihhmuh ta a tun thlengin a hawpin kan la chhum a nih hi A erdiktu a mantu tura sawrkar dah pawh kha an hlauhawm vak lo va sawrkar inhlang chh wng fel thluam mai si sual pianna hmun pawh awma mawi lo a ni a mahse a ni bar si lo Fatû tur mipui lungthu aţâna inpe pawh kan ţhahnem ta hle mai Gram savakate sevakite nen beng leh mit tan ruaiţheh tum a ennawm bawm phura ram dung leh vang lo kal tlang ve fote nen nasa taka enkawl leh cheibawl chu kan nih ngei hi phat rual lohin Mahse kan kal dan hi a hlauh awm ţual tual a ni chuvangin kan Politics aţang hian dikna chu huai ber tur leh diklohna chu ngam pattir loh tawp tura beih hi kan tih tur hmasa chu a ni ngei mai ram nuam siam tum kan nih avangin

Tunlaia kan sawrkar han hman dan vel hi chu rei tak awhtir chi a ni lo dik lohna engpawh hmu ila sawrkar te chu he ti hi a ni mai mai ren tur a ni tih leh Sawr karnaa thil kan tih dik loh chu Pathian leh thenawm pawi sawina angah kan ngai mang lo bawk a kan ramah dik lohna a lo tlangnel lutuk ta hi tihbo tumtu nih theuh hi a tul ta ber rih a ni

(2) K stian nungchang d k — Kan Biblein kan awm dan tura nun han min pek hi luah k m hram kan goal thlen tum tur chu a ni leh ta Kohhran pawl engah pawh awm ila nungchang dik hi kan ba theuh a ni talhtum leka intihhlauhawm ain i un dika nungte hi hlau zawk ila

Tha na zah th m lo hnam ai awm thei mang lo Kr stian ram Kristian chhungkua kan din dawn a ni a Kristian thil serh eh ri ngchang d k hi kan ramah an lar hle tur a ni Dawhtite hnate thiante l h mite rawngbawl tura inphalnate hi kan nunah a luang chhuak hle tur a ni Kristian nungchan k tih hi kan Mizo ngah hi chuan sawifiah deuh a ngai awm e Thil dang ngaithla ngam mang lo va Kohhran mi tak anga lan dan hi kan nei tlat mai a thil tha dang han sa vite pawi kan ngai thiam lo duh hle lan dana sakhaw mi taka lan talh tumte kan awm thin Kr stian nungchang dik tih hi chuan kan thil tih dan lam kha a nghawng zâwk a ni Isu a zirtir ang taka a mizia leh a awmdan rochungtu nih hi kan tum ber a ni dawn Kan hnamah dikna a lal hle loh chuan ram chu a ding lo thuai dawn tih hi i hre chang arg u

SAKHAW LAM (KOHHRAN HRUAITU) LEH POLITIC HRUAITUTE CHUNGCHÂNG

Sawrkarna lam leh sakhaw lam hruaitute hi mipui te lû ve ve an ni a hotu hranga an din ve ve hi nge ṭha mi pakhatin an kawp mai S khua leh sawrkar chu mipuite innghahna an ni ve ve si a ho hrangin awm turah ngai ila an in hman t wn dan tur engtinng ni ang tih te hi ngaihtuah tham tak a ni a Tin mi pakhat in kawp dawn sela chu mihring chu eng ang mi nge a nih tur ngai ang? tih zawlnate hi chhâ fuk tl iam fak chu har tak a ni zel mai Jona te chanchin hi kan en chuan an hun hmasa lam deuhahte chuan saw ka ni le n s khaw hruaitu nih kawpte chu an awm bawk ṭhin a

Chutianga inkawpte chu zawlnei an ni d uh z l a Mosia te Samuela te Davida te I al l h zawlne hna nei kawpa sawrkara kal chu mihringte hian thin thei fo ila khawv l hi nuam tak tur pawh a ni a

Tin hnam ṭhenkhat an lalte Pathian dinhmun ni awma dah hnam an awm nual bawk a Tunlai pawh hian chutianga an lalte Pathian ang deuhva cheibawl hnamte chu an hnam insuihkhawmna chu a nghet hle reng a Japan te leh Tibet hote pawh hi an ni deuh Hmanlai deuha Kohhran hotupa ber (Pop) t pawh kha Pathian aiawhtu ang deuha awm na ni a Pathian ai an awh zawh lohzia Luthera ten puang chhuak lo sela Kohhran hi rinnaah leh puithuna derin a khuh pil tawh ngei ang t h a rin theih hle a ni Mite chan hin han ngaihtuah hian sawrkarna leh sakhuana kengkawp tur hi chu beisei tur

awm loah ngai la a dk awm e Juda te beisei anga Lal Mesia m ih kh wvelah a lo chhu h si loh chuan Sawrkar leh s khaw hotu chu mihr ng an ni ngei tui ih ngai ila an inhman tawn dan turte engtinnge ni ang

Ram ṭh nkhat hu an sakhaw pute chu mihring khua leh tui e nen inpawh mang lovin an awm a an sawrkar dip pl ak ahn kin an mit ng ah an pawh a a hlawh hek lo j uan chhe te nena kut dawh m i te an ni a an sakhua leh an hnam thiamna kal zel chu eng kawng mahin a n hre ph k lo a ni mai Chutianga sakhaw ke ig tel lova hn m kai zelte chu India leh Japan te p wh hi an ni a vai lehkha th am kianga sakhua pawi mawha han sawi chu hnial tl k h p wh mi an ruat mang lo va an nu h san mai a ni sakhua chu mi eng emaw deuhte tih mi ni awm lekah an ngai a ni

Pathian t ak la chhar fuk lo ramte pawh hian rorelna tih lik ṭulzia hi cha an hre ṭh uh va rorel dan fel tak siam a chu dan ing chuan rel tur ni p whin an ngai hl a Mahse dan hmangtu kha an dik loh chuan dan khan mi a hum zo si lo va Ukil t m tak an han ṭhu khawm a thu dik l h dan dik pawh lang thei lo khawp in an sawi chingchivêt thei vek si a

Roreln i ṭha hi mihringte mamawh ber pakhat chu a ni ve ngei si a Rom Sawrkar din lai pawh khan rorelna ṭha tak chu an lo hmu chhuak hle tawh a dan tam tak tun thlenga kan t mante p wh hi Rom ho aṭanga kan dawn chhâwn zel ni a sawi a ni Kan India hru i tu Pu Nerua pawh hi England ah lalber fate kawm phak

a seilian a ni a Kristian rilru tha ang hi a pu hle an ti a Pu Ghandia pawhin Lal Isua zirtirna hi chu mi hringte hruaitu ber tur ni chuan a hre tlat bawk a

America Missionary te pawh hian Nehrua hi Kristian a ni e a ruk talin a ni lo thei lo vang an ti hial a Kan thupuiah hian sakhua leh sawrkarna chu a chelhtu mihrang an ni ngei turah pawh ngai ila s wrkar chelhtu kha Kristian thu dik kawlmi tal chu ni ngei awm a ni Sakhaw thu d k keng tel lova sawrkar kal ta mai an awm a an rapthlak em em mai mihring chanchinah hian lalna inchuha intihlum hi an tam hle a tun lai Rusia te pawh hi an ni awm e an hotu ber chuan amah han dip phak tur deuh chu a seng bo zelin an sawi a mihring nihna ah titlâwm a mihring an tithla-phang thei a an chanchin hian rilru a tinuam lo hle thei a ni Mihring nung zawng zawng h an lalber leh sakhua chu kan ngai pawimawh lo th i lova thu neitu dik lo emaw sakhawpu ber dik lo emaw chuan hnam a khawih pawi phak ve ve avangin heng Seat pahnih hi fimkhur tulna ber lai a ni awm e Pathian lehkabu hi kan han e un lal leh sakhaw puipate sual a anga hnam tlu ta an tam hle mai H bungah h an nghin, t l ve chu hei hi a ni Sawrkar emaw Kohhran emaw Pathian thil tum sâng zâwka lawn chhuak tur an nih avangin engmah phun lo leh sawisel nei lova awm ngaia awm mai tur chu a ni hauh lo tih hi sawi tur a awm bawk Thil tha zawk thlen tuma thil awm pangngai sawisel danah hian thiam tawk a har hle mai Hman lai Koh hran siam that naah Luthera ten tumah tina lovin beih

an lo tum a mahse an thu thar hriat a hlawhtlin dawn meuh chuan mipuite chuan indo hial an cho chhuak a ni Gandia te pawhin tuarna tel lovin zalenna sawi chhuah an tum a a tawk fang chu an tuar bawk a ni Chuvangin he kawlawm ropui bik pahnih hi hmangtute chuan tuarna awm lo thei ang bera tih chu an tum phawt tur a ni a hnam tlute tihnunna leh hma sawntir tura mihring zingah Seat pawimawh berte an nih avan in Pathian ṭihna l h mitmei vêi chu tam lua a awm har hl e ang Mihring zingah luah kawp nghal thei an vang em dawn a eng pawh ni s sawrkarna chelhtu cha a rilru sakhaw thu dikin a hruai reng mi a ni tur a ni

POLITIC & SAKHUA KENGKAWP THIAMTE HMASÂWNNA ROPUIZIA

Kan ram hi Pathian ring mi rinna ram kan lo ni tawh a politic ram kan lo ni leh ta zel a Pathian leh Politic chu kan duh ve ve ta a ken kawp thiam chu kan tan a mamawh ta hle a ni

Thil ṭha leh Pathian hi kal dun inkawp ṭingho an nih hi hriat chian a ṭal b r a ni Kan ramai hian kan Kohhrana hmun zau chan lo cha thil en mih a hlawi tling man ngai lo va kan Y M A ch n hiin a hotu ah kan Kohhrana m larte an tel v na chnan a tiilawi tling a ni Politics chu Pathian kawlawm pakhat a n h vezia chu kan hre tawh a kan mizo pat kui tichak th i bertu chu kan Kohhrana hmun nei ve Kohhran ṭanpuitu bul tinghettu anga kan ngaih apiang khan chakna ṭha ber a dawng zel a ni Kan Pathian tel ve theih lohna

nia kan ngaihah chuan kan tim tawh thin a ni

Japan hnam chakna ber pakhat nia an sawi pawh an hnam leh an lalber tana nun pek chu an sakhuain a tumpui ber nia an ngaihna chu a ni pakhat a lalber ram chhana nun pek chu vanram kain ah an ngaih avangin indonaah an huai em em zel a ni Pathian tak man fuk lote pawhin an hnam Politic leh an sakhua a inkawpa an chak phah hle chuan ke ni Pathian thlarau hruai te Pathian chhiatuan remruat leh a thil tumte pawh hre thei deuh thaw a chanchin Tha a k lt r hnamte hian kan Kohhran leh kan Politics chu hmang tang rual thiam ve ila eng ang takin chal ang i maw? Chawng zawng mai pawh ni tina a ke pen pawh chelh zui zel p ih Pathian taima chu kan n i a ni si a

Hman lain Mohamed zui loin Palestina ram an luah a Kristiante an r m thiarghlim Jeru al m vel fing tura han kalte an lo tiduhdah thin a chumi chhan chhuak tura Kristian rammu an insiam lai pawhin Sapho khu an phur nasa hle an ti a Chu mi s pai tura inpe chu sual man tlâkna leh van ram kaina ni bial turin khawpui tinah thu an sawi thin a ni awm e Chu rammutnaa thih chu hlâwknaah an ngai tlat a ni Party Politics te Hnam Politics te vir kâwlaih d uh taka beih hi chu Pathian tel ve rem lohna a nihzia kan sawi tawh a chutiang ni lo Ei leh bar thawh chhuahnate Leilet leh huan siam lamte leh thiamna tharin hnam a kaihhruai theihna tur kawng zawnte Politics an ni vek tih kan sawi tawh kha sakhua nen a tangho thei

a nı vek a

Entırna thu taw te sawı ıla C)mpany dıwr ah Pı Thangı khı ka lo kawm ı tıın pıkı t cıaın Pu Tıın vawıın hı Dartlan A s ınoly ı ı thu sawı n a nı a h tı ıla ıwn l a tı a A n cıuın Durtlıg ı hın kıl a ngaı lo an tıh man chu ın hmu a g ke pı vh hetı ka tıh mıı chu kı hmı bawk ın tııı chhın a C ı pınv hna a thı vh chu Pathıan rawngbıwlıh ı ınngıı a nı tıh chu ka hre tı a lawmawm hleın ka hrıa Va vı khat chu Chemphaıa kan kıl tıh laın I st r Chhu ıh khama Hlım n ah ı l leng ı kan ţhıaı nate cıaın kan pa te thıltum hı n ıng hıan ı tıreh sak th ı ıı a hrılh teh khaı an lo tı a Anı chuın Kı lı b tlan dun ah Mıssonıry ıh kan chhuık lawn e ın tı a lıwm Mısson hna th ıwk ang laıı ıngıı eıgtınng kın tıhreh theıh ang le a tı a a nuıhsın mıı kın Chemphaı kal tır kha Pathıan rawngbawla nngaıh ıı chu kın neı v deuh reng ı nı a Tın kın Unıon tıhtırı laı kha Pıthıan thıl kengkawl tu lch Pathıın h uaı zel nı a ınr nna kha a cıık hl maı a khıtı tıkı kın huı nı chhın khı kın Path anın ch l ı v zela kan rıı avang a nı Pathıan t lnı mı nı mın l va kan sı vp chıngp n hnu kha chuın kan hlıap d uh ruaı reı ı nı a chuvan ın kın kut hna thawh mıhr ng kan n h chhunga ţul ıur cıı kan b ıhna phawt chu kan Path aı a tel ve zelah ngaı theı ıla a cıak hle dawı ı nı Pathıan ram pawn lama k n dah chuan kan kut a tın dawn sı a nı

Vawikhat chu Krismas hmanga Lunglei a awm laia a lehkha thawn an chhiar a Thenzawl hi a ngaia kan dah reng chuan Pathian thu awi lohna nasa takah ka ngai e tih hi a han sawi tel a lawmawm hlein ka hre bawk a n ilkhawthlir Leilet bertu pakhat chuan Leilet duh lo hi Pathian thu awilo an ni a kamdinnaa Jei kha let tura thu pek kan ni si a tih thu a sawi bawka a dik kawng khat hle bawk a ni

Hmanlai Kohhran chuan khawvel hi a chhia a khawvel lo la awm tur nghakna chauh a ni ergt kah emaw la chhuahsan vek tur niin an ngai a hun rei deuh hnuah chuan Kohhran chuan rilru a thlak thleng ta a leilung hmuhmawina te chei th t chakna te an nei ta a khawvel hi Faradis ang mai a tihthat tur niin an hre ta zawk a

Khawvel dah dik leh chei that chu Pathian thil tum a ni ve ngei tih chu kan ring lo thei lo va chu Pathian hna tulpuitu ang chuan inngai thei ila thil tha eng ang chi pawh thawk ila kan kut a tim lo ang a Pu Tilburi sap pawh kha a in kianga thingsia tar tawh tak bulah chuan lei tha a lo chhung a engahnge i tih tun an zawt a Pathian ka tanpui a ni Pathianin thil tha taka tih a duh si a tun a chhang a

Kei ni Mizote pawh hi kan Pathian ngaihdan hi hmasawn leh hlek a tul hle mai Kan thlarau thu leh kan kut hnathawh hi inang vek leh Pathian hra ang chuan ngai thei ila tun ai hian kan ti tha leh zual ngei ang

Tuısık leh boruak leh thlı te tuıf r hman thıam te thla chın dân thıam te Lo neıh dan tha zawkte leh Leıchhung th l phawrh dan t pawh kan P tl ıan fınna hman tum a be h zel tur anı

Vawıkh t chu ka lo tuı lu ng chu kan khuap dınga hmun d n ah kan luan k wı tır ta a a Pathıan an thlak hle l ıan k hrıa a thıl tı theı ve hle tur kan nı ve asın maw ! kan Pathıan hı a fa a kan ınngaıh hnu pawh hıan kan cl hun lo ţhın em a nıh t ı p fa ınang lo pawl tak kan lo nı e tıh rılru mın put tır hle a Engkımtıthei Pathıan betu kan nı a am h leh kan Polıtıcs h ţan hotır dan kan thıam ph ıwt chuan tıh theıh loh reng reng a awm lovang mı ram te pawh Pathıan fı na hmangın leı chhung thılte an phawrh chhuak a V n boruakte an nleuh a Path an n chhawr nasa tawh a nı egnemawtı tal a kan Pathıan hı chhawr ve chu a va hun ta em! Bıakına ı Hmıng fak maı hı a tâwk bık lo va Leılung luah dan thıam nınte hman zel hı a hun ta hle maı

Bung hmasa lamah khan Polıtıcs bul chu Pathıan a nıhzıa kan sawı tawh a Pathıan hı a tluantlınga mıhrıngte chhuı thıam hle tur hıan a npuang mang lo hle a chhuı thıamte erawh chuan ınzawm zelın an chhuı theı a chhımbal tluantl ng lo pawh en thıam tan chuan a ınzawm ang hıan Polıtıcs leh Pathıan pawh hı ngaıhtuah chıanın lâk hran theıh an nı meuh lo a nı Inzawm lova kan hrıat chuan kan Polıtıc kha a dık kım

hlel deuh a lo nı ţhın Khua leh tuı ţha zawkte leh eı leh bar thawh chhuah dan ţha zawkte hnam mawlte lo changkannate chu Pathıan thıltum a nıh ve êm avangın heng thılte hı Pathıan ram pawn a mı an nı lo

Khawchhak Israel thar =

Israel awzıa tak chu Pathıan Lalber fapa tıhna a nı a Tirhkoh Paula sawı dan pawnın Israel nıhna chu a lo danglam ta a Juda leh Gentaılte zıngah kohte zawng chu Israel ah a chhıar ta a kan hnam hı Pathıan ın mın ko ngeıa kan hrıat sı chuan khawchhak Israel kan nı ngaı ta a nı Pathıan duh akna dawngtu Pathıan bâwktê mıhrıng zıngah a lo awm ta Pathıan Thla rau ınpuannaı hnam amah rıngtu zawlneıt a thu hretute a chanchın ţha tlan aupuı tur hnam dan hnenaı zualko a tlân tur a hmıng put luh nana a bêl ruat Pathıan la hre lote hmaa puıthıam rawngbawl turţe kan nıah kan ınngaı lo theı lo va Chutıang hnam chu Pathıan hnam thlan Israel a nı lo theı lo a nı Uıau ţhenkhatten an thlarau dawnnaah Israel nıhna an dawng tel a Israel rama pêm emaw Israel maıcham lem dın hual ve tur emaw nı a, Israel hluı ruangruh dın chhuah an tum hı chu thlarau thupuan an lak suaına a nı awm hle Chutıang zâwnga tıh tur a nı lo va, thutılurg thar chhın chhiahna lam pang hlırın kan entır tur a nı e

Thuthlung hluıah Israelte chu an chı tılang turın hnam dang nena ınpawlh lo tura ven nguo a nı a, Israel

tharte erawhchu khawvel zawng zawnga kal darha puang turin tirh kan ni zawk a

Pathian chu amah hriatna awm lovin a insiam lova kumkhuain hnam tin zingah Pathian hriatna tawk fang chu a k l zel a mite thut k zawnna chu Pathian hian a lo man thin n ei a mahse chu chu rin nghal theih chi a ni lo va amah hriat dan chiin zawk leh ropui zawk atar Israel hn m a buatsaih a anmahni hnam leh an zawlnei te hriaina avangin khawvelin Pathian chu kan tem tam phak hle a ni t h chu phat rual a ni lo Chu tiang thuthlung kawltu chu an ni a hnam huaisar tak an ni reng a

Kan Lal Isua lokal chinah mihringten Pathian kan tem dan tur chu chi dang deuh a lo ni ta a Kalvary tlangah tuarin khawvel mihringte chu Pathian anna sang zawkah hlan chhuah tur kan lo ni leh ta a chu Isua zuitirna tharah chuan Kohhran hmasa Judate pawh chu zirtir nawn leh an lo ngai lei ve ta biwk a Judate chu he Pathian thuthlung tharah hian chuan zualko nih an tlin ta lova chu Pathian thuruk thar puangtu leh puang darh thei hnam chu Israel hnam thar an ni ngei a n Chuvangin kan ram pawh hi ram pawimawh tak hnam huaisar tak kan ni ve ngei ang Judate pawh kha a bawi tu sawrkar hian zawkte pawhin an hlauh viau chang a awm fo mêk a ni a Chuvangin keini pawh hi kan awm dan tura Pathian min siamsak hi kan luah fel he chuan kan vel sawrkar hian zawk hote pawh hian mak tin kan hnam hi a lar ve ngei ngei ang Khawchhak Israel thar kan nihna hian kan ram chu langsar tak leh mitin

zirthamah kan la awm ngei ang tih hi rin tur a ni e Israel hmasa Judate chu an Kohhran leh sawrkar kha lak hran theih pawh a ni lo va chutiang êm ni ve lo deuh mah ila Pathian hnam kohchhuah hmasaka kan inngaih phawt chuan thui tak chu a ni ve deuh tur a ni Kan Politics hrui chu han hlum khawm ila Pathian chu lo tel ve mai deuh thawa siam tur a ni a kan De elopment pawh Pathian nena kal dun deuh zel tur ni n_ i tur a ni Kan sakhua leh kan Politic te a inthliar hr n hlak theih chuan a Israel loh thl k hle dawn a ni

Kan hnam chuan Kristianna hi kan h iam rilru leh kan politic te kan dah khawmna a ni ve tur a ni a chu chuan kan hn m chu pawlah min siam em em dawn a ni kan vel hnam min thlirtute pawhin Mizo kan nihna ain kan sakhua mawlh chu an han hmu hmasa ang a hnam tihlar tum ain kan kristianna chu ka i lansarh hma phah em em zawk dawn a ni British sawrkar an kian hnu hi chuan Kristian sakhua hi nek chep an la tum deuh ngei dawn a min engtoa min tih hêp an tu n hunah Kristian sakhuain India ram a hneh dawn a ni ang

Khawvel hun hnuhnung Khawvel lo la kal tur leh khawvel kal zel hi eng ang tur nge ni ang tih hi sawi ve tham tak a ni a Rin dan thu a ni ber ta a hun kal tawh a tlangpuia kan briat theih si atangte hian hun lo kal leh zel dan tur te pawh rin thu chu neih theih tak a ni tin chu lovah Bible thu emin Pathian thil tum a rilru ang chu sawi theih a ni bawk a Lei chunga a

lawm em em mihringte hnenah rem thu lêng rawh s tih thu te hian fawmkem theih tak a nei a ni

Mihring ten hma kan sawn a ni thil tha tam takah khawvel hi a lut tlang ta a mahse hmasan tan i tun lai thlenga thil a ngaia la kal zel chu hnam hran kan inen dan hi a ni Mahni chi leh kuang ni lo chu do tur emaw mi ti hhetu ral emaw angin kan in n d uh tlat mai a ni

Hnam intel hranna ang chi hi khawvelah a pung lam a la ni zel rih a hn m innngeihlohna chhum i z n nasa a mihringte kan khawngaihthlakzia chi leh k an piah a cheng van mite chuan Pathian fapa meuh leiah a lo p a i ta a mihringte h enah rem th a l n tawi mihna tih bei i h hli thu awi ropui ti hi n rawn sa ani mih in te hnenah rem tha leng turi an ngen a ni

Chi intenna l h inthliarna hi Pu Gandia pawhin hnawk ak a ti em em tih pawh sawi a ni thin a ram tinah mihrin tinuam lotuai a lo ting zel a Am rica ah te N gro l h min o karahte pawh buainate a ch hu k thin sakhaw thuhmun loh vang chu a tam b r chu a ni ng i a mahs thuhmui be tute zingah pawi chi thliarna a la vir chak ta fo a ni

Mihringte min tithentu thil chili lai a awm a Tawng hrang Hnam hrang Sakhaw hrang Sawrkar hrang H thil chi li te hi han mal sawi ta thliah ila Mihringte min thentu a nihzia a lang chiang awm e

(I) Sawrkar hrang – Keini ch'nna vel British India thin kha a sakhua hian angin Burma Pakistan India tiin m n han then ta a Pakistana kan unaute pawh kan hleih thei lovin min siam ti tih ta mai a Khualpangzin ang a kal mai mai pawh hmuhthianglo hmu ang maiin min han man phawt a ipte zawng zawng leh kan ka chhûng chenin hmuam ruk a awm ringin min dap ta mai Bakmehna chenin tlereuh mai mai pawh inlâk pawlh chu an awi der si lo va

Ram zim tê pawh kan han intihranga inbo leh in ngeihloh hlir chu kan pan zel a Sawrkar hrang chu tun Indopui hma chuan sawmnga vel a awm a tunah zachuang zet a ni tawh ang e a pung lam ala pan zel dawnin a lang si a Mizo leh Naga chenin sawrkar hrang kan duh ta si a

Hetianga sawrkar hrang a pian tirhna hi kum zathum pawh a la tling awm lo ve he Independent sawr kar tam tual tual na hi a vawrtawp a thlen hunah lei hi Indona hlira a lo khah chuan Pathian chuan min hma ngaih em si avang pawhin tuma do ngam lohin eng sawrkar emaw hi a la dintir leh luah mai thei a Rom sawrkar hun chhung ang khan indona chhuak lo tawpin khawvêl hi a la dah leh mai thei a ni Sawrkar tin hian zalenna kan nei theuh a kan zalenna chu ram then awmte tan a tha zawnga hman tum chu kan awm si lo va Pathing ka ni ve tawh a lawm tin thenawmte do kan tum theuh si Khawvel hi muana hlimnain a hruai

lo vin thil thiam thar a te pawh mihni sawrkar tih hlauhawm nan thuhr k kan tum zel bawk si a

(2) Hnam hrang — Hnam chanchin hi a mik pawl tak a ni kan mihring su lna nen hian a inchawhmeh hle nghal a mihrin piank na lo ti i uak n mahni chi hi chu kan ngaina viau mai si a Vawikhat chu Krismis l i tak hian Kulaura Rel chawlhnaah ṭawng thiam si lovin rel nghakin ni khat leh za khat ka awm a vai tam lutukte kha an zi nuai nuai ni leng mai a tlailimah chuan Kh i i ṭa Ipt sei raak tak phar h ka hmu a k lawm em em a ka va p i a ka be th i chua lo ain min tihlim hle bik a ni

Chi leh kuang hi chhui lêt takah chuan mi zaw zawng hi unau kan ni ng i an ti c i kan r n hlel si lo va Nova thlen a han chhui phei chuan unau vek niin kan lan si a S i hnar pasarih Tumpan pasarih dawt thawnthu ang hian kan lo ṭaidarh phei ṭa zel a ni mai a mahni laichin ṭheuh mahni hnam hming rawn inchhal ve kha chu unau an in kan inen thei d uh zel a kan c i nihna nei ve lo khi chu thil tih ho puiah pawh m hringte hian kan duh mang lo zel a ni Hei sualna hi engtinnge khawvel ata hi kan seng kian the h dan tur ni ang?

Kristian sakhuaah hian a hmanrua tur chu a tam ber Kohran hian kan awmdan tur atin a Pathian min siam hi luah thiam ila a zia chu a awm hma d uh b r awm e Mi zawng zawn unaua en thei tura zirtir kan nih avangin

(3) Tawng hrang Ṭawng hranna hian mihringte min hrem nasa em em bawk a hnam dang deuh pawh ni se kan pianpui ṭawng ngeia min han be thei chu an lakah kan rilru kan hawng vek a ni hi m hr ng ve ve ṭawng inhre si lo chu nupaah pawh insiam sela an inpum khat ṭha thei meuh lo vang Hmanlai chuan Greek ṭawng hian khawvel zawng zawng an inbe thei a a remchang hle an ti a Nakinah chuan khawvel hi ṭawng pakhatin a la zin theih vek mai pawh a ni thei a a la nuam hle ang Ṭawng hman z m deuh siin thuneihna kan han kawl a mahni ṭawng hman tur an tih te hi atthlâk ah ka ngai fo a ni a Lakherho pawh sawn an ṭawng kher pawh ni lovin Mizo ṭawng hi hmang v mai se ṭha awm hian ka ring hle ṭhin a mahse an ṭawng a bo kha an hlau ve si a a khawlh teh a nia

(4) Sakhaw hrang — Sakhua biak hranna hian mihring chu min ṭhen darh nàsa hle a ni kan thlanga Hindu leh Mosolman te pawh khu ṭawng chu an inhria a an thil chhiarna pawh êk dui tin an ti ve vein ka hria a mahse an sakhua avangin mi inngeih lo ber an ni si a Arab leh Juda te pawh khuan sakhuate an ṭawngte inang mahse an hnam hranna chuan a ṭhen nasa em em thung a. chuṭia i tih avangin ka hua che a ni inti pawh an ni lo va. an inhawsa ringawt mai a ni ber a Sakhaw hrang hrang khawvela an ṭhang nghet tlat mai hi a tawlh kian loh chuan khawvel hi nuam tak ṭak thei tur a ni si lo va engtinnge ni ang le?

Isua Krista chu lei t nrengin Lal a ni ti a a puan hunah khûp zawng zawng Lalpa hmaa a thingthit hi nah sakhaw biak dik lo zawng zawng hi Kristian sa khuaa a tuiral hunah hnam t n chhia leh tha hriatna hi Kalvari tlang Kraws tuarnaa a lo tluk luh hunah chuan khawvel hi a nuam hle tawh ang Chutiang chu kan khawvel kal zel hian a pan zel tur a ni Sim rawh u van ram chu a hnai tawh e

KHAWVEL HNUHNUNG CHU —

Kan nakin khawvel tur chu eng ang ng ni an ? rin thu chauh lo chu sawi tur kan nei lo va Rin thuah chuan hetiang hian khawvel hi la awmin a rinawm e

(1) Lal atan mihring an ni kher lo ang thu dik enge maw a ni mai thei

(2) Sakhua pakhat Isua Krista

(3) Tawng pakhat English nge enge ?

Pathiana thil awm A finnate A felnate A thltih theihnate leh A hmangaihnate mihringin kan tem hnem ve tial tial a A thiltihtheihna phei chu min sem hnem ve tawh hle a ni van sâng lama lên th ih te Biak Ina kal lo va thu sawitu hmuh theih leh an thusawi hriat si te let liam lama mite nena hmel inhmu chunga thu inngaihthlak theihnate pawh mihring ten an thiam tawh a Pu Buchhawna pa zawlneihna angin arsia zin dan te pawh kan la thiam ang a tunah pawh Pathian chauh tih theih awm hi mihringin kan kawl tam ve ta hle a ni Kan Bible ah chuan thil theih loh thute pawh a

awm a thing dam chen chen damna turte nen Tupawh mi ring chu kumkhuan a thi lo vang tihte a ni a mi hringte hi kan la mak viau dawn a ni van ram kan tih a thil tha zawng zawng chu thih hnuah chauh hmuh tur anga kan inzirtir pawh hi lei van rama chantir pawh kan Pathian hian a ui teh chiam lo pawh a ni mai thei a hriat chian chiah a ni lo ve

Sakhua hi chu Kristian sakhua hian a fan zau hle tawh a India leh Japanho khi a khirh tur deuh chi an ni a heng ram pawh hi vawi khat khawvel an kar buk leh sulh sulh chuan an lo mawm huai ve tawh mai ang

Kan Pathian khawvel dintu leh mihringte enkawltu chuah mihringte chu amah b pawp tura a siam kan ni miau mai a a mi siamtu thawh tur h han ruat ila a awl zân mai a ni a thil tum a la tban kin loh leh a in puan hun a la thlêng lo lek fang a ni mai e

TAWNG KHAT HMAN THU –

Hei pawh hi a harsa vak tawh lo bawk ang e British leh America-te khu Pathian ruat pawh an ni mai thei a sawrkar â deuh awm chin tawk hre lo vin an tuk khak tho leh pek ang a an han chet tak tak chuan khawvêl hi min han pal zam zawt zawt mai thei a cho leh tur awm lovin sawrkar zawng zawng an dah fel vek mai tur a sin, chutah an tawng English chu Lal ber tawng a nih tawh dawn avangin kan phek zir mai thei a ni.

Chutia khawvel zawng zawng sawrkar pakhat sabiak hmun khat ṭawng hmun khat kan lo rih chuan Pathian ram a lo thleng a ni ang a van r m kan tih ṭhin hi leiah hiana a rawn innghat a ri mai dawn a ni Mihringte min ti irunau turin a hmangaihna mihr n in kan tem hnem deuh deuh bawk ang a Vawikh t chu kan zinnaah ṭhian ṭakhat chuan Ka u khurbing hmangaihna hi i hre ve tawh em? min ti a la hre lo ve ka ti a A ni chuan, A mak teh asin aw ! rilfâng hi a ri ram ram mai a a lo zual zêl a pawnpui hnuaiah ka inlukhûp a ka rum h ât hlât ta mai a rilru zawng zawng hi a luah zo vek a kan inhmangaih ngat ngat mai a sin a ti a E khai ! chu a va ropui ve le Pathianin a hmangaihna a sem hlek che a nih chu mi nute chungah i lo hmang mai pawh a nakinah khawvel mihringte inhmangaihna thlakchham vang hmelma anga kan in en ṭhin hi tih reh nan P thianin mihringte a la awmpuina tur entirna a ni mai thei ka ti a ka nuihsan ta a Pathian hma nga hnain mihringte min rawn ṭawiawm deuh hunah chuan bo tur leh thah tur hmuha kan inhmuhna hi chu a reh thuai a la rinawm hle a n Hman kum A D 1200 hma l mah chuan Sap ram pum khu hotu pakhat (lal ber) sakhaw pakhat ṭawng pakhatin an awm a mahni chi leh kuang ain mahni hnathawh anpui ram dang daih ami pawh kha an ṭhenawm angah an inngai thei zawk e an ti a a awm hle a ni Kan tunlai khawvel hian pen khatin hma han sawn hlek sela khawvel chhawng lma kawngka chu kan rap mai awm hle tunlai kan

khawvel luah hi chu hnam hruaitu zawng zawng hian an ning ru theuhin ka ring tlat a ni

Khawvela remna leh zalenna dik tak thlentir tumtu chu kan Lalpa Engkimtitheia ni si a a ti thei loa rin mai pawh a chunga thil tihsualna a ni si a hetia k ldai dan lek leka sawrkar mual kan kila thuneih ia tiwp b r kan nei theuh a tunpui leh boruak kan ram zawn kha kan hauh tham si a Kan inlen pawhna tur Scientist thiam te chuan fighter chak mite an chher thiam a Lo i don a zuk inkhawm nan pawh kan hmang thei dawn tawh si a Tun indopui liam ta lai khan Ra lio pawh sawrkar chauh hman theih a ni a tunah patling deuh chuan an inah an hung thei ta theuh ang mai hian figh ter chak ber hi pa neinung deuh bathlarah inz ikzeh tur mai sela helai Hachhek tlang liam Pakistan ram baw chu kal awi ni si lo sela mipuite hi n s wrkar mual hrang kil hi hnawksak kan la tithuai dawn C iu lovah Atom bomb te sawrkar tê tê thikthu chhe tak tak hian lo siam thiam ta theuh sela a inchelh leh dan sawrkar lianin a vawn thuai loh chuan thenawmte chungah a hlauhawm hle dawn a ni Chuvangin U N O ang thawh lawm sawrkar tuma do rual loh an siam thuai ang a hnam sawrkar tê tê hi State angin min enkawl mai ang a, khawvel hi a zalen tan mai dawn a ni Khawvel hi khaw khat kan lo ni ang a themthiamt n thlawhna mahni intum chawpa Calcutta thleng lek leka len velna pawh hi an la siam mai ang Hun thar palina tawpah chuan arsi danga zinna te, kan leia cheng ve lo, then

rual thar kan kawm leh dawn a nı Chutih hun ur chu a nı mahna kan Lalpan Heng lo pawh hı beram dang ka la neı ţeuhva an nı pawh ka la rawn hruaı khawm ang a vêngtu pakhat hnuaıah an awm ang a t h kha Chuvangın vana mite leıa mit leı hnuaıa mite kaûp zawng zawng Lalpa hmaah an la ţhın ţhı dawn thutiam hla ber a nı e Leı leh vana thuneıhna zawng zawng a kuta pek a nıh tawh thu sawrkar chak b r leh ţ hbaı awm ber Rom sawrkar fla hnuaıa a lo puan tak d m dem maı kha a puan ang ngeıın khawvel chu a rawn hneh ta zel a a hneh leh tur hı huphurhawm a nı chu ang love Mı tın hnam tın cheng a deh th amzıa hı han ngaıhtuah teh a mak tak tak a nıa Lalpa nung renga chu kan neı a nıh hı

Awle hrıat phak loh khawvelah kan z n reı ta hl a lo tawp dawn tawh ıla Isua leh a tırhkoh te hmu ı hnuhnung programme lo sıam hmasatu kawm leh lawk ıla I lo kal leh nan leh khawvel tawp chhınchhıahna engnge nı ang? Tırhkohte hı Judate beısei dan taka rınna neı an nı a chutıang zırgah rawng a bawl a nı a an rın dana hla lutuk chu a zırtır theı bık sı lo va "tunah sawı mah ıla ın awı lo ang tıh ıe Pa chauhın a hrıa tıh teın a ırhung ţhın a Judate beısei dan chu an khawvel hnam pumpuıte hı Judate hruaı tham leka teıtêt turın an ngaı sı Chumı tı turın Jehova thıltıh the hnaın thawk dawn n an hrıa a chun mite hun hnahnun an ha a thl r n hrı l h ţam leh ındonate hı hmanruaah a ţha ber a chutıang chhıatnaın khawvel

a sawi ruah chuan khawvel thar ah in vilik thei tawh dawnin an inhria a ni Mahse hun kal zelah an rin ang hun chu an pel zel a an beiseina a lang tel lo sawikar ropui tak tak an lo ding zel a tunah pawh an beiseina hi a thlawn mai thei tih ring duh chu tlemte Kohhran ah pawh kan la ni ang Hun kal zel dan leh Pathian thutiam hmu tam chuan mihring khawvel ngei hi Pathian ramah a chantir dawn tih chu rin a har lo a ni

Tunah hun thumna chu a hla tawh lo A D 3000 na bul kan rap dawn ta Hun hmasa hi hun hnuhnungah tha zawk dawng thei tura buatsaih lawkna hmasa an ni fo a ni Pathian fapa inpuanna dawngsawng thiam turin hun sei tak Judate a lo zirtir a Greek te finna leh hnam tinte thutak zawnna chu Pathianin a lo man khawm zel ang khan tunlai mite thil thiamna zawng zawng hian khawvel hnuhnung tur châk an tuak a ni a Isua Krista chu Judate sakhua zimte maiah lo tum lovin Jen tail khawvel ropuina chu hmanruaah a han hmang ta a Juda biak danin a puan zawh loh Pathian awmze zau zawk chu khawvêl hnenah puanin a lo awm ta Krista a Pathian thil thlawn pek chu a ropui ta ngei reng a ni

Hun hmasa lama lang fiah thei lo hun hnuhnunga sawi fiah pawh ngai mang lo khawpa fiah ta hi a tam reng a ni. Kan tunlai khawvel pawh hi a boruakin min chim avangin thil nih dan tur kumkhua emaw tih tur a tam hle a mahse hun pathumna kan lan lut ang a thil awm dan a danglam mai dawn a ni kan enna mit

emaw kan ngaihtuahna rilru emaw a lo danglam chuan thil kha a ngaiin la awm reng mahse a danglam mai dawn ani

1 Chu hun chu a la hla em?

2 En nge rawn thlen tir ang?

3 Kan tunlai awmdan hi engtinnge a lo tawp dan tur ni ang?

4 Hun hnuhnunga mite nungchang tur chu engang nge ni ang

5 Kum sang tam biak dan inang loa sakhaw biak hrang hi engtinnge hmun khata a lo luan khawm ang?

6 Tawng hrang chhiarsenloh hi engtinnge a lo zaikhat theih ang?

7 Hnam hrang hi engtinnge a lo nih z l ang? hnam hrang hi a tawp v ang em?

8 Sawrkar hrang hi engtinnge a la awm zel ang?

Kan tunlai hunah min tuamtu boruak hi a tha lo hle a khawvel muanawm lo tak chu kan luah a ni a heng kan tar lante hi enginnge rawn thlen tu dawn tih tlemin sawi leh ila a tha awm e Ihil lo awm thei a ni dawn tih kan rin rân

Khawvel hi Pathian hmangaihnain a kal san mai dawn lova a mihring siamte tan a tawp thlengin an Pathianah to zel a tum tih chu rin a har lova vana mi te l ia mite lei hnuaia mite khûp zawng zawng Lalpa hmaa thingthi turin min phût a Lal a ni ti a lei tinreng inpuan tir a tum a Lei leh vana thuneihna zawng zawng

Krista hnenah a lem mai mai ni lo vin a tak ngei ni turin pêk i ni a Khawvel ram zawng zawng hi Krista lalna ram a ni dawn tih hi Pathian thil tum a niin rin a har lo bawk a Tin a tumtu Pathian chu engkimti thei a ni a a thil tum dal theitu tumah an awm thei b wk lo

Chu Pathian hmangaihna chuan mihringte hnenah rem thu lên turin a tlangau va keini pawh I ram lo thleng rawh se ti a ngen turin min sawm a ni a Chu lei thar leh van thar a chhunga felna awmte nen kan khaw vel lo thleng tur chu a ropui em mai a hnam tin unau anga an inen theihna zalenna rawn ken tur chu a sâng em a kan tunlai khawvela hrehawmna te zawng zawng hi thatna êngah chuan an relhru bo vek dawn a ni

A relh bo dan tur tlemin sawi leh hlek ila —

(1) Hman deuh laia Europe ram te pawh khu Lal pa khat (Emperor) hnuaia a awm lai chuan chi leh kuang hi sawi a awm ngai lo an ti a tin sawi pawh a lo tul lo reng a kan khawvel pawh hi sawrkar pakhatin min hruai chuan chi hrang inen dan hi chu awl tein a bo mai ang

(2) Hmanlai chuan Kohhran rin dan hrang te hi an hmang thiam lo va lung Inah te an khungin an inti hlum hial thin a ni tih ka hria Hun hnuhnunga mite finvâr zêlna chuan chutiang em em ni lovin rin dan hrang te pawh inngaihthlamna kan lo nei ta hle a ni Thurin kal sual na na na chu hunin a hrilhfiah a a be

emaw a lo tâwp mai emaw dawn a nih hi Chu hun thumna hruaitu sawrkar chu s w kar lian zalênna ngah tak a ni dawn a sakhaw pui dangte hi inlamlêt turin a tilui hek lovang Zalênna sâng tak a pe ang Min an dip ral k n hlau va kan tha mai a ni a chu zalênna zauvah chuan Krista zirtirnaah hian an rawn insawn mai dâwn a ni Thatna sâng ber chu Kristian zirtirna hian a kawl a ni si a sakhaw dangte kha Kristian zirtirna ênngah hian an hr at loh hlanin emaw a ni hial ang an lo t ir l hl iwm mai dawn a ni

(3) Ṭawng l rangte hi a lo bo maina dan tur chu mah ni awptu lalte ṭ wng hi mitinin thiam tum a ni ṭhin

Kum 1700 vel lai aṭ ing tawh khan English ṭawng hi S p ram (Europe) pumpui khuan ṭawng tuallengah an lc nei tawh a tunlai thlengin khawvel tiatvein an hmang a ni a English ṭawng hi khawvêl ṭawng nih tîr a har lo vang

Hun a lo kal zel chuan ṭawng tharte pawh a lo chhuak leh mai ang He khawvê' hun hnuhnung chung cl âng leh an zei tur hi ngaihruat thiam a har hle mai Kan khawvêl luah mêk hi a chhiat êm avangin intihnat na awm lo zalênna sang ber chu mimal tinte kan hlut na ang ṭheuha awm kan ni dawn a inendan hnuaihnung hle hi a l bo dawn a nih chuan a danglam nasa hle dawn a n

CULTURE CHUAI THEI LO CHU —

Mahni hnam awm dan ṭheuh hi Culture chu an ni mai a mahse keini ang hnam thar hi chu kan thil hriatna

na hnuhnûng zawkin a hmasa chu rawng a hnawih reh deuh zel a kan hriat theih maiah pawh hian awm dan tam takah kan lut tlang tawhin a hriat a Kan culture chu a inthlakthleng zel niin a lang Vai len hmaa kan ram hmutu leh tuna min hmutute chuan kan chanchin sawi sela a in ang lo tawh hle dawn si a ni Mizote hian culture nghet tak chu kan nei meuh lo hle hma sânga pi leh pute awm dan an tlawmngaihna te ṭhatna mi ṭanpuina lam an lo kawl ve dante pawh belh chian a dawl lo hle si a A en tir nan vawikhat chu mi zawn turin Misson hnathawkte an pl ût vak mai a Pu Mendus Sap chuan ni tin hnathawh an nei a a hote chu an kal a remti si lo va Ka Pu ngaithiam hram rawh tlawmngaihna a ni e an ti a Ani chuan Ka Mizo ṭawng thiam hi a diklo em ni ang? Tlawmngaihna chu mite phût luihioh a niin ka hria a a mak hle a ni in tih dan hi tiin a hnial ta tlat a

Kan Mizo awm dan tam tak chu ramhuai biakna â tak aṭanga a bul rawn insiam an ni d uh vek a mi huai kan chawisân te pawh kan chapona aṭanga bul nei an ni deuh vek a Pu Rokunga hla ah Tunah erawh thimna ten zamual an liam zo ta an tih zingah khan tam tak chû an liam ve in a hrîat a ni Chuvangin kan culture ṭha lam chu dap fûk thiam a har hle kan awm dan ṭhalo lam erawh chu kan dap ila hmuh tur a tam duh hle Thutiama rinawm lo te, inthurual theihlohte thlitih laia tâwp thlen hmaa ninga bansan mai te purpunnaah te nilo lutuka hram tlakhawlhte tawk neih

thiamlohna te a fello lama awmdan(Culture) chu a tam duh hle bawk a ni Khaw karah dimlo chau kan zawn a khaw thenawm te nen engemaw tia in cho vel te chakin mi zâwn chi taima tak ang chuan kan lang a mi mangang tak takte ritphur chau chhawk chu kan ching mang vak si lo va Kan thatna kawl ve hi belh chian an dâwl vak lo hle a ni Vailen lai khan sapin a sipai te a fu hna thu an sawi chu Mizo chu an thurual lo va mi p thum thu khawm pawh an inhnial zel a an thurual thei lo ve hlau suh u a ti a

Engrge ni kan hn m awm dan kan r lru leh chet dan fun fel zo tak chu ni ta ang le? Kan Culture chu Kristian kan lo nih hnu hian kan kohhranin Pathian kan zawn dan lamah hian dap ta ila Culture da thei lo chu kan hmu mai zawk awm hle a ni Hnam awm dan sakhuaa hman nei lo chi hi a inthlakthleng zing duh hle awm a chuti ni sela —

(1) Kan Krismas puipun hi kan Culture ah thuam tha ta i a a va hlawhtling awl awm ve

(2) Kan sakhua atanga bul nei leh lo chhuak bawk kan mihlim lâmpui te hi kan culture atan chei zui ila tha tlem te chauh sêngin a puitling mai awm a nia

China ho puipunna an thlahtu biak ni te khi kum 2000/lai ata tawh a la vanglai hluah reng mai e an tih chu An hnam rilru dahkhawmna a tling rei hle tawh a ni Kan Mas puipunna pawh hi khaw lian leh khaw teah pawh mi zawng zawng rilru a la zo hle a ni a ruai pui theha tih mup mup hi sim lo tawpin bei zel ila Cul

tur tlo a ni ve mai ang e Kan Politic in i nemnghet mai ang u.

Tin mihlim lampuina pawh hi kan hnam zia a ni nghet ve hle bawk a ni Tun hmalam chuan kohhran khawmpui hi chanvo tam taka siam a ni thin a chi kawm leh fir deuh deuh lam kan pan a iuat loh chu kal ve mi pawh a nita meuh lo ve kohhran pui pung ropui tak thin kha kan ramah hian a lo van sawt hu chuan kan hnam hi a hrilhai mai dawn a ni Pathian malarnaa kan ngaih a bring hran tak mai kan han kil thin kha kan hnam chu a up chûn zel a nih kha Israel lampui leh an kûtni vangthla ni riat lai dah hua na an kal muah muah lai kha chuan an hnam chu a up hlun zel a ni zawlnei 400 rual vel lai chal hrennaa inv ti i a i sawi dual dual mai a ni mi chhe nih pawh a nuam a mi tha nih pawh a nuam bawk a a vai nawm v k a ni thin Kan politic party in emaw kan ras ruai theh leh kan kohhran intawh khawm conference te hi min uarpui ve ta sela kan culture da thei lo chu a ni ve mai ang ka ti

Mi tam daih Singapore ah te emaw mizo keimahni chauhin awm ila, mizo zai Hming dang zawng zawng kan a mawi ber Lal Isua' tih hla te hi khuang nen zai han ngaithla ila, kan rilru a lak tur zia hi mak tak a ni Chutiang lam chu a ni Culture nghet chu mi dawn ni Culture chhuanawm tak hnam rilru dahkhawmna ngaih tur chu kan miziaah hi chuan a awm lo a ni ber e. Pi pu awm dan tha kan sawi tam tak chu

kan rinna thar Kristianna a kan insawn lai khan kan Bauhtan san vek si a Culture han sawi hian kan mi fingte ka pawh a l ip a ni ber e

Cheraw kan leh khuallamte han vawng nung dawn ila rilru chanve pawh luah zo silo an lo ni a Ennawm chhuah ni a mi lian te hma a inlar zeuh z uh chi a ni a kan mizia a tha lam han dap dawn ila ěk nambar pawh pelh a har hl a ni Kan mizia a tha lo lam thung chu nambar 20 pawh sawi thlen tur kan hmu thuai dawn a ni

Chuvangin kan culture tur phun chhuak tur hian engtin n e chak kan tuak ang tih hi kan mifingte kutah awm teh se

Kan rin dan ve chu — Kan kohhran khawmpuite Krismas ni serhte leh m hlim lampuite hi thuam ngu i deu d uh ila hnam culture a tling hma b rin ka ring deuh a ni

POLITIC SÂM

Hetiang hian Lalpa thlarau chuan thu a sawia rin a ni —

1 Lui lian pui pui bun khawm leh Tuiruang an luan na rama Japheta siper ka tan ka koh ate u in chung chang ka puan chhuah hi lo ngaithla teh u

2 In pipute Run rala an cheng lai atang khan ka tan ka serh hrante in ni a in pipute thawnthuah za ka rawn kham tawh che u kha Indona lakah in ram ka hum a bomb puak loin a thlawh khum che u kha

3 In chi thlah kai zel chu ka chelh zui a malsawmna tam tak leh chi punnain ka vur che u a in nula leh tlangvalte thisenah ka inpuang a in puak lai chen hian ka hmelhriatte in ni

4 Sabiak dik lo ka seng kian sak ta che u a in pian ken chu ka ko ei ta bawk a in kaah ka dan thu ka dah a zirturte lei ka pe a che u

5 Mei atân ni lovin lu atân ka vuah che u a hnu hnung tur ni lovin hruaituah ka siam che u a ni Hnam tlawmte hmanga inpuan chu ka tum dan (policy) a ni si a

6 Ka thuthlung chu in puan darh turin ka dah a in kokiah ka dah ta e ka felna thuthlung avang chuan in hnam chu ka hruai zel ang tim suh ula beidawng hek suh u in phâk loh ka phâktir dawn che u a ni

7 British sawrkar tuipui ralah an inseng kiang ta si a nangni lo chu maicham vêngtu tur ka nei ta lo

8 Ka thuthlung hi in tualdawi pui palh ang tih hi ka hlau thin siruk leh chhohreivung an khi khawm hma atangin tualdawi ngai hauh lo Pathian ka nih hi min hre reng rawh u

9 In thenawm in ram kiltute lakah pawh hian fimkhu thiam ula Jeroboama sualna leh Jejebeli sualna chu kum khuaa ka leidote an ni si a

10 Ka thu in kawl thiam a thuin in hnam chu tlua ding turah innngai ula in hnamah ka inpuan tawhna zawng zawng kha engmah loa a tham ral chu ka phal dawn lo a ni

11 Zualko chak tak leh rinawm ni turin ka tir dawn che u a ka zualko te chu ka hum loh che u ring suh u an kawng hu ka tingil ngei ang tih ka intiam e

12 Rorelna hmuna inthan tharte pawh khu chin tawk neiin zui rih rawh u nangni ang n an hn nah ka awm ze kimin ka la inlar ve ngai lo a ni

13 Ka hmalam ni lovin ka tukkhum lama mi chelhtute an ni a ka Kros tuarna phei chu an ram ih leh an kawtthlerah chenin mikhual ang a la ni

14 Roielna leh thuneihna pawh min dil avangin van tlang ban phakin kan tihn am dawn e fimkhur thiam ula in incha tauh palh ang e

15 In insual phah chuan in maicham ka khaikhup mai dawn a ni Maicham khaikhup kilte chu mahni an in bakkaih mai thin a ni

16 In seat pawimawh zawng zawn ah kei ka insen kian zawngin inrintawkna in tlachham ang a in hm l chhiatna lam pang hlirah in in n ang m sual in t iahnem sawt hle mai ang A ni pawh hi ka rin ta bik love in inti tawn dawn si a

17 Tunge ka zawlnei r nawnah ding dawn che u le? Dikna chu mal ka sawm thin angin diklohna chu taima takin ka kawmserh peih tlat a ni

18 Pharoa sawrkar sukbuklem anga khap nghing theit a kha in ram luiah hian ka ding ve tih hria ula ka mit timimtu chu ka thiar zel ang che u

19 Babulon sawrkar pawh kha inv nna an hr at hauh
loha thiat hniamtu kha ka ni a thil nung chaklo ber
pangang leh changpat pawh mal ka sawm chuan in
ngam lo tawp ang

20 Rom lal Kais ra ram ropui meuh pawh awze mite
kut hmangin thingfâk maia vuak rem irtu kha ka ni a
pângngai reng ka la ni e

21 Ka kut chakna in phen thiam phawt chuan eng
nge in lungngaih ? Hebrai tlangval Zosepa pawhin Pharoa
chhurgkua leh a sawrkar a tlang ken lurh lurh mai kha le

22. Nangmahmi awptute mit khu tlung hle mah ula
ka mit in tlun si loh chuan a khirh hi mai tur a nia
an ni ai chuan ka chak zâwk si a

23 Hnam thar din chhuah hi ka tan thil harsa a ni lo
ya nangni khaikhupa Tidim bial koh thawh a khirh
chuang hek lo

24 Kan hnam thlan Isarelt pawh an pianken kacheh
pui thin a Babulon khawpui pêlin salah hruain awm
mahse an rilru chu bawi tel ngai hauh lo a ni

25 An sal tanna khawpui Babulon leh Susan khua te
pawh Jerusalem ang mafin an chei zel a a bawi tute
mak tih khawpin an insuih khawmna an Policy chu a
da thei hauh lo a ni

26 Aumahni avangin Pathian tam tak awm ring a
maicham hung sawn vel mai maite chuan Pathian hi
awm ngai a tih chuan Judate sawi ang hian pakhat a
ni ang,* tih chu an chhar phah ta a tih kha

27 In vel hnamte hı ropui hle mahse keia bitum atan zawng chu ti teh lua an ni lo ve Chanchintha dal tuma Rom sawrkar leh Judate ṭangrual ka lehling khai takte kha an pa lian zawk hle a ni

28 In vel hnamte hı ka insualtır ang a nangni ka hung hhuak mai dawn che u a ni chutiang chu ka hnam thar lâk chhuah dan a ni si a in aia hnam ropui zawk pawh in chhang dotuah ka tmang mai th i e

29 Japheta rama ka Isarel thar te hian (tlanrul) min tlawhpui dawn em ni ang? In vel Pathiante chu an bante tam hle in an nawnte sei hle mahse keizawng ka hlau ve lem lo ve

30 Tisa pat lai ni a Heroda ral hlauva ka tlan bâk kha chu tlan chhuat leh chu ka hreh tawh hle a ni

31 Hneh chung leh hneh zel tura lo chhuak ka ni miau mai a mi dâl tum chu an len leh an tlu lian an tet leh an tlu te ni mai tura lo kal ka ni e

32 In ram buatsaih rawh ule in leh lo din dik chuan min chawimawi si a in kâ mai fak chu ka duh tawk dawn love ei leh bar thawh chhuah dan chena min chawimawi ka phût tlat a ni

33 In ril dahkhawm nan in culture tur thlang rawh u le Pi pute num phung khuallam leh cherawkânte em ni in thlan dawn? thlan dik thiam a thum an hnam chu a sâi gan a hnam bawk ang

34 In culture tura ka zawrh che u hı leı maı ta che u In hmelmate hmangaıh u la a tıduhdahtu che u tan tawngtaı rawh u tıh l h mıten ı chunga an tıh atan ı duh loh tur chu mı chungah tı bık sah He culture hı hnam tının an neıh theıh nan kalvarı tlangah ka puan chhuah tawh kha

35 Israelte hnenah pawh ka thu pekte ın zawm chuan tın malsawmna ka tıam thın a nangnı pawh chuan tel lovın malsawm ka tıam bık lo a che u

36 Israel ram malsawmna chu ngaıhtuah teh u Rang kachakte chu suah tum ang lek leh Sıd r thıngte chu theıbatlıng ang leka ngaı kawpın an kh wpuı Zıon chu ka vur a nı

37 Nangnı Japheta rama ka Israel tharte pawh hausak na tınreng ka hawn sak ang che u

38 In thangtharte chu khawl chaknaah ka hlang kang a nga an kutte chu Engın thahruı nen ka suıh zawm an

39 Tuıpuı awm khauhnate tuı thuk malsâwmnate leı chhûng thıl pawhchhuahnate nı kang leh dım lam hman dante leh thlı hatw chhawr dante chenıu ka rawn thuam ang che u

40 In ram pawn lang hmul chauh nen ın ınbuan thın a tlâng tin mual tın in vak lâwr ang hı nı tawh lovın hruıa tehın rochan ka sıam sak ve dawn che u nı

41 In mikhualna ram hi in thlahte tân in bumhalh theih nan neitu din hmun ka tem ir dawn che u a ni

42 Kum khuaa Israelte hmuah thin ram lo kal tur chu ka felna thuthlunga innghat a ni a nangnin ram in tih (Sense) hi chu a pawn lawi zawk a ni

43 Aw Mizo hnam lo inring rawh le ram thar lo kal nan n intawklawi dah ang e i pump lh hlauh zawngin a pawi thui teh tur a nia

44 Chirhdiak kawi takah sa hniak leh mihring hniak a cl hui theih loh ang hi a ni dawn a in ram tur leh hnam ruangruh hi zawn chhuah leh rual a ni lo vang Thil chhui thiam b r ten Hmanah chuan Mizo hn m chu chutichuan an awm thin a tih chauh an sawi thei ang

45 Chu ram lo kal chu in lo man fuk erawh chuan thuam a n ah teh a nia tunlai thiamna thar chi tin rerg leh lun pui tlonate cnena thuam in ni ve dawn a ni

46 U cho zingah saruhkawl paih luh ang deuh va thlawhth ihna phurh buhfai fun in inchuh pawh hi a reh nghal ang

47 Chungnung berah Pathian ropui takin awm rawh se chungnung berah khian Hosana Lalpa hminga ram lo kal chu a eng a thawl e

48 Haw teh u rawn inkhawm ula ram i din thar leh teh ang u an inti a

49 Kan ṭhangtharte hruai ṭhintu leh a mite hnena thla rauva inpuang ṭhintu leh hun lo kal leh tur thlenga min hruai zeltu tur Lalpa hming chu fakin awm rawh se Amen

Bûkna pawimawh Isarelte dah dik theih loh chu hnam leh ram hruai tumte chuan buk hlei awm bik l va dah thiam tur a ni Sawrkar leh sakhua leh Economics heng thil ṭul pathumte hi a eng mah hlam chhiah nei lova pawimawh lam intluk vek a mahni hnam kan kaihhruai theih hun chu hlawhtlinna bul intan hun a ni ang

1) Kan ramah hian sakhaw mi tak tak chu kan tam mai Bible ipte ak in Sunday apianga khaw ṭhenawm pan luah luah pawh kan hmu fo Politic emaw Ei l h Bar ṭha zawk emaw han ṣawipui dawn ila Chu chu ka tih mi a ni lo ve an ti mai a Sanday School zirlai thupuite sawi tum an to ni chauh ṭhin a

2) Politics lam pawh inthlan dawn te chuan mahni Party tih hlawhtlin tuma C I bial lo kal tawp der derte pawh kan hmu fo Kohhran leh sakhua lam han sawi pui dawnin chungte chu a timi an awm alawm an ti mai bawk a sakhaw thu dikin hnam rilru a hai khawm leh chuan ram ... a piang dawn lo tih hi ... reng a ṭul a

3) Finna thar leh rem hriatna tharin hnam a kaihhruai loh chuan Thangthar rualawt tak mi ruilawh na d k lo tak nena nun rawn rem chhuak mai chi kha an la tam mai dawn a ni tih hria a hmasawnna beitut tam tak pawh hian Ei leh Bar thawhchhuah dan te themthiamna leh Sikul lamte chen hian Pathian ram pawn lam niin kan hre deuh va hmasawnna lam tui taka sawiho mêk laite hian Pathian thu kan saw a ni tih hre lovin Khaile Pathian thu i sawi tawh ang u ka han ti hranpa leh mai bawk ţhin a M hringte dah dik leh chawikan hi Pathian thil tum a nihzia hi hriat fiah kan mamawh ţheuh ani

PRINTED AT THE THAKTHING BAZAR PRESS, AIZAW